

A c t a Universitatis Lodziensis

FOLIA LIBRORUM

1(36)
2023

 **WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU
ŁÓDZKIEGO**

Member since 2021
JM15487

A c t a
Universitatis
Lodziensis

FOLIA LIBRORUM

1(36)
2023

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

A c t a Universitatis Lodzensis

FOLIA LIBRORUM

1(36)
2023

Prace Młodych Naukowców

 WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

ŁÓDŹ 2023

 COPE
Member since 2021
JM15487

RADA NAUKOWA

*Hanna Tadeusiewicz, Grażyna Gzella, Jolanta Chwastyk-Kowalczyk, Zdzisław Kropidłowski
Jadwiga Sadowska, Artur Jazdon, Kateřina Homolová (Czechy), Anna Karlskov Skyggebjerg
(Dania), Åse Kristine Tveit (Norwegia), Olga Ciwkacz (Ukraina)*

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

*Magdalena Przybysz-Stawska (redaktor naczelna), Agata Walczak-Niewiadomska (zastępca
redaktora naczelnego), Grzegorz Czapnik (sekretarz), Ewa Andrysiak (redaktor tematyczny)
Alina Brzuska-Kępa (redaktor językowy), Zbigniew Gruszka (redaktor tematyczny)
Andrzej Walkowski (redaktor tematyczny), Jan Degirmendžić (redaktor statystyczny)
Tomasz Piestrzyński (redaktor)*

ADRES REDAKCJI

Katedra Informatologii i Bibliologii UŁ
90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173
www.kiib.uni.lodz.pl/acta-universitatis-lodziensis-fovia-librorum/
e-mail: magdalena.prybysz-stawska@uni.lodz.pl
agata.walczak-niewiadomska@uni.lodz.pl; grzegorz.czapnik@uni.lodz.pl
fovia.librorum@uni.lodz.pl

RECENZJA

double-blind review

REDAKTOR INICJUJĄCY

Sylvia Mosińska

SKŁAD, ŁAMANIE I PROJEKT GRAFICZNY

Grzegorz Czapnik

KOREKTA TECHNICZNA

Wojciech Grzegorzczak

PROJEKT OKŁADKI

efectoro.pl agencja komunikacji marketingowej

© Copyright by Authors, Łódź 2023

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2023

Wydrukowano z gotowych materiałów dostarczonych do Wydawnictwa UŁ
przez Katedrę Informatologii i Bibliologii UŁ

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
Wydanie I. W.11142.23.0.Z

Ark. druk. 9,875

ISSN 0860-7435

e-ISSN 2450-1336

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
90-237 Łódź, ul. Jana Matejki 34A
www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 635 55 77

Spis treści

– TABLE OF CONTENTS

WSTĘP	7
ARTYKUŁY	
Angelika Rogut – Absolwenci kierunku <i>Informatologia z biznesowym językiem angielskim</i> na rynku pracy	11
– Graduates of <i>Informatology with business English</i> on the labor market	50
Bogdan Kobiałka – Per aspera ad astra, czyli „National Geographic Polska” w kontekście informacji na temat Kosmosu (2017–2022) ...	51
– Per aspera ad astra, that is “National Geographic Polska” in the context of information about the cosmos	72
Oliwia Kołtuniak – W kręgu muzyki rockowej i alternatywnej. Analiza zawartości czasopisma muzycznego „Rock Sound” w latach 2020–2021	73
– In the circle of rock and alternative music. Analysis of the content of the music magazine “Rock Sound” in 2020–2021	92
Zofia Wosio – Rynek webtoonów w Korei Południowej – wprowadzenie do problematyki	93
– Webtoon market in South Korea – introduction to the issues	105
Wiktoria Sadowska – Dostępność strony internetowej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego w świetle badań własnych	107
– Accessibility of the website of the Faculty of Philology of the University of Lodz in the light of own research	126
WSPOMNIENIA	
Alina Brzuska-Kępa – Dr Jacek Ladorucki (1970–2023)	129
Zbigniew Gruszka – Prof. dr hab. Joanna Muszkowska-Penson (1921–2023). Przyjaciel Katedry Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego	135

Spis treści

SPRAWOZDANIA

Justyna Jerzyk-Wojtecka – Ogólnopolska konferencja <i>Kultura książki i informacji</i>	145
Gabriela Dąbrowska, Karolina Graczyk, Kacper Kubicki – Ogólnopolska konferencja <i>Zarządzanie informacją w teorii i praktyce</i>	149
Róża Pomiecińska – Biblioteka pedagogiczna przyszłości. Niekonwencjonalne zasoby i użytkownicy jutra. VII Nowe Ogólnopolskie Forum Bibliotek Pedagogicznych – relacja	153

Magdalena Przybysz-Stawska

Uniwersytet Łódzki

Katedra Informatologii i Bibliologii

e-mail: magdalena.przybysz-stawska@uni.lodz.pl

 <https://orcid.org/0000-0001-5868-6840>

[Wstęp

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.00>

*Najlepszy mikroskop nie przyczyni się do rozwoju nauki,
gdy go się trzyma w szafie*
[Ludwik Hirszfeld]

Najnowszy numer naszego czasopisma w jego części naukowej poświęciliśmy pracom Młodych Naukowców, którzy podzielili się z nami wynikami swoich badań. Doceniając wysiłek naszych najlepszych Studentów i Absolwentów, dajemy Im możliwość rozpowszechnienia efektów Ich pracy.

I tak, Angelikę Rogut zainteresowały losy absolwentów kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* na Uniwersytecie Łódzkim na rynku pracy. Przy użyciu metody sondażu diagnostycznego poddała Ona badaniu wybraną grupę respondentów, a następnie opracowała uzyskane w ten sposób wyniki. Dwa kolejne artykuły mają charakter prasoznawczy. Bogdan Kobiółka przedstawił analizę formalno-treściową czasopisma „National Geographic” w kontekście zamieszczanych na jego łamach materiałów na temat Kosmosu. Z kolei Oliwia Kołtuniak przybliżyła naszym Czytelnikom mało znany na

polskim rynku medialnym brytyjski periodyk muzyczny „Rock Sound”. Dzięki między innymi zastosowaniu metody statystycznej Autorka odpowiedziała na interesujące, z naukowego punktu widzenia, pytania badawcze, jak na przykład: którzy wykonawcy byli najczęściej prezentowani przez redakcję pisma?; czy wśród nich dominowali rodzimi artyści czy też ci spoza Wysp?

Ciekawy, nieco egzotyczny temat podjęła kolejna Młoda Badaczka, opisując rynek webtoonów w Korei Południowej. Warto podkreślić aktualność tematu, jako że Zofia Woś skoncentrowała się na latach 2020–2022. Na koniec tej części naszego periodyku wracamy, za sprawą Wiktorii Sadowskiej, do Uniwersytetu Łódzkiego. Autorka omówiła, na podstawie przeprowadzonej analizy, stronę internetową Wydziału Filologicznego swojej Alma Mater, zwracając szczególną uwagę na tzw. dostępność cyfrową wybranego serwisu, także w aspekcie osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów.

W dziale *Wspomnienia* żegnamy Doktora Jacka Ladoruckiego (1970–2023), adiunkta w Katedrze Informatologii i Bibliologii UŁ. Jego drogę naukową opisuje Alina Brzuska-Kępa. W czerwcu tego roku zmarła również prof. dr hab. Joanna Muszkowska-Penson (1921–2023), córka prof. dr. Jana Muszkowskiego. Jej Sylwetkę przypomina Zbigniew Gruszka.

Manebunt in memoria nostra...

Numer najnowszego wydania naszego czasopisma zamykamy sprawozdaniami z konferencji. Pierwsza relacja, autorstwa Justyny Jerzyk-Wojteckiej, dotyczy Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej *Kultura Książki i informacji*. Spotkanie, które odbyło się 17 lutego 2023 roku, zostało zorganizowane przez Katedrę Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego oraz Sekcję Kultury Książki i Informacji, działającą w ramach Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. *Zarządzaniu informacją w teorii i praktyce* poświęcona była kolejna konferencja, o przebiegu której możemy przeczytać dzięki Gabrieli Dąbrowskiej, Karolinie Graczyk oraz Kacprowi Kubickiemu. Natomiast o VII Nowym Ogólnopolskim Forum Bibliotek Pedagogicznych, które odbyło się w Krakowie, pisze Róża Pomiecińska.

Przypominamy, że „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” indeksowane są w bazach ERIH PLUS, EBSCO, PoINDEX, HAL, CEJSH, BazHum, ARIANTA. Poza tym, nasz periodyk odnaleźć można w Polskiej Bibliografii Bibliologicznej, w zasobach WorldCat, LitDok, Google Scholar oraz ViFaOst. Zainteresowanym numerami archiwalnymi polecamy Repozytorium Uniwersytetu Łódzkiego.

Życząc inspirującej lektury, zapraszamy do współpracy z nami.

Magdalena Przybysz-Stawska

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

[

Artykuły

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

Angelika Rogut

Uniwersytet Łódzki

Katedra Informatologii i Bibliologii

e-mail: angelika.rogut.98@gmail.com

 <https://orcid.org/0009-0001-1749-2094>

Absolwenci kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* na rynku pracy

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.01>

Abstrakt: Przedmiotem badań uczyniono sytuację absolwentów kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* na rynku pracy. W literaturze przedmiotu istnieje luka w badaniach losów absolwentów studiów związanych z informatologią. Częściowo taki stan rzeczy usprawiedliwia fakt, iż badany kierunek na poziomie studiów magisterskich istnieje w ofercie Uniwersytetu Łódzkiego dopiero od roku 2018. Celem badań było poznanie i opis jak w rzeczywistości wyglądają losy osób po zakończeniu ścieżki edukacyjnej i wkroczeniu na rynek pracy. Do odpowiedzi na postawione pytania użyto metody sondażu diagnostycznego.

Łącznie udział w ankiecie wzięło trzynastu respondentów. Na podstawie badań sondażowych określono, jak przedstawia się sytuacja absolwentów na rynku pracy w temacie zatrudnienia i wynagradzania ich za pracę. Ponadto ustalono kwestie dotyczące aktywności zawodowej badanych: ich zadowolenia z obecnego miejsca pracy, również pod względem zarobkowym, ale również planów na przyszłość w kontekście ewentualnej jego zmiany, opisano też ich refleksje na temat kompetencji związanych z rynkiem pracy oraz procesu uzupełniania zdobytego wykształcenia (wiedzy i umiejętności), zidentyfikowano także czynniki motywujące do podjęcia pracy w danym miejscu oraz grupy zawodowe, w których znaleźli zatrudnienie.

Słowa kluczowe: rynek pracy, absolwenci, informatologia, kompetencje miękkie, kompetencje twarde, Uniwersytet Łódzki, Informatologia z biznesowym językiem angielskim

Wstęp

Obecnie rynek pracy zmienia się dynamicznie, jest to wpisane w jego naturę. Dlatego ważnym elementem dla osób, które są aktualnie lub będą dopiero wkraczać na rynek pracy, jest znajomość trendów, oferowanych możliwości oraz pojawiania się i zanikania poszczególnych zawodów. Interesowanie się tematami z zakresu zawodoznawstwa może przynieść pozytywne efekty już od etapu planowania ścieżki wykształcenia, aż po wkroczenie i czynny udział na rynku pracy.

Przedmiotem podjętych badań była sytuacja absolwentów *Informatologii z biznesowym językiem angielskim* [kierunku drugiego stopnia realizowanego w Katedrze Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego (dalej KLiB UŁ)] na rynku pracy. Zgodnie z obserwacjami autorki w literaturze przedmiotu brakuje odpowiednich badań dotyczących losów absolwentów studiów powiązanych z informatologią/zarządzaniem informacją. Artykuł ten ma dostarczać odpowiedzi na pojawiające się w związku z tą tematyką pytania.

Podstawowym zagadnieniem badawczym było pytanie, jak przedstawia się sytuacja związana z rynkiem pracy wśród absolwentów kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim*. By w pełni tę kwestię omówić, zdecydowano się postawić dodatkowe pytania szczegółowe: jaki stosunek mają absolwenci do ukończonych studiów magisterskich, jakie kompetencje według nich zwiększają szanse pracownika na rynku pracy, jak pewnie, ze względu na swoje kompetencje, czuli się, wchodząc na rynek pracy, jak wielu z nich jest aktywnych zawodowo, jaki procent absolwentów podjęło pracę zgodną ze swoim wykształceniem, w jakim czasie od zakończenia studiów podjęli pracę, w których grupach zawodowych znaleźli zatrudnienie, jakie mają/mieli plany w związku z przyszłym zatrudnieniem, jakie czynniki najbardziej ich motywują podczas wyboru miejsca pracy, jak przedstawia się ich sytuacja finansowa w odniesieniu do miejsca pracy, czy wśród absolwentów byli tacy, którzy podejmowali inne ścieżki kształcenia w czasie trwania studiów magisterskich, w końcu w jaki sposób kształcą się po zakończeniu studiów magisterskich.

Założenia metodologiczne i organizacja badań

Powodem, dla którego zdecydowano się na podjęcie badań w tym zakresie, był fakt, że wspomniany kierunek kształcenia został wprowadzony do oferty studiów UŁ w roku 2018 i od tego czasu już dwa roczniki „opuścili mury” Uczelni. Ciekawe było zatem, jak radzą sobie jego przedstawiciele na rynku pracy.

Celem badań była weryfikacja własnych spostrzeżeń autorki w zakresie możliwości zatrudnienia po ukończonych studiach z rzeczywistością. Temu służyło poznanie osobistych doświadczeń absolwentów dotyczących rynku pracy. Ich sytuację zawodową postanowiono rozpatrzyć w różnych obszarach, z których za

najważniejsze uznano: pracę, wykształcenie, kompetencje zawodowe i finanse (wynagrodzenie za pracę).

Uznano, że w planowanych badaniach, ze względu na potencjalne trudności w dotarciu do absolwentów, lepsza będzie technika ankiety niż wywiadu. Metoda sondażu w formie elektronicznej jest ekonomiczna i zdecydowanie dawała największą gwarancję dotarcia do potencjalnych absolwentów kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim*. Narzędzie, którego użyto w badaniu w postaci kwestionariusza anonimowej ankiety, składało się z trzydziestu pytań podzielonych na pięć sekcji. Pierwsza z nich, „Metryczka”, zawierała trzy pytania o charakterze zamkniętym, pomagające uzyskać informacje o: płci, miejscu zamieszkania i roku ukończenia studiów magisterskich respondentów. W sekcji „Praca” zawarto jedenaście pytań, których celem było zgromadzenie informacji o: aktywności zawodowej, klasyfikacji wykonywanego zawodu, zmianie miejsca pracy, czynnikach, które decydują o wyborze miejsca pracy itp. Następnym segmentem, „Wykształcenie”, składał się z dziewięciu pytań dotyczących ścieżki edukacyjnej, udziału w kursach i szkoleniach oraz zadowolenia z ukończonych przez respondentów studiów magisterskich. Przedostatnia z sekcji to „Kompetencje”. Zawarte w niej cztery pytania sformułowano, aby ustalić stosunek absolwentów do kompetencji miękkich. Ostatni segment, „Wynagrodzenie”, dotyczący kwestii finansowych, zawierał trzy pytania nawiązujące do wynagrodzeń absolwentów. Odpowiedź na nie była obowiązkowa, zważywszy na wrażliwość danych.

Badaniem objęte zostały osoby, które uzyskały tytuł magisterski w KLiB i miały tytuł absolwenta. Ze względu na to, że studia informatologiczne w UŁ są prowadzone od 2018 roku, badanie dotyczyło osób, które ukończyły studia w roku 2020 oraz 2021. Z uzyskanych informacji wynikało, że w 2020 roku pracę dyplomową obroniło 9 osób, a rok później – 21. Populacja wyniosła zatem 30 absolwentów. Po obliczeniu próby badawczej, minimalna liczba absolwentów, którzy powinni wziąć udział w badaniu, wyniosła 28.

Przed rozpoczęciem badania postanowiono wysłać wiadomości do absolwentów z prośbą o zgodę na wzięcie w nim udziału. Z racji tego, że nie mieli już oni dostępu do skrzynek mailowych należących do uniwersytetu, wybrano alternatywne drogi kontaktu. Pierwszą z nich było pozyskanie prywatnych maili absolwentów, drugi sposób komunikacji był możliwy poprzez portal Facebook. Wielokrotnie podejmowano próby kontaktu, pierwsza z nich miała miejsce 7 grudnia 2020 roku, kolejne: 27 stycznia 2021 roku oraz 28 października 2021 roku. Ostatecznie 14 grudnia 2021 roku rozpoczęto badanie – link do internetowego kwestionariusza ankiet został przesłany do osób, które wyraziły na nie zgodę. Ostatnią próbę kontaktu podjęto 13 stycznia 2022 roku poprzez przesłanie do absolwentów wiadomości prywatnych na portalu Facebook.

W badaniu wzięło udział trzynastu absolwentów studiów magisterskich *Informatologia z biznesowym językiem angielskim*. Stanowiło to 43% populacji.

Pozwoliło to stwierdzić, że przy wielkości frakcji 0,5 oraz błędzie maksymalnym 5%, poziom ufności wyniósł 36%. Nie jest to więc próba reprezentatywna. Planowano zebrać znacznie więcej wypełnionych kwestionariuszy ankiet. Niemniej jednak, biorąc pod uwagę jak trudno jest dotrzeć do przedstawicieli zdefiniowanej we wprowadzeniu populacji i jednocześnie zachęcić ich do wzięcia udziału w badaniach, warto przyrzeć się zgromadzonym wynikom.

Analiza i interpretacja wyników badań

Wśród respondentów, którzy wzięli udział w badaniu, 77%, czyli dziesięć osób, to kobiety. Pozostałe trzy osoby – 23% – to mężczyźni. W badanej zbiorowości 62% osób zadeklarowało, że mieszka w mieście powyżej 500 tys. mieszkańców. Zdecydowanie mniej ankietowanych zaznaczyło opcje miast 150–500 tys. mieszkańców oraz 50–150 tys. mieszkańców – po 15%. Na wsi mieszkało 8% ankietowanych. Żaden z respondentów nie żył natomiast w mieście do 50 tys. osób. Z ankiety wynikało, że siedmiu respondentów (54% w stosunku do całej próby – trzynaście osób) ukończyło studia w roku 2020. Kolejnych sześć osób (46%) dyplom uzyskało w roku 2021.

Studia

Pierwsze ze szczegółowych pytań badawczych brzmiało: „Jaki stosunek mają absolwenci do ukończonych studiów magisterskich?”. Na początku starano się określić stopień wartości ukończonych studiów magisterskich dla respondentów. Bazując na swoich doświadczeniach, wskazywali ich istotność w czterech określonych przypadkach:

- poszukiwaniu pracy,
- rozwoju kariery zawodowej,
- rozwoju kompetencji miękkich,
- rozwoju kompetencji twardych (por. tabela 1).

Pierwsza z opcji podlegających ocenie w pytaniu ankietowym, czyli „poszukiwanie pracy”, uzyskała najwięcej opinii „raczej wartościowe” – wybrało ją 69% badanych, czyli 9 osób. 8% określiło wartość studiów pod względem nabytych kompetencji w zakresie poszukiwania pracy jako „raczej bezwartościowe”. Pozostali absolwenci, czyli 23%, nie udzielili odpowiedzi wartościującej, zaznaczając opcję „trudno powiedzieć”.

Kolejne pytanie dotyczyło rozwoju kariery zawodowej. Najwięcej osób, 46%, nie nadało jej stopnia wartościującego, wybierając opcję „trudno powiedzieć”. Dla kolejnych 38% respondentów studia magisterskie były „raczej wartościowe” w budowaniu kariery zawodowej, natomiast 15% z nich stwierdziło, że były „wartościowe”.

Spośród absolwentów 62% pytanym, stwierdziło, że odbyte studia były „raczej wartościowe” w kontekście rozwoju kompetencji miękkich. Po 15% uzyskały opinie „wartościowe” oraz „trudno powiedzieć”. Opcja „raczej bezwartościowe” została wybrana przez 8% spośród badanych.

Ostatnia z opcji podlegająca wartościowaniu to rozwój kompetencji twardych. Opcja ta zdobyła najwięcej opinii „raczej wartościowe” – wybrana została przez 38% ankietowanych. Kolejne 31% z nich wybrało ocenę „wartościowe”. Opcja „trudno powiedzieć” została wybrana przez 15% respondentów. Natomiast po 8% zyskały odpowiedzi o najmniejszej wartości – „raczej bezwartościowe” i „bezwartościowe”.

Według opracowanych wyników absolwenci w większości docenili wartość ukończonych studiów magisterskich: uzyskano 69% odpowiedzi pozytywnych w kategorii przydatność studiów w poszukiwaniu pracy, 53% w rozwoju kompetencji zawodowych, 77% w rozwoju kompetencji miękkich i 69% – twardych. W wielu przypadkach natomiast ankietowani wstrzymywali się od udzielenia odpowiedzi wartościującej, wybierając opcję „trudno powiedzieć”. Może wynikać to z faktu, że badane osoby dopiero niedawno wkroczyły na rynek pracy, w związku z czym są na początku swojej drogi w gromadzeniu doświadczenia i w konfrontowaniu wyuczonych umiejętności z codzienną pracą zawodową. Zatem nie w każdym przypadku można było jednoznacznie określić, jak wartościowe były ukończone studia magisterskie – jest na to po prostu za wcześnie.

Tabela 1. Stopień wartości ukończonych studiów magisterskich w opinii respondentów (n=13)

Studia przydatne w:	Odpowiedzi respondentów	Wartościowe	Raczej wartościowe	Raczej bezwartościowe	Bezwartościowe	Trudno powiedzieć
poszukiwaniu pracy	Liczba	0	9	1	0	3
	Procent	0%	69%	8%	0%	23%
rozwoju kariery zawodowej	Liczba	2	5	0	0	6
	Procent	15%	38%	0%	0%	46%
rozwoju kompetencji miękkich	Liczba	2	8	1	0	2
	Procent	15%	62%	8%	0%	15%

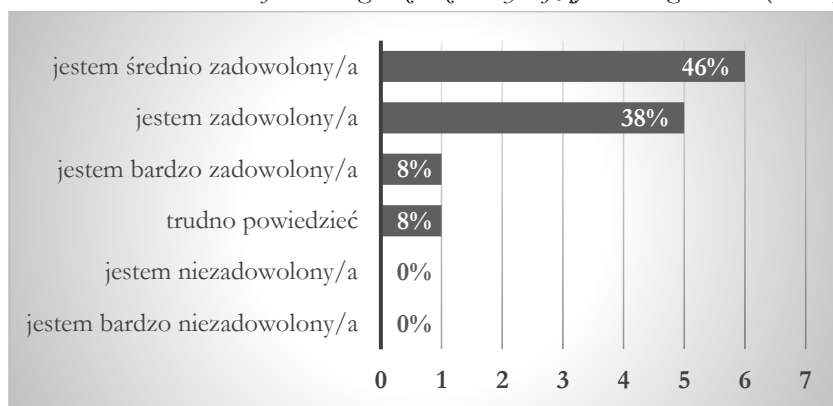
Tabela 1. (cd.)

Studia przydatne w:	Odpowiedzi respondentów	Wartościowe	Raczej wartościowe	Raczej bezwartościowe	Bezwartościowe	Trudno powiedzieć
rozwoju kompetencji twardych (np. obsługi programów komputerowych itp.)	Liczba	4	5	1	1	2
	Procent	31%	38%	8%	8%	15%

Źródło: badania własne

Celem kolejnego z pytań ankietowych było określenie stopnia ogólnego zadowolenia z ukończonych w KiB UŁ studiów magisterskich.

Wykres 1. Stopień zadowolenia absolwentów z ukończonych studiów magisterskich na kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* (n=13)¹

Źródło: badania własne

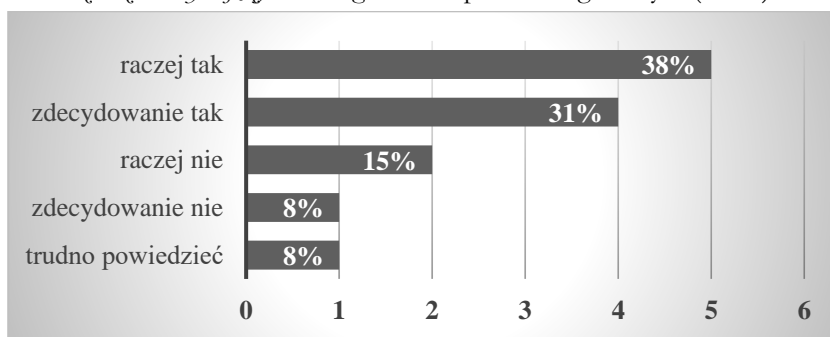
Najwięcej osób biorących udział w ankiecie wybrało opcję świadczącą, że ich zadowolenie z ukończonych studiów magisterskich jest na średnim poziomie – było to 46%, czyli sześć osób (por. wykres 1). Niewiele mniej, czyli 38%, stwierdziło, że są zadowoleni, a 8% ankietowanych opowiedziało się za opcją, że są w pełni zadowoleni. Kolejne 8% osób wybrało opcję „trudno powiedzieć”. Żaden z ankietowanych nie wyraził swojego niezadowolenia z ukończonych studiów. Prawie wszystkie osoby, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie (92%), wyraziły swoje zadowolenie w tej kwestii.

¹ Odsetki na wszystkich wykresach zaokrąglono do pełnych jednostek.

W następnym pytaniu sondażowym respondenci zostali poproszeni o określenie, czy gdyby zaistniała możliwość wyboru studiów magisterskich jeszcze jeden raz, to czy zdecydowaliby się ponownie na *Informatologię z biznesowym językiem angielskim*, ewentualnie czy byłoby w stanie polecić je innym ludziom (por. wykres 2).

Pięcioro ankietowanych (38%) zdecydowało, że raczej wybraliby ponownie lub polecili komuś innemu studia magisterskie w KLiB UŁ. Niewiele mniej (31%) wybrało opcję „zdecydowanie tak”. Dwie z ankietowanych osób (15%) raczej nie zdecydowałoby się na ponowną rekrutację/nie poleciliby jej innym osobom, jedynie 8% wybrało opcję „zdecydowanie nie”. Niecałe 10% respondentów nie wyraziło swojej opinii, udzielając odpowiedzi „trudno powiedzieć”. A zatem pozytywną opinię wyraziło łącznie 69% byłych studentów.

Wykres 2. Chęć ponownego wyboru studiów na kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* i polecenia go innym (n=13)

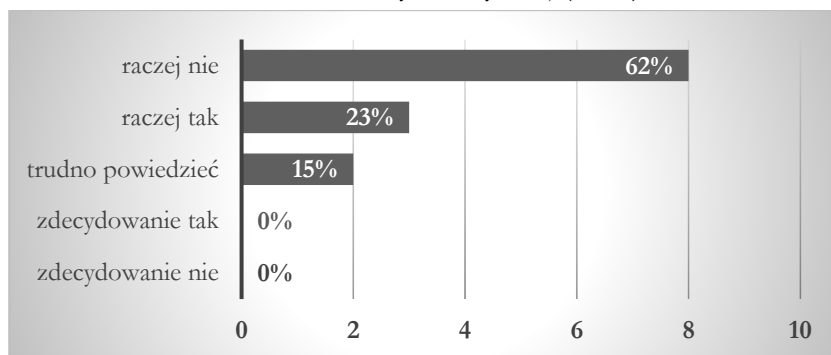

Źródło: badania własne

W kolejnych dwóch pytaniach ankietowych absolwenci zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy ukończone studia magisterskie przygotowały ich teoretycznie i praktycznie do pracy zawodowej.

Według 62% badanych studia informatologiczne raczej nie przygotowały ich w obszarze wiedzy teoretycznej. Przeciwniej odpowiedzi udzieliło 23% respondentów, wybierając opcję „raczej tak”. Dwoje ankietowanych zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć” (por. wykres 3).

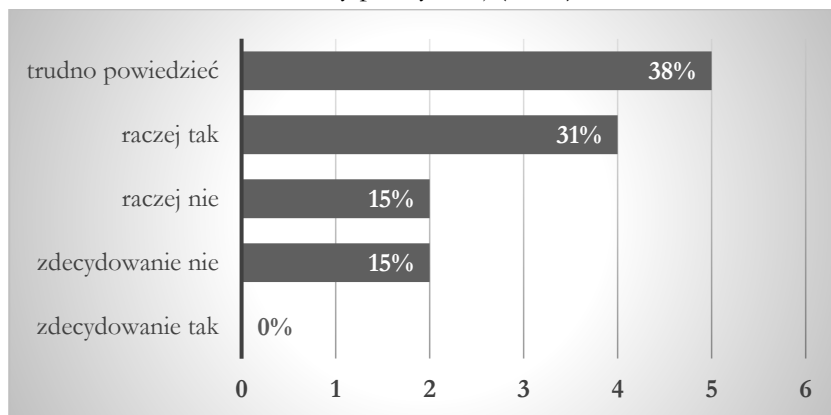
Wykres 3. Przygotowanie absolwentów kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* do pracy zawodowej w zakresie wiedzy teoretycznej (n=13)

Źródło: badania własne

W kwestii przygotowania praktycznego pięć spośród trzynastu osób (38%) nie zdecydowało się na udzielenie konkretnej odpowiedzi, wybierając opcję „trudno powiedzieć”. Kolejne cztery osoby, 31%, stwierdziły, że odbyte studia raczej przygotowały ich w zakresie wiedzy praktycznej. Po 15% zyskały odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie” (por. wykres 4).

Wykres 4. Przygotowanie absolwentów do pracy zawodowej w zakresie wiedzy praktycznej (n=13)

Źródło: badania własne

Odpowiadając na pierwsze z pytań badawczych, można stwierdzić, że prawie wszystkie osoby (92%) wyraziły swoje zadowolenie ze studiów. Uzyskano 69% odpowiedzi pozytywnych w kategorii przydatność studiów w poszukiwaniu pracy, 53% w rozwoju kompetencji zawodowych, 77% w rozwoju kompetencji miękkich i 69% – twardych; 69% byłych studentów wybrałoby kierunek swoich

studiów ponownie. Jednocześnie większość nie potwierdziła roli studiów w przygotowaniu ich do pracy od strony teoretycznej (62%), ale już zdecydowanie mniej od strony praktycznej (30%).

Kompetencje zawodowe a rynek pracy

Drugie ze szczegółowych pytań badawczych zawartych w badaniu brzmiało „Jakie kompetencje według absolwentów zwiększają szanse pracownika na rynku pracy?”.

Jedno z sondażowych pytań składało się z listy dwunastu opcji do wyboru, mogących potencjalnie pomóc w zwiększeniu szansy otrzymania posady. Respondenci zobligowani byli do określenia stopnia ich ważności (od nieważne do bardzo ważne w skali pięciostopniowej) na podstawie własnych doświadczeń. Pierwszym elementem znajdującym się na liście było wykształcenie wyższe (por. tabela 2). Większość (54%), czyli siedem osób, określiła, że jest „ważne”. Kolejne trzy osoby, 23%, wybrały opcję „bardzo ważne”, oraz „średnio ważne” – 15%. Dobrze przygotowane CV okazało się bardzo ważne dla dziewięciu respondentów, czyli 69%. Dwoje absolwentów (15%) nadało temu elementowi rangę „średnio ważne”. Po 8% znalazło się przy opcjach „mało ważne” oraz „ważne”. Znajomość co najmniej jednego języka obcego uzyskała najwięcej punktów procentowych (62%) w randze „bardzo ważne”, kolejne 23% określiło wartość jako „ważne”. 15% uzyskała opcja „średnio ważne”. Czwarty z elementów dotyczył chęci kształcenia na kolejnych studiach; 54% badanych uznało, że element ten jest „średnio ważny”. Po 15% znalazło się przy rangach „ważne”, „mało ważne” oraz „nieważne”. Piąta z opcji dostępnych na liście dotyczyła również chęci dalszego kształcenia, tym razem jednak korzystając z kursów i szkoleń. Uzyskała ona wagę „ważne” dla 54% ankietowanych. Pozostałe głosy rozłożyły się po 23% pomiędzy rangi „bardzo ważne” oraz „średnio ważne”. Samokształcenie uzyskało wartość „bardzo ważne” dla znacznej liczby byłych studentów – zadeklarowało tak 38% osób biorących udział w badaniu. Rangi „ważne” oraz „średnio ważne” uzyskały po 31% głosów. Nawiązane kontakty zawodowo-biznesowe przez 38% respondentów zostały uznane za „średnio ważne”; 31% z nich stwierdziło, że element ten jest „ważny”, kolejne 31%, że „bardzo ważny”. Ósmy z elementów – profile na portalach społecznościowych (LinkedIn itp.) – został uznany za „średnio ważny” przez 38% respondentów; 31% z nich nadało mu rangę „ważne”, kolejne 15% „bardzo ważne”. Po 8% głosów znalazło się przy opcjach „mało ważne” oraz „nieważne”. Odbyte szkolenia/kursy uzyskały najwięcej punktów procentowych (54%) w wadze „ważne”, kolejne 23% w randze „bardzo ważne”; 15% uzyskała opcja „średnio ważne”. Pozostałe 8% osób uznało ten element za nieważny. Dziesiątym elementem znajdującym się na liście były odbyte praktyki/staże; 38%, czyli siedem osób, nadało mu wagę „średnio ważne”. Kolejne cztery osoby (31%) wybrały opcję „bardzo ważne”,

„średnio ważne” – 23% oraz „nieważne” – 8%. Przedostatni z elementów – doświadczenie zawodowe – najczęściej punktów procentowych uzyskał w opcji „bardzo ważne” – 46%; 38% ankietowanych zadeklarowało, że ten element jest dla nich „ważny”, pozostałe 15% „średnio ważny”. Ostatnim elementem, były zdolności adaptacyjne/dostosowanie się do zmian. Ponad połowa osób (54%) przyznała mu rangę „bardzo ważne”; 23% osób zaznaczyło opcję „średnio ważne”, 15% – „ważne”. Pozostałe 8% uznało ten element za mało ważny.

Tabela 2. Elementy zwiększające szanse pracownika na rynku pracy (n=13)

Elementy mogące zwiększyć szanse pracownika na rynku pracy	Odpowiedzi respondentów	Nieważne	Mało ważne	Średnio ważne	Ważne	Bardzo ważne
Wykształcenie wyższe	Liczba	1	0	2	7	3
	Procent	8%	0%	15%	54%	23%
Dobrze przygotowane CV	Liczba	0	1	2	1	9
	Procent	0%	8%	15%	8%	69%
Znajomość co najmniej jednego języka obcego	Liczba	0	0	2	3	8
	Procent	0%	0%	15%	23%	62%
Chęć dalszego kształcenia na studiach wyższych stacjonarnie lub podyplomowo	Liczba	2	2	7	2	0
	Procent	15%	15%	54%	15%	0%
Chęć dalszego kształcenia na kursach/szkoleniach	Liczba	0	0	3	7	3
	Procent	0%	0%	23%	54%	23%
Samokształcenie	Liczba	0	0	4	4	5
	Procent	0%	0%	31%	31%	38%
Nawiązane kontakty zawodowo-biznesowe	Liczba	0	0	5	4	4
	Procent	0%	0%	38%	31%	31%
Profile na portalach społecznościowych (LinkedIn itp.)	Liczba	1	1	5	4	2
	Procent	8%	8%	38%	31%	15%
Odbyte szkolenia/kursy	Liczba	1	0	2	7	3
	Procent	8%	0%	15%	54%	23%
Odbyte praktyki/staże	Liczba	1	0	3	5	4
	Procent	8%	0%	23%	38%	31%
Doświadczenie zawodowe	Liczba	0	0	2	5	6
	Procent	0%	0%	15%	38%	46%
Zdolności adaptacyjne/dostosowania się do zmian	Liczba	0	1	3	2	7
	Procent	0%	8%	23%	15%	54%

Źródło: badania własne

Absolwenci, rozpoczynając swoją karierę zawodową i zdobywając pierwsze doświadczenia, mogą już zaobserwować i stwierdzić, które z wymienionych opcji mogą realnie wpłynąć na ich dalszy rozwój. W tabeli 2 najwyższe wyniki procentowe w poszczególnych elementach z listy zostały zaznaczone kolorem czerwonym. Dzięki temu widać, że wszystkie przedstawione tam elementy mają, zdaniem rozpoczynających karierę zawodową młodych absolwentów kierunku, realny wpływ na zwiększenie szans pracownika na rynku pracy. Najwyższy procent głosów znajduje się zawsze w którejś z trzech kolumn świadczących o wysokiej wadze elementu – „średnio ważne”, „ważne” oraz „bardzo ważne”. Najwięcej osób – około 85% uznało za ważne lub bardzo ważne doświadczenie zawodowe oraz znajomość języka obcego; po 77% przyznało znaczenie (bardzo ważne i ważne) wykształceniu, dobrze opracowanemu CV, gotowości do doksztalcania i odbytym szkoleniom. Większość absolwentów kierunku uważała również (po 69%), że dużą rolę na rynku pracy mają zdolności adaptacyjne i gotowość do samokształcenia.

Absolwenci wskazali także stopień ważności poszczególnych kompetencji miękkich na rynku pracy (zob. tabela 3). Elementy przedstawione w tabeli zostały ustalone na podstawie dwóch źródeł. Pierwszym z nich była publikacja *Kompetencje XXI wieku*, gdzie zamieszczona została tabela agregująca różne modele kompetencji (Lamri 2021, s. 126–127). Drugie źródło to plik tekstowy *Opis kierunku* zamieszczony na stronie KLiB (*Opis kierunku*, [online]). Na ich podstawie autorka przeanalizowała i wyselekcjonowała siedemnaście kompetencji miękkich, które zaprezentowane zostały następnie w ankiecie.

Piętnaście spośród wszystkich pozycji w tabeli zdobyło najwięcej punktów procentowych w randze „bardzo ważne”. Wyjątkiem były dwa elementy – przedsiębiorczość uzyskała najwyższy wynik (46%) w kategorii „ważne”, natomiast w przypadku kreatywności wagi „bardzo ważna”, „ważna” oraz „raczej ważna” uzyskały po 31%. Według respondentów najważniejszą kompetencją miękką z punktu widzenia rynku pracy okazała się być terminowość – głos oddało na nią 92% respondentów, czyli dwanaście osób. Kolejną kluczową według respondentów kompetencją została odpowiedzialność – 85%. Następne bazowe umiejętności, które uzyskały po 77% głosów to komunikacja, odporność na stres i organizacja pracy. Po 69% absolwentów wybrało jako bardzo ważne kompetencje samodzielność oraz zarządzanie czasem. Elastyczność/zdolność adaptacji, produktywność oraz systematyczność uzyskały po 62% w randze „bardzo ważne”. Następnie po 54% znalazło się przy kooperacji i pracy zespołowej, kulturze osobistej oraz rozwiązywaniu problemów. Spośród pozostałych kompetencji dokładność uzyskała 46% w kategorii „bardzo ważne”, natomiast krytyczne myślenie – 38%.

Tabela 3. Kompetencje miękkie istotne dla absolwentów kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* z punktu widzenia rynku pracy (n=13)

Kompetencje miękkie	Odpowiedzi respondentów	Bardzo ważna	Ważna	Raczej ważna	Mało ważna	Nie-ważna	Trudno powiedzieć
Dokładność	Liczba	6	4	1	2	0	0
	Procent	46%	31%	8%	15%	0%	0%
Elastyczność /zdolność adaptacji	Liczba	8	5	0	0	0	0
	Procent	62%	38%	0%	0%	0%	0%
Komunikacja	Liczba	10	3	0	0	0	0
	Procent	77%	23%	0%	0%	0%	0%
Kooperacja i praca zespołowa	Liczba	7	5	0	1	0	0
	Procent	54%	38%	0%	8%	0%	0%
Kreatywność	Liczba	4	4	4	1	0	0
	Procent	31%	31%	31%	8%	0%	0%
Krytyczne myślenie	Liczba	5	4	4	0	0	0
	Procent	38%	31%	31%	0%	0%	0%
Kultura osobista	Liczba	7	4	2	0	0	0
	Procent	54%	31%	15%	0%	0%	0%
Odporność na stres	Liczba	10	2	1	0	0	0
	Procent	77%	15%	8%	0%	0%	0%
Odpowiedzialność	Liczba	11	1	1	0	0	0
	Procent	85%	8%	8%	0%	0%	0%
Organizacja pracy	Liczba	10	1	2	0	0	0
	Procent	77%	8%	15%	0%	0%	0%
Produktywność	Liczba	8	4	1	0	0	0
	Procent	62%	31%	8%	0%	0%	0%
Przedsiębiorczość	Liczba	2	6	4	0	0	1
	Procent	15%	46%	31%	0%	0%	8%
Rozwiązywanie problemów	Liczba	7	6	0	0	0	0
	Procent	54%	46%	0%	0%	0%	0%
Samodzielność	Liczba	9	2	1	1	0	0
	Procent	69%	15%	8%	8%	0%	0%
Systematyczność	Liczba	8	2	2	0	0	1
	Procent	62%	15%	15%	0%	0%	8%
Terminowość	Liczba	12	1	0	0	0	0
	Procent	92%	8%	0%	0%	0%	0%
Zarządzanie czasem	Liczba	9	3	1	0	0	0
	Procent	69%	23%	8%	0%	0%	0%

Źródło: badania własne

Wszystkie wymienione w badaniu kompetencje miękkie okazały się dla badanych istotne. Bazując na swoich doświadczeniach związanych z rynkiem pracy absolwenci potwierdzili jedynie swoimi odpowiedziami, jak ważne są i jak wiele uwagi przywiązywanej jest obecnie do ich rozwoju. Świadomość fundamentalności kompetencji miękkich na obecnym rynku pracy może w znacznym stopniu pomóc im w rozwoju swoich kwalifikacji i podniesienia atrakcyjności dla potencjalnych pracodawców.

W kolejnym pytaniu ankietowym, postanowiono pogłębić tematykę kompetencji miękkich. Respondenci zostali poproszeni o wymienienie trzech najważniejszych ich zdaniem kompetencji miękkich, które są kluczowe podczas poszukiwania pracy. Odpowiedzi ankietowe zostały usystematyzowane w tabeli 4. Dla większej przejrzystości danych postanowiono je następnie sklasyfikować.

Tabela 4. Zestawienie trzech najważniejszych według respondentów kompetencji miękkich (n=13)

Respondent	Najważniejsze kompetencje miękkie
1	organizacja pracy
	kultura osobista
	zarządzanie czasem
2	komunikacja
	otwarty umysł
	umiejętność dostosowania się do rozmówcy lub otoczenia
3	krytyczne myślenie
	systematyczność
	zarządzanie czasem
4	komunikacja
	odpowiedzialność
	kultura osobista
5	duża motywacja do pracy
	dobre zarządzanie czasem i organizacja pracy
	odporność na stres
6	kultura osobista
	komunikacja
	odporność na stres
7	komunikacja
	systematyczność
	organizacja

Tabela 4. (cd.)

Respondent	Najważniejsze kompetencje miękkie
8	samodzielność
	łatwość w nawiązywaniu kontaktów
	elastyczność
9	systematyczność
	organizacja pracy
	odporność na stres
10	komunikatywność
	kreatywność
	kultura osobista
11	odporność na stres związany z poszukiwaniem pracy
	motywacja
	dyscyplina
12	elastyczność
	zarządzanie
	komunikacja
	kultura osobista
13	umiejętność pracy pod presją czasu
	komunikacja
	samodzielność

Źródło: badania własne

Absolwenci jako najważniejszą ich zdaniem kompetencję, kluczową podczas poszukiwania pracy, wymieniali umiejętność komunikacji. Dziewięciu respondentów, czyli 69%, wymieniło ją w swoich odpowiedziach. Niewiele mniej, bo dla 62% absolwentów, jedną z najważniejszych kompetencji okazało się zarządzanie czasem. Kolejnych 38% opiniodawców wymieniło kulturę osobistą. Odporność na stres pojawiła się u 38% absolwentów. W 23% przypadków pojawiały się kompetencje takie jak kreatywność oraz systematyczność. Oprócz tego w odpowiedziach respondenci wymienili: motywację do pracy – 15%, samodzielność – 15%, elastyczność – 15% oraz odpowiedzialność – 8% (por. wykres 5).

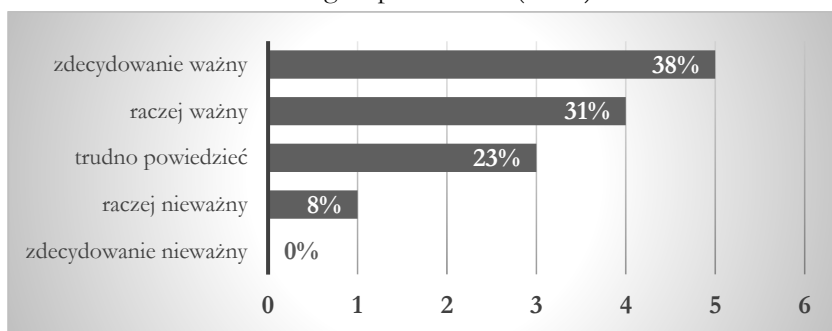
Wykres 5. Najważniejsze według absolwentów kompetencje miękkie (n=13)

Źródło: badania własne

Absolwenci określili także, w jakim stopniu ważny jest dla nich rozwój kompetencji miękkich. Najwyższy procent odpowiedzi znalazł się przy opcji „zdecydowanie ważny” – zagłosowało na nią 38% absolwentów; 31% z nich wybrało opcję „raczej ważny”. Trzech respondentów, czyli 23%, nie miało konkretnej opinii na dany temat, wybierając opcję „trudno powiedzieć”. Pozostałe 8% ankietowanych uznało, że rozwój kompetencji miękkich jest dla nich „raczej nieważny” (por. wykres 6).

Wykres 6. Hierarchia ważności rozwoju kompetencji miękkich według respondentów (n=13)

Źródło: badania własne

W ostatnim pytaniu ankietowym, które miało pomóc odpowiedzieć na szczegółowy problem badawczy, dotyczący kompetencji miękkich na rynku pracy, była lista siedmiu zdań opisujących wpływ odpowiednio rozwiniętych kompetencji miękkich na różne aspekty rynku pracy. Zadaniem respondentów było zadecydowanie, czy zdania te są adekwatne do rzeczywistości oraz ich własnych doświadczeń (por. tabela 5).

Kompetencje miękkie ułatwiają znalezienie satysfakcjonującej pracy dla 46% opiniodawców, którzy wybrali opcję „raczej tak”; 38% zadeklarowało, że zdanie to jest dla nich zdecydowanie prawdziwe. Jedna osoba (8% ankietowanych) zdecydowała „raczej nie”, kolejne 8% zaznaczyło opcję „trudno powiedzieć”. W drugim ze zdań znajdowało się stwierdzenie, że osoba z rozwiniętymi kompetencjami miękkimi wyróżnia się na tle innych ludzi. Najwięcej punktów procentowych, 38%, znalazło się przy opcji „raczej tak”. Kolejnych 31% absolwentów zdecydowało, że raczej nie; 23% zadeklarowało się przy opcji „zdecydowanie tak”, pozostałe 8% przy „trudno powiedzieć”. Kolejne ze zdań, podlegające ocenie przez respondentów, to stanowisko, że rozwinięte kompetencje miękkie podnoszą konkurencyjność na rynku pracy; 38% absolwentów wybrała opcję „raczej tak”. Po 23% głosów znalazło się przy opcjach „zdecydowanie tak” i „raczej nie”. Na możliwe do wyboru odpowiedzi „zdecydowanie nie” oraz „trudno powiedzieć” zagłosowało po 8% absolwentów. Czwarte ze zdań na liście brzmiące „Kompetencje miękkie sprawiają, że szybciej odnajduję się w nowym miejscu pracy” zostało ocenione w następujący sposób: 62% respondentów zadeklarowało, że jest ono zdecydowanie prawdziwe, pozostałe 31% wybrało opcję „raczej tak”. W zdaniu piątym przedstawiona respondentom została sytuacja sugerująca wpływ kompetencji miękkich na zwiększoną efektywność pracownika. Opcje „zdecydowanie tak” oraz „raczej tak” uzyskały po 46% głosów. Pozostałe 8% zdecydowało, że sytuacja ta raczej nie jest prawdziwa. W przedostatnim ze zdań zawarta została koncepcja o wpływie kompetencji miękkich na jakość komunikacji. Większość respondentów (54%) zdecydowanie zgodziło się z tym zdaniem. Pozostałe 46% wybrało opcję „raczej tak”. W siódmym zdaniu ocenie absolwentów poddana została teza o korelacji odpowiednio rozwiniętych kompetencji miękkich na pewność siebie; 62% respondentów zdecydowanie potwierdziło adekwatność tego zdania. 31% opowiedziało się przy opcji „raczej tak”. Pozostałe 8% opiniodawców zadeklarowało, że taka korelacja raczej nie ma miejsca.

Tabela 5. Wpływ kompetencji miękkich na niektóre aspekty związane z rynkiem pracy według respondentów (n=13)

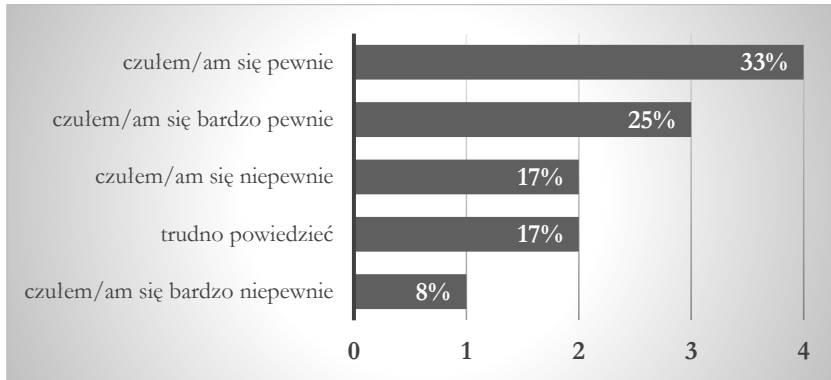
Opinie nt. wpływu kompetencji miękkich	Odpowiedzi respondentów	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Trudno powiedzieć
Ułatwią mi znalezienie satysfakcjonującej pracy.	Liczba	5	6	1	0	1
	Procent	38%	46%	8%	0%	8%
Sprawiają, że wyróżniam się na tle innych.	Liczba	3	5	4	0	1
	Procent	23%	38%	31%	0%	8%
Podnoszą moją konkurencyjność na rynku pracy.	Liczba	3	5	3	1	1
	Procent	23%	38%	23%	8%	8%
Sprawiają, że szybciej odnajduję się w nowym miejscu pracy.	Liczba	8	4	0	0	1
	Procent	62%	31%	0%	0%	8%
Czynią ze mnie efektywniejszego pracownika.	Liczba	6	6	1	0	0
	Procent	46%	46%	8%	0%	0%
Wpływają na jakość mojej komunikacji.	Liczba	7	6	0	0	0
	Procent	54%	46%	0%	0%	0%
Sprawiają, że jestem bardziej pewny siebie.	Liczba	8	4	1	0	0
	Procent	62%	31%	8%	0%	0%

Źródło: badania własne

Odpowiadając na drugie z pytań badawczych, widać wyraźnie, że kompetencje miękkie odgrywają ogromną rolę na dzisiejszym rynku pracy. Absolwenci mają świadomość tego, jak istotne jest pielęgnowanie umiejętności z nimi związanych; 69% badanych uważało ich rozwój za zdecydowanie lub raczej ważny – z punktu widzenia obecnego rynku pracy jest to niewątpliwy sukces. Wśród najważniejszych, ich zdaniem, kompetencji miękkich znalazły się: komunikacja (69%), zarządzanie czasem (62%), kultura osobista (38%), odporność na stres (38%), kreatywność i krytyczne myślenie (23%), systematyczność (23%), motywacja do pracy (15%), samodzielność (15%), elastyczność (15%), a także

odpowiedzialność (8%). Kolejne z przedstawionych absolwentom pytań służyło zidentyfikowaniu, jak oceniają oni stopień pewności siebie w czasie wkraczania na rynek pracy (por. wykres 7). Jeden z absolwentów nie był zobowiązany do udzielania odpowiedzi w tej kwestii, ze względu na swoje wcześniejsze odpowiedzi.

Wykres 7. Poczucie pewności absolwentów w czasie wkraczania na rynek pracy (n=12)

Źródło: badania własne

Czworo absolwentów (33%) zadeklarowało, że podczas poszukiwania pracy czuło się pewnie. W jeszcze bardziej komfortowej sytuacji znalazło się troje kolejnych osób (25%), które czuły się w tamtym czasie bardzo pewnie. Po 17% głosów znalazło się przy opcjach „czulem/am się niepewnie” oraz „trudno powiedzieć”. Jeden z respondentów wybrał opcję potwierdzającą, że w czasie poszukiwania pracy odczuwał dużą niepewność. W kolejnym pytaniu sondażowym absolwenci mogli własnymi słowami opisać czynniki, które wpłynęły na ich pewność siebie w czasie wkraczania na rynek pracy (por. tabela 6). W szerokim spektrum odpowiedzi respondentów nie znalazły się takie o identycznej treści. Każda z osób wymieniła inne czynniki wpływające na śmiałość podczas wkraczania na rynek pracy. Wśród nich znalazły się np. ciekawość osób rekrutujących dotycząca nieznanego im kierunku studiów (przyczynę do rozmowy i zainteresowania potencjalnych pracodawców), wysoko rozwinięta pewność siebie oraz duża świadomość poziomu swoich umiejętności, zdobyte doświadczenie, czy posiadanie już stałego zatrudnienia.

Tabela 6. Czynniki wpływające na stopień pewności absolwentów w czasie wkraczania na rynek pracy (n=7)

Numer respondenta	Odpowiedź dotycząca pewności podczas wkraczania na rynek pracy
1	Uniwersalność ukończonych studiów oraz ciekawość rekruterów – często pojawiały się pytania co to za kierunek.
2	Wiedziałam, co mnie interesuje i w czym jestem dobra.
3	High self-esteem.
4	Biznesowy angielski.
7	Fakt, iż posiadałam wówczas stałe zatrudnienie.
8	Umiejętności praktyczne.
9	Doświadczenie.

Źródło: badania własne

Respondentów zapytano również o czynniki powodujące ich niepewność oraz towarzyszące im obawy podczas wkraczania na rynek pracy (por. tabela 7).

Tabela 7. Czynniki wpływające na poczucie niepewności absolwentów w czasie wkraczania na rynek pracy (n=10)

Numer respondenta	Odpowiedź dotycząca niepewności lub obaw podczas wkraczania na rynek pracy
1	W związku z dosyć wąskim obszarem, z którym kojarzy się nauka o informacji, obawiałam się zamknięcia rekrutujących na ten niespotykany kierunek. Pozwalało to jednak na rozwinięcie tematu i rozwiązanie wątpliwości.
2	Czułam się pewnie :) jak wyżej napisałam, żeby przejść dalej, ankieta wymaga tej odpowiedzi.
3	Pracodawcy szukający piętnastolatków z trzydziestoletnim stażem w murarstwowynkarstwoakrobatyce.
4	Brak znajomości kierunku przez pracodawcę – wszyscy myślą, że to informatyka.
5	Czułam się niepewnie, nie wiedziałam, czy dam sobie radę z opanowaniem nauki procesu.

Tabela 7. (cd.)

Numer respondenta	Odpowiedź dotycząca niepewności lub obaw podczas wkraczania na rynek pracy
7	Ponieważ posiadałam już stale zatrudnienie, w momencie ukończenia studiów magisterskich nie miałam dużych obaw. Ale gdy szukałam pierwszej pracy, bałam się, że nie poradzę sobie z kulturą korporacyjną – systemem pracy, językiem obcym.
8	Języki.
9	–
10	Maksymalnie dwie nauczone rzeczy podczas toku studiów, które pokrywały się z ofertą pracodawców. Dodatkowo, nie dostałabym pracy na obecnym stanowisku, gdyby nie poprzednia praca oraz rozwój samodzielny.
12	Brak odpowiednich kwalifikacji i kompetencji miękkich.

Źródło: badania własne

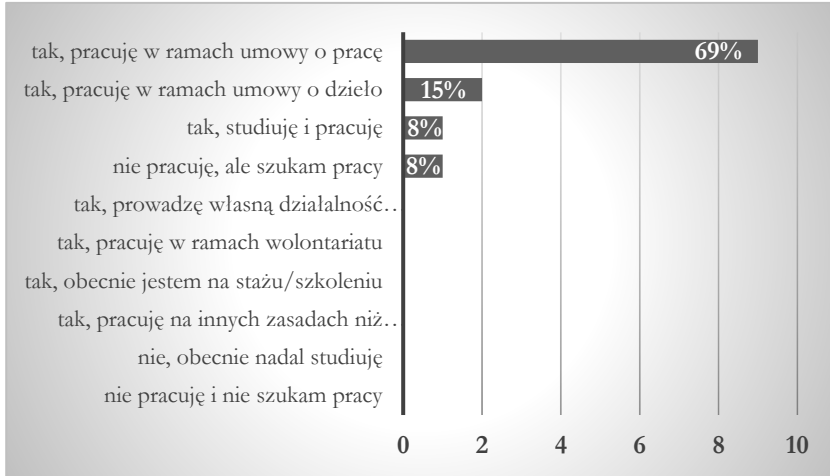
Udzielone przez absolwentów odpowiedzi udało się posegregować według ich ogólnego charakteru. Po przeanalizowaniu odpowiedzi respondentów z numerami 5, 7, 8, 10 i 12 można było stwierdzić, że ich największą niepewnością/obawą był brak odpowiednich kwalifikacji, np. kompetencji miękkich czy języków obcych. Kolejna obawa pojawiła się w odpowiedziach respondentów numer 1 oraz 4 – była to nieznajomość pracodawcy dotycząca ukończonego przez ankietowanych kierunku studiów magisterskich. Oprócz tego respondent numer 3 zwrócił uwagę na obawę związaną z wymogami pracodawcy dotyczącymi zdobytego doświadczenia w młodym wieku. Respondent numer 2 zaznaczył, że nie towarzyszyły mu żadne obawy, natomiast respondent numer 9 nie zdecydował się na udzielenie odpowiedzi własnej.

Podsumowując odpowiedź na trzecie z pytań badawczych, warto zaznaczyć, że większość (58%) z absolwentów odczuwała śmiałość podczas wkraczania na rynek pracy. Było to podyktowane różnorodnymi czynnikami, dzięki którym poszczególne osoby mogły bez przeszkód rozwijać się zawodowo. Pomimo pojawiających się głosów świadczących o pewnych obawach i niepewnościach (25% z dwunastu osób) podczas pierwszych doświadczeń z rynkiem pracy po zakończeniu studiów, sytuacja absolwentów może być określona jako pozytywna.

Aktywność zawodowa absolwentów

W pytaniu ankietowym dotyczącym aktywności zawodowej absolwentów znalazło się dziesięć możliwych do wyboru odpowiedzi. Zadaniem respondentów było wybranie jednej opcji, która najlepiej przedstawia ich aktywność zawodową.

Wykres 8. Aktywność zawodowa respondentów (n=13)

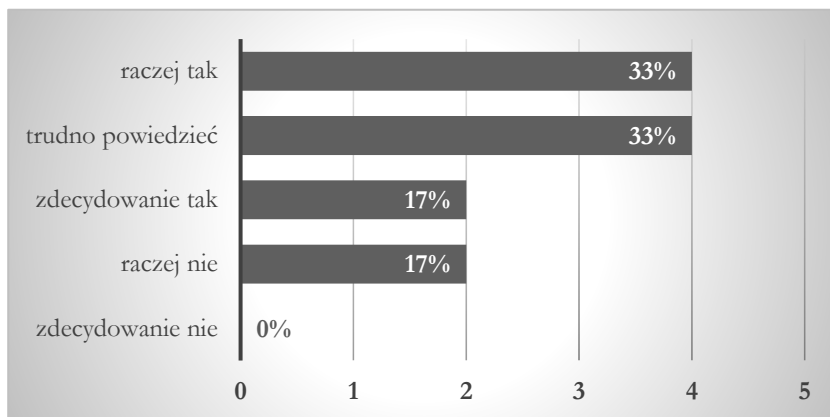
Źródło: badania własne

Najwięcej ankietowanych, dziewięć osób (69%), zaznaczyło opcję świadczącą o tym, że pracują w ramach umowy o pracę. Zdecydowanie mniej, jedynie dwie osoby (15%) wybrało opcję o pracy opartej na umowie o dzieło. Odpowiedź o jednoczesnym pracowaniu i studiowaniu wybrał tylko jeden z absolwentów (8% badanych). Opcję świadczącą o braku pracy zarobkowej, ale czynnym jej poszukiwaniu, wybrał również jeden absolwent. Pozostałe sześć opcji nie zostało wybranych przez żadnego z respondentów (por. wykres 8). Odpowiadając na czwarte z pytań szczegółowych zawartych w badaniu można stwierdzić, że obecnie dwunastu absolwentów, którzy zgodzili się na udział w badaniu, jest czynnych zawodowo. Stanowi to 92% ankietowanych.

Piąte ze szczegółowych pytań badawczych miało pomóc określić, jaki procent osób, które są absolwentami studiów informatologicznych, podjęło pracę zgodną z wykształceniem. Na pytanie odpowiedzi udzieliło dwunastu uczestników badania (92%). Jedna z osób nie była do tego zobligowana ze względu na swoje wcześniejsze odpowiedzi.

Wykres 9. Zgodność pracy zawodowej respondentów z osiągniętym przez nich wykształceniem (n=12)

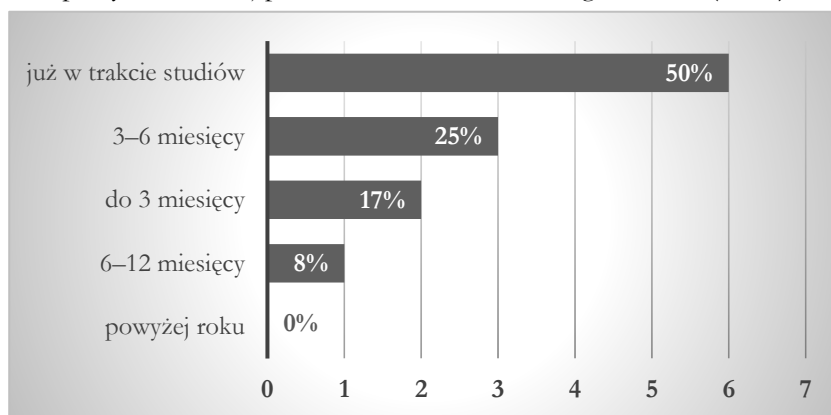
Źródło: badania własne

Czterech spośród dwunastu ankietowanych (33%) określiło, że podjęta przez nich ścieżka zawodowa jest raczej zgodna z osiągniętym wykształceniem. Kolejne 33% ankietowanych wybrało opcję „trudno powiedzieć”; 17%] (dwie osoby), to wynik opcji, która wskazuje, że wybrany zawód definitywnie harmonizuje z ukończonymi studiami. Według pozostałych dwóch osób (17%) ich praca raczej nie pokrywa się z wykształceniem. Podsumowując – 50% respondentów, czyli 6 osób podjęło pracę zgodną z posiadanym wykształceniem (por. wykres 9).

Interesującą kwestią dotyczącą aktywności zawodowej absolwentów było również określenie, w jakim czasie od zakończenia studiów absolwenci podjęli pracę zawodową.

Połowa spośród dwunastu odpowiedzi świadczyła, że ankietowani podjęli pracę zawodową jeszcze w trakcie trwania studiów. Kolejne trzy osoby (25%) zdolowały znaleźć miejsce pracy w ciągu 3–6 miesięcy od ich zakończenia, natomiast 17% respondentów znalazło zatrudnienie do 3 miesięcy. Pozostałe 8% ankietowanych efektywnie poszukiwało i znalazło pracę w okresie od 6 do 12 miesięcy od czasu zostania absolwentami (por. wykres 10).

Wykres 10. Określenie czasu, w jakim absolwenci podjęli się pracy zawodowej po zakończeniu studiów magisterskich (n=12)

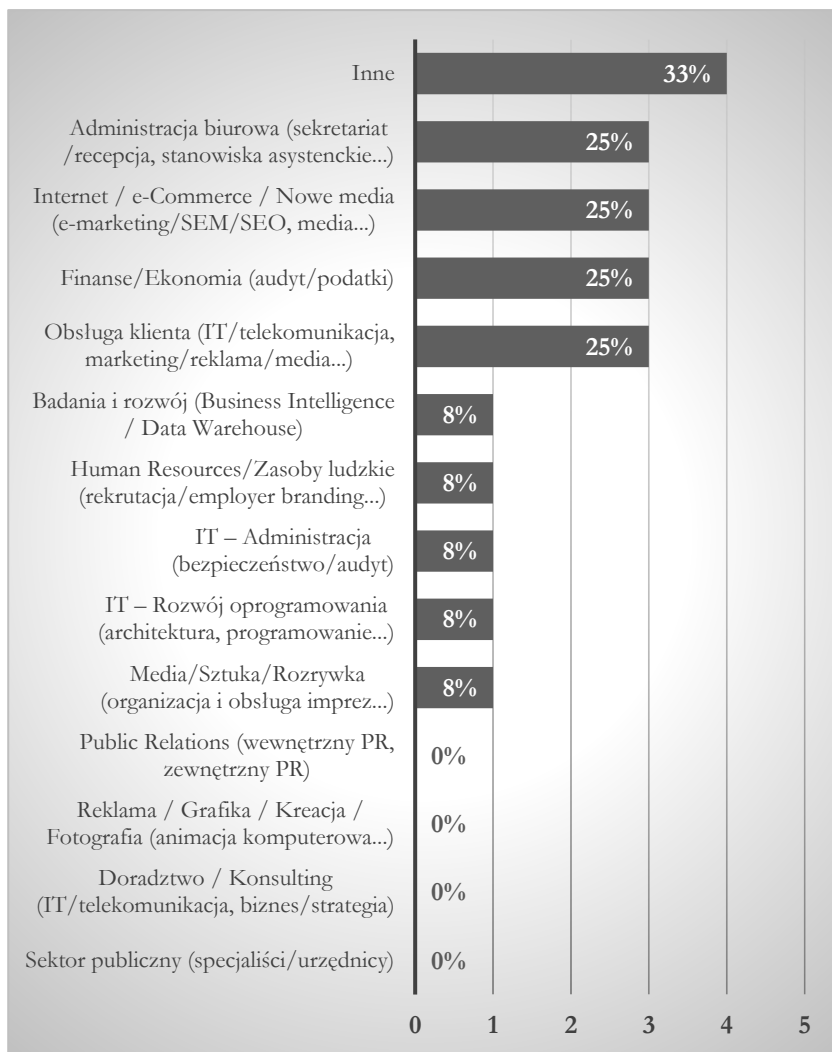

Źródło: badania własne

Siódme ze szczegółowych pytań badawczych pomóc miało w identyfikacji grup zawodowych, w których absolwenci znaleźli zatrudnienie. W ankiecie znalazł się zbiór kategorii i podkategorii (grup zawodowych) wyselekcjonowanych na podstawie filtrów wyszukiwarki portalu „Pracuj.pl”. Pytanie ankietowe składało się z czternastu możliwych do wyboru alternatyw. Respondenci mieli możliwość zaznaczyć więcej niż jedną z nich.

Najczęściej wybierana opcja to *Inne* – zaznaczyło ją cztery osoby (25%). W polu odpowiedzi (program dopuszcza do udzielenia samodzielnej odpowiedzi w pytaniach zamkniętych przy opcji *Inne*) użytkownicy wpisali różnorodne odpowiedzi. Dwóch z nich zadeklarowało, że pracuje w obszarze bankowości – jeden z nich udzielił bardziej wyczerpującej odpowiedzi, dodając, że jego praca skupia się na przetwarzaniu danych związanych z codzienną bankowością. Odpowiedzi kolejnych dwóch respondentów to „Logistyk” oraz wskazanie miejsca pracy – „Biblioteka”. Kolejne kategorie, które były częstymi wyborami ankietowanych to: „Administracja biurowa”, „Internet/e-Commerce/Nowe media”, „Finanse/Ekonomia”, „Obsługa klienta” – każda z nich została wybrana trzy razy (po 25%). Następnie jednokrotnie wybrane zostały następujące kategorie: „Badania i rozwój, Human Resources/Zasoby ludzkie”, „IT – Administracja, IT – Rozwój oprogramowania” oraz „Media/Sztuka/Rozrywka” (po 8%). Pozostałe opcje nie zostały wybrane przez żadnego z respondentów (por. wykres 11).

Wykres 11. Grupy zawodowe respondentów.
Możliwość wielokrotnego wyboru spośród 14 opcji (n=12)

Źródło: badania własne

Absolwenci, dzięki możliwości udzielenia odpowiedzi wielokrotnej, mogli bardziej dokładnie opisać swój profil zawodowy. Wśród respondentów panowała tendencja wyboru od jednej do trzech możliwych grup zawodowych. Na tym tle wyróżniała się odpowiedź jednego z nich, który zaznaczył pięć z czternastu możliwych opcji (por. tabela 8).

Tabela 8. Liczba wybranych grup zawodowych przez respondentów (n=12)

Liczba wybranych grup zawodowych	Liczba respondentów	Procent respondentów
1	7	58%
2	3	25%
3	1	8%
4	0	0%
5	1	8%

Źródło: badania własne

Warto również poruszyć kwestię, jakie konfiguracje grup zawodowych pojawiały się w przypadku, gdy respondent wybrał więcej niż jedną odpowiedź. Na podstawie danych opracowano dodatkową tabelę, w której przedstawiono tę sytuację (por. tabela 9). Z analizy zaprezentowanych danych wynika, że wybrane konfiguracje nie powtarzają się u żadnego respondenta. Profile zawodowe zasugerowane przez nich zdecydowanie się od siebie różnią. Najbardziej zdywersyfikowany obszar zawodowy przedstawił respondent numer trzy – poprzez udzielenie wielu odpowiedzi nakreślił szeroki obszar swoich zawodowych obowiązków.

Tabela 9. Konfiguracje grup zawodowych, które zadeklarowali pracujący respondenci (n=5)

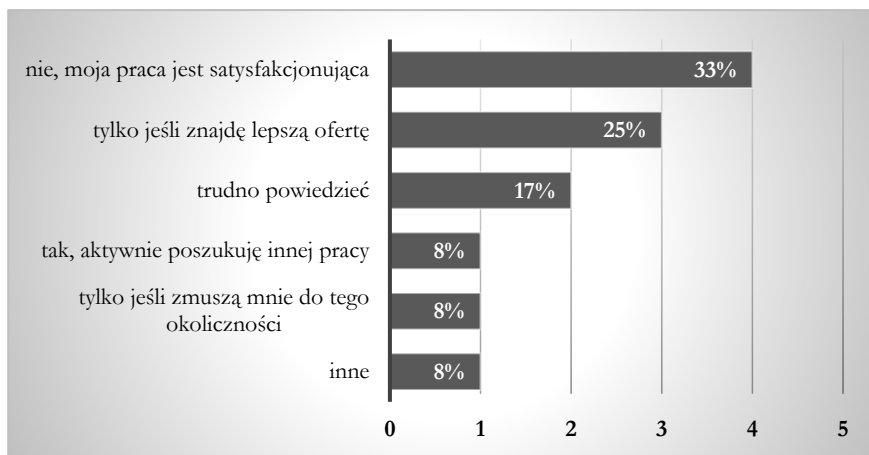
Numer respondenta	Liczba wybranych grup zawodowych	Wybrane grupy zawodowe
3	5	Internet / e-Commerce / Nowe media
		Badania i rozwój
		IT – Administracja
		Media/Sztuka/Rozrywka
		Obsługa klienta
4	3	Administracja biurowa
		Human Resources/Zasoby ludzkie
		Obsługa klienta
5	2	Administracja biurowa
		Inne (Bankowość – przetwarzanie danych na różnych procesach związanych z codzienną bankowością)
8	2	Finanse/Ekonomia
		Inne (Bank)
12	2	Finanse/Ekonomia
		Obsługa klienta

Źródło: badania własne

Plany zawodowe absolwentów

Kolejne, czyli ósme ze szczegółowych pytań badawczych, dostarczyć miało informacji na temat planów absolwentów Informatologii z biznesowym językiem angielskim związanych z ich zatrudnieniem w przyszłości. Na pytanie związane z ewentualną zmianą ich miejsca pracy informacji udzieliło dwanaście osób (92% w stosunku do trzynastu respondentów biorących udział w ankiecie), jeden z respondentów został przekierowany do innych pytań w związku ze swoimi wcześniejszymi odpowiedziami. Najwięcej respondentów, czterech z dwunastu odpowiadających na to pytanie (33%), uważało, że ich praca jest satysfakcjonująca i nie zamierzają zmieniać jej w najbliższej przyszłości. Kolejnych trzech ankietowanych (25%) zmieni obecną pracę tylko w przypadku, jeśli znajdą lepszą ofertę. Dwie osoby (17%) wybrały opcję „trudno powiedzieć”. Odpowiedź o aktywnym poszukiwaniu innej pracy zaznaczył jeden z ankietowanych (8%). Opcję o zamianie pracy tylko w sytuacji, gdy zmuszą do tego okoliczności wybrała, podobnie jak poprzednio, tylko jedna osoba (8%). Ostatnia z opcji „Inne” uzyskiwała także jeden głos, czyli 8%. A zatem większość absolwentów jest usatysfakcjonowana miejscem pracy (por. wykres 12).

Wykres 12. Stosunek respondentów do zmiany miejsca pracy (n=12)

Źródło: badania własne

Absolwenci, opisując powody swoich decyzji związane ze zmianą lub pozostaniem w swoim miejscu pracy posługiwali się szeregiem różnych argumentów. Osoby, które w pytaniu dotyczącym chęci zmiany miejsca zatrudnienia zadeklarowały, iż praca jest satysfakcjonująca i nie planują jej zmieniać, jako powód podawały najczęściej fakt, że dobrze się tam czują, a praca jest przyjemna. Dla ankietowanego, który jest w trakcie poszukiwania innego miejsca pracy, powodem okazał się być prawdopodobny brak możliwości zawarcia z pracodawcą umowy o pracę ze względu na brak wolnych etatów. Kolejne trzy

osoby (25% z dwunastu respondentów odpowiadających na pytanie) deklarujące, że zmieniają obecne miejsce pracy tylko, jeżeli pojawi się lepsza dla nich oferta, jako uzasadnienie podało chęć dalszego rozwijania swoich umiejętności, zmianę charakteru pracy lub zbyt niskie zarobki na aktualnym stanowisku. Wśród odpowiedzi pojawiła się również niejasna odpowiedź „Zespół”. Być może ankietowany miał na myśli niesatysfakcjonujące go relacje z zespołem, z którym musi pracować. Kontakty międzyludzkie i przyjazna atmosfera w pracy to bardzo istotny czynnik, powodujący, że pracę chcemy utrzymać lub wręcz przeciwnie. Opcja „trudno powiedzieć” została wybrana przez osobę, która opisując sytuację wspomniała, że jest nowym pracownikiem na swoim obecnym stanowisku. Czeka ona na rozwój sytuacji, lecz liczy na awans w najbliższej przyszłości. Ze względu na chęć samodoskonalenia brak awansu powoduje poszukiwaniami nowego zatrudnienia. Druga z osób, która wybrała tę opcję, nie podała żadnego konkretnego powodu. Respondent, który wybrał opcję „Inne” i nadmienił o chęci przebranżowienia się, uzasadnił, że jest to podyktowane lepszymi perspektywami zawodowymi i wyższymi zarobkami (por. tabela 10).

Tabela 10. Powody, dla których respondenci chcą zmienić lub zostać w swoim miejscu pracy (n=12)

Kafeteria odpowiedzi pytania ankietowego	Odpowiedzi respondentów			
nie, moja praca jest satysfakcjonująca	Dobrze mi tu, gdzie teraz jestem.	Ponownie, nie planuję zmiany pracy.	JD – Jest Dobrze.	Podoba mi się moja praca, jest przyjemna i spokojna.
tak, aktywnie poszukuję innej pracy	Prawdopodobny brak wolnego etatu na przejście na umowę o pracę.	–	–	–
tylko jeśli znajdę lepszą ofertę	Zespół.	Dalsze rozwijanie umiejętności, zmiana charakteru pracy.	Zbyt niskie zarobki na dotychczasowym stanowisku w porównaniu z innymi korporacjami w Łodzi.	–
tylko jeśli zmuszą mnie do tego okoliczności	Czuję się dobrze z tym, co robię.	–	–	–

Tabela 10. (cd.)

Kafeteria odpowiedzi pytania ankietowego	Odpowiedzi respondentów			
<p>trudno powiedzieć</p>	<p>Obecna praca jest dla mnie satysfakcjonująca, natomiast mam potrzebę ciągłego doskonalenia się i jeśli nie uda mi się w najbliższym czasie awansować, będę poszukiwała nowej pracy. W obecnej chwili jestem nowym pracownikiem w tej organizacji, więc trudno mi powiedzieć, kiedy dokładnie i czy nastąpi chęć poszukiwania nowej.</p>	<p>Nie wiem.</p>	<p>–</p>	<p>–</p>
<p>inne</p>	<p>Lepsze perspektywy pracy (dużo ofert pracy związanych z danym stanowiskiem) i dużo większe zarobki.</p>	<p>–</p>	<p>–</p>	<p>–</p>

Źródło: badania własne

Kolejne, dziewiąte, pytanie badawcze sformułowane w celu ustalenia, jakie okoliczności i pobudki kierują absolwentami podczas wyboru ich miejsca pracy. Pytanie sondażowe zostało utworzone dzięki wcześniejszemu zapoznaniu się oraz analizie dwóch internetowych artykułów. Pierwszy z nich to *Motywacja do pracy – 13 czynników, które motywują do pracy* zamieszczony w serwisie SmartLunch, drugi natomiast to artykuł naukowy Katarzyny Rozbejko pod tytułem *Motywacja materialna i niematerialna w Polsce* opublikowany na portalu „Plusuj.pl”. Na ich podstawie wyselekcjonowano dwadzieścia dwa czynniki, które mogły okazać się zachęcające do podjęcia pracy.

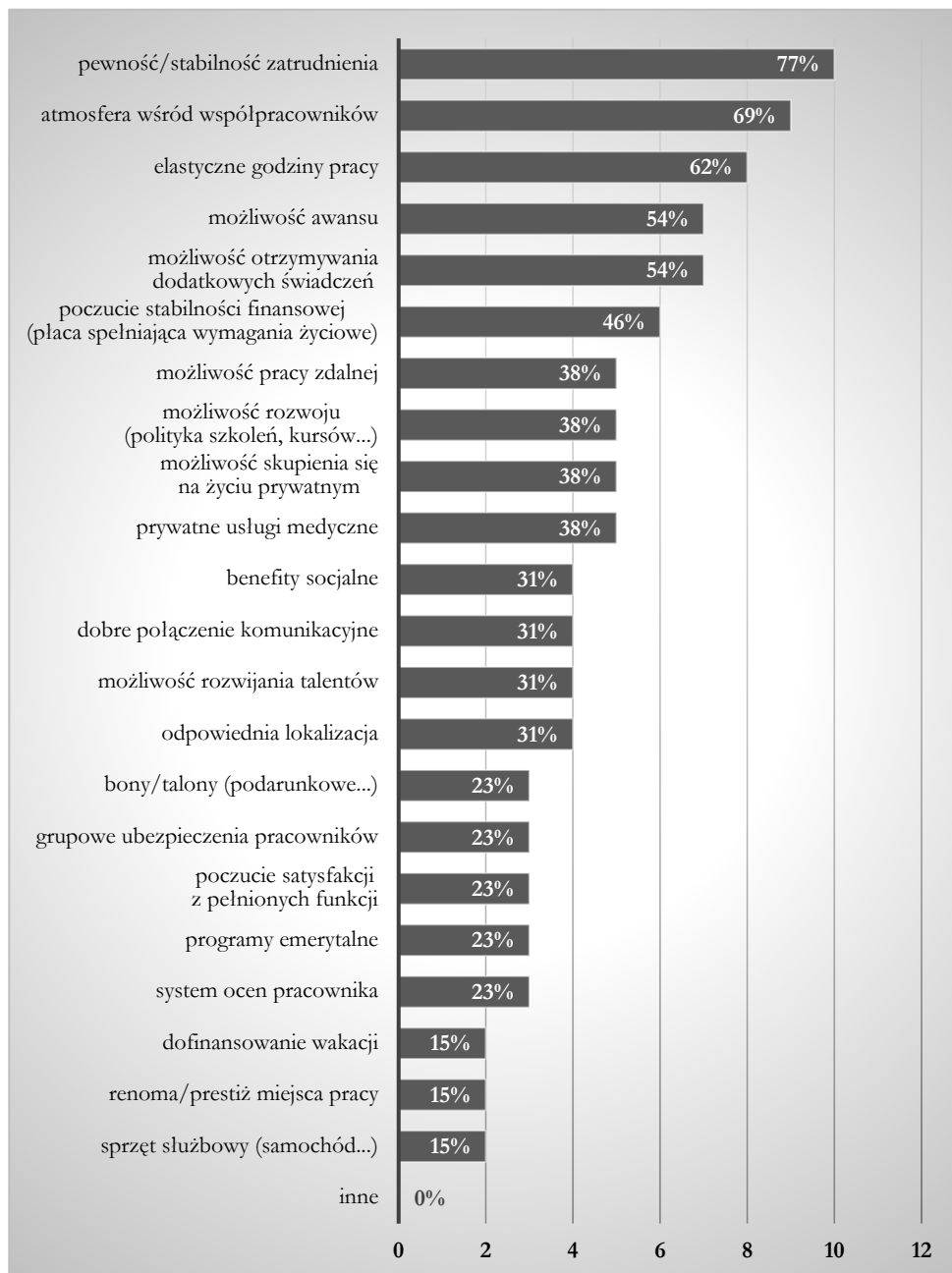
Respondenci mieli możliwość udzielenia odpowiedzi wielokrotnej, aby jak najpełniej zobrazować swoje podejście w tej kwestii. Dodatkowo pytanie ankietowe zawierało również możliwość udzielenia samodzielnej odpowiedzi poprzez opcję „Inne”. Wyniki przedstawiono w formie wykresu (por. wykres 13).

Największą liczbę głosów (77%) uzyskiwała opcja dotycząca pewności i stabilności zatrudnienia – zagłosowało na nią dziesięciu absolwentów. Tylko jeden głos mniej, dziewięć odpowiedzi (69%), uzyskał czynnik o atmosferze wśród współpracowników. Opcja dotycząca elastycznych godzin pracy została wybrana przez ośmiu użytkowników (62% głosów). Po siedem głosów, czyli 54%, otrzymały opcje możliwości awansu oraz otrzymania dodatkowych świadczeń pieniężnych. Poczucie stabilności finansowej, jako czynnik motywujący, wybrało sześciu ankietowanych – 46%. Niemniej ważne okazały się dla nich być opcje takie jak: możliwość pracy zdalnej, możliwość rozwoju, możliwość skupienia się na życiu prywatnym czy zapewnienie prywatnych usług medycznych – każdą z nich wybrało po pięciu ankietowanych (po 38%). Benefity socjalne, dobre połączenie komunikacyjne oraz lokalizacja miejsca pracy, a także szansa na rozwój talentów okazały się istotne dla czterech absolwentów (po 31%). Po trzy głosy (po 23%) znalazły się przy opcjach dotyczących bonów i talonów, grupowych ubezpieczeń, poczucia satysfakcji z pełnionych obowiązków, programów emerytalnych i systemu ocen pracownika. Opcje wybierane w najmniejszym stopniu to dofinansowania wakacji, renoma i prestiż miejsca pracy oraz sprzęt służbowy – każdy z tych czynników został wybrany przez dwóch respondentów (po 15%). Żaden z ankietowanych nie skorzystał natomiast z możliwości udzielenia własnej odpowiedzi.

Czynniki, które motywują absolwentów do podjęcia pracy w konkretnym miejscu okazują się być różnorodne. Opcje, które wybierane zostały przez respondentów leżą z reguły u podstaw pragnień i wymagań osoby poszukującej pracy. Najczęściej wybierano pewność i stabilność zatrudnienia, atmosferę wśród pracowników oraz elastyczne godziny pracy. Z kolei najrzadziej dofinansowanie wakacji, prestiż/renomę firmy, a także sprzęt służbowy.

Wykres 13. Czynniki motywujące respondentów przy wyborze miejsca pracy (n=13)

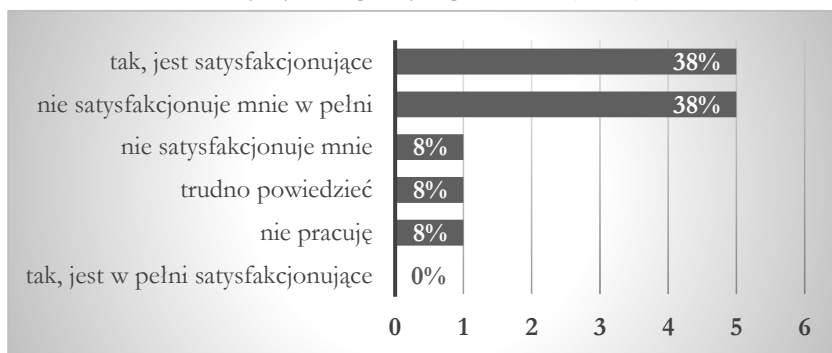
Źródło: badania własne

Sytuacja finansowa absolwentów związana z miejscem pracy

Dziesiąte ze szczegółowych pytań badawczych dotyczyło sytuacji finansowej absolwentów w odniesieniu do ich miejsca pracy. W związku z wrażliwością danych, których dotyczyą te pytania odpowiedź nie była dla respondentów obowiązkowa, mimo to wszyscy respondenci (trzyście osób) wypowiedzieli się w tej kwestii. Stopień satysfakcji z otrzymywanego wynagrodzenia wśród absolwentów przedstawiono na wykresie 14.

Pięcioro absolwentów (38%) przyznało, że ich honorarium jest satysfakcjonujące. Tyle samo respondentów, kolejne 38% badanych, zadeklarowało, że obecna pensja nie jest dla nich w pełni zadowalająca. Jedna z badanych osób (8%) wybrała opcję „nie satysfakcjonuje mnie w pełni”. Kolejne 8% absolwentów udzieliło odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Jeden z respondentów (8%) oświadczył, że nie posiada aktualnie pracy zarobkowej.

Wykres 14. Stopień satysfakcji respondentów związany z wysokością otrzymywanego wynagrodzenia (n=13)

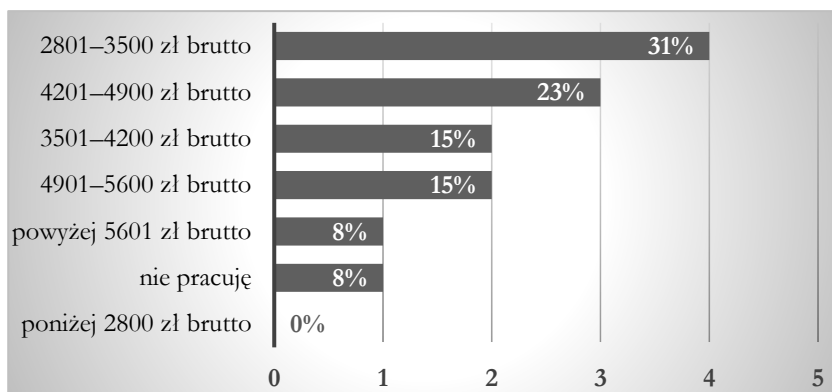
Źródło: badania własne

Kolejne pytanie ankietowe pomogło w zidentyfikowaniu aktualnych zarobków wśród osób badanych. Ankietowani mieli do wyboru sześć opcji zawierających tzw. widelki finansowe. Ustalono je na podstawie danych obowiązujących w 2021 roku, kiedy to najniższe wynagrodzenie gwarantowane sięgało 2 800 zł brutto. Kolejne opcje zaprezentowane respondentom stworzone zostały poprzez dodanie do podstawy wynagrodzenia, czyli 2 800 zł, $\frac{1}{4}$ jej wartości, czyli 700 zł.

Najwięcej ankietowanych poinformowało, że ich zarobki zamykały się w przedziale „2 801 – 3 500 zł brutto” – było to 31% osób. Kolejne 3 osoby (23%) zadeklarowały, że zarabiałały miesięcznie w granicach „4 201 – 4 900 zł brutto”. Po 15% znalazło się przy wariantach „3 501 – 4 200 brutto”, oraz „4 901 – 5 600 zł brutto”. Jedna z badanych osób (8%) zarabiała „powyżej 5 601 zł brutto”. Ostatnia z osób, podobnie jak w poprzednim pytaniu,

zadeklarowała brak podjętej pracy zarobkowej (por. wykres 15). Anketowani odpowiedzieli również na pytanie dotyczące wysokości realnego miesięcznego wynagrodzenia, która byłaby w pełni dla nich satysfakcjonująca.

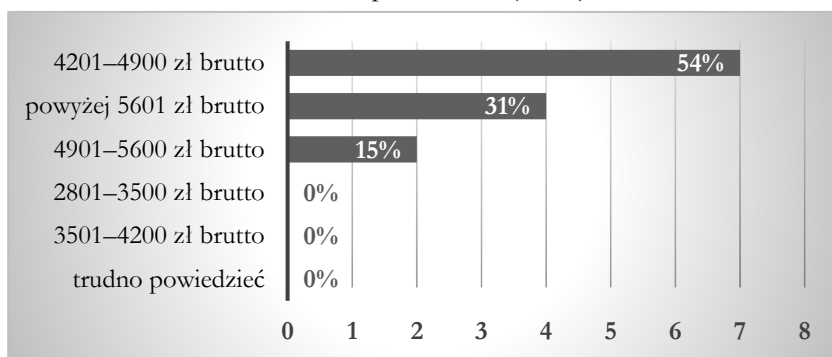
Wykres 15. Wysokość dochodu miesięcznego brutto respondentów (n=13)

Źródło: badania własne

Dla 54% badanych satysfakcjonującym honorarium było to w przedziale „4 201 – 4 900 zł brutto”. Czworo anketowanych (31%) wybrało opcję z najwyższym możliwym do wyboru w tym pytaniu honorarium – „powyżej 5 601 zł brutto”. 15%, czyli dwie osoby, zadeklarowały swoją satysfakcję na poziomie zarobków zamykających się w przedziale „4 901 – 5 600 zł brutto” (por. wykres 16).

Wykres 16. Satysfakcjonująca (realna) wysokość dochodu miesięcznego brutto respondentów (n=13)

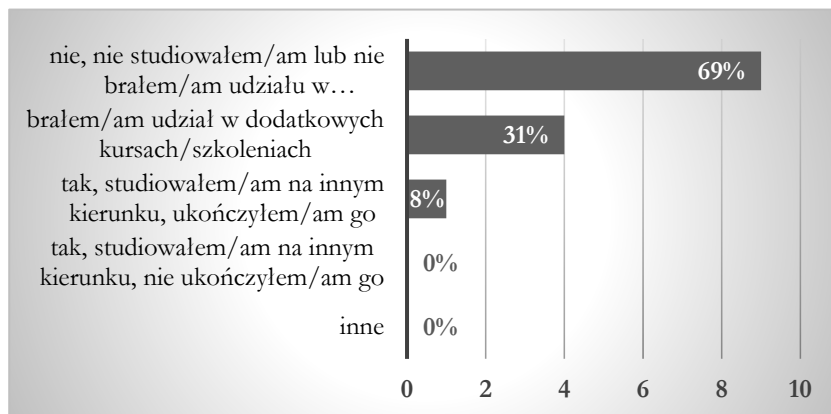
Źródło: badania własne

Wysokości wynagrodzeń, jakie absolwenci dostawali za wykonywaną przez siebie pracę, zdecydowanie różnią się od tych, które byłyby dla nich satysfakcjonujące. Deklarowali oni, że zadowolająca dla nich ilość otrzymywanych pieniędzy to trzy opcje z najwyższymi sumami pieniężnymi (od 4 201 do powyżej 5 601 zł brutto miesięcznie). Natomiast wysokość wynagrodzenia 46% ankietowanych nie przekroczyła 4 200 zł brutto miesięcznie.

Dokształcanie

Aby określić, jakie ścieżki kształcenia podejmowane zostały przez obecnych absolwentów jeszcze w trakcie trwania studiów magisterskich, sformułowano jedenaste ze szczegółowych pytań badawczych.

Wykres 17. Ścieżki kształcenia wybierane przez respondentów w trakcie trwania studiów (n=13)

Źródło: badania własne

Dziewięciu z trzynastu ankietowanych (69%) przyznało, że w trakcie nauki w KLiB nie podejmowało się studiowania innego kierunku studiów, ani nie brało udziału w dodatkowych kursach i szkoleniach. Kolejnych czterech respondentów (31%) zadeklarowało, że byli uczestnikami szkoleń i kursów. Jedna z osób ankietowanych (8%) studiowała w tym czasie na innym kierunku i ukończyła go (por. wykres 17). Dwunastu respondentów (92%) udzieliło po jednej odpowiedzi, tylko jedna osoba (8%) zdecydowała się na możliwość odpowiedzi wielokrotnej, zaznaczając dwie opcje – dlatego suma odsetek przekracza 100%.

Kolejne z pytań ankietowych pozwalało na udzielenie samodzielnej odpowiedzi pisemnej dotyczących motywacji i powodów, które kierowały absolwentami pod względem podejmowania lub braku uczestnictwa w dodatkowych aktywnościach dokształcających. W tabeli 11 przedstawiono zestawienie najczęściej wybieranych odpowiedzi z powodami je determinującymi.

Tabela 11. Zestawienie wyborów absolwentów dotyczących ścieżek kształcenia wraz z determinującymi je powodami (n=13)

Najczęstsza odpowiedź respondentów	Powody uczestnictwa/braku uczestnictwa w wymienionych aktywnościach
nie, nie studiowałem/am lub nie brałem/am udziału w dodatkowych kursach/szkoleniach	Nie czułem potrzeby.
	Chęć całkowitego skupienia się na obowiązkach studenckich. Poszukiwanie pracy zaczęłam pod koniec studiów.
	Brak czasu.
	NA (przyp. aut. – zapis ten oznacza <i>Not Applicable</i> , czyli «Nie dotyczy»).
	Żaden powód.
	Chęć skupienia się na nauce aktualnych przedmiotów.
	Brak czasu. Brak czasu spowodowany studiami i pracą dorywczą.
brałem/am udział w dodatkowych kursach/szkoleniach	Chciałam być bardziej uniwersalna na rynku pracy i odlepić łatkę „bibliotekoznawstwo”.
	Szkolenia organizowane przez Biuro karier UŁ. Są za darmo, były w godzinach przystosowanych dla studentów i nakierowane na odpowiednie tematy, dodatkowo zapraszano specjalistów z danej dziedziny.
	Chciałam mieć tytuł magistra. Brałam udział w kursach: szkoleniach dla własnej satysfakcji i rozwoju swoich zainteresowań oraz wiedzy, że nigdzie indziej nie dostanę tak praktycznych informacji.
	Chęć polepszenia kwalifikacji i zebrania doświadczenia.
1. tak, studiowałem/am na innym kierunku, ukończyłem/am go 2. nie, nie studiowałem/am lub nie brałem/am udziału w dodatkowych kursach/szkoleniach	Pracowałam na pełen etat i studiowałam dziennie jednocześnie.

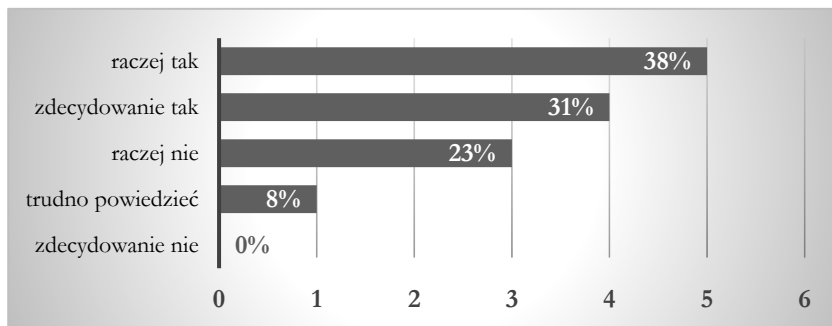
Źródło: badania własne

Najczęstszym powodem, dla którego studenci nie podejmowali żadnych dodatkowych aktywności naukowych, był brak czasu (z odpowiedzi jednego z respondentów wynika, że był on spowodowany studiami oraz pracą dorywczą).

Kolejnym, wymienionym dwukrotnie powodem, była chęć skupienia się na wtedy obecnych aktywnościach i obowiązkach studenckich. Oprócz tego pojawiła się odpowiedź sugerująca brak potrzeby podejmowania innych ścieżek kształcenia. Jeden z respondentów zadeklarował, że jego decyzja nie była poparta żadnymi powodami. Wśród odpowiedzi pojawiła się również odpowiedź o treści „NA”, mogąca być skrótem angielskiego wyrażenia *not applicable*. Osoby, które zadeklarowały, że w trakcie studiów uczęszczały również na szkolenia i kursy podawały różnorodne ku temu powody. Znalazła się chęć podniesienia swoich kwalifikacji i gromadzenia doświadczenia. Inna z odpowiedzi świadczyła o tym, że podejmowane aktywności miały na celu uniwersalizację swojego jestestwa na rynku pracy w celu uniknięcia sytuacji, gdy absolwent kojarzony jest jedynie z bibliotekoznawstwem. Jeden z respondentów wspominał o szkoleniach organizowanych przez Biuro Karier UŁ – były one przystosowane do potrzeb studentów oraz dopracowane tematycznie. Kolejna z osób podała, że szkolenia i kursy miały zapewnić możliwość rozwoju wiedzy, a także zainteresowań. Respondent, który jako jedyny udzielił dwóch odpowiedzi, zadeklarował, że podjął się studiowania innego kierunku (ukończył go). Drugą zaznaczoną opcją była ta, która świadczy o braku podejmowania dodatkowych kierunków studiów, a także dodatkowych kursów i szkoleń. Biorąc pod uwagę obie odpowiedzi, można wywnioskować, że ankietowany studiował inny kierunek, nie uczęszczając na szkolenia i kursy. Jako powód tej sytuacji podano studiowanie i jednocześnie zatrudnienie na pełen etat – reasumując, powodem tego mógł być brak czasu, podobnie jak w przypadku sytuacji innych absolwentów.

Ostatnie ze szczegółowych pytań badawczych powstało w celu identyfikacji ścieżek kształcenia absolwentów już po zakończeniu edukacji na poziomie studiów magisterskich w KLiB UŁ. Jedno z pytań ankietowych dotyczyło ogólnego określenia czy absolwenci mają zamiar dokończyć się w jakikolwiek sposób, np. korzystając ze szkoleń, kursów czy studiów podyplomowych. Spośród trzynastu osób ankietowanych, pięć z nich (38%) zadeklarowało, że po zostaniu absolwentami raczej będą podejmować kolejne ścieżki kształcenia; 31%, czyli jedna osoba mniej zaznaczyła opcję, że zdecydowanie podejmie się zdobywania wykształcenia; 23% ankietowanych zdecydowało, że raczej nie będą korzystać z innych sposobów edukacji. Pozostałe 8% absolwentów wybrało opcję „trudno powiedzieć” (por. wykres 18).

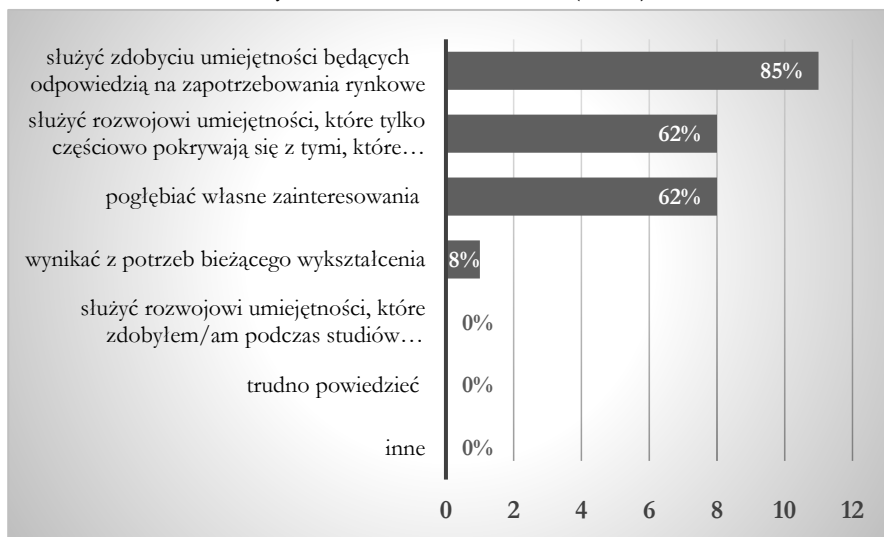
Wykres 18. Chęć dalszego doksztalcania się respondentów po zakończeniu studiów magisterskich (n=13)

Źródło: badania własne

Uczestnicy badania sprecyzowali również jaki cel będzie miało podejmowanie przez nich kolejnych ścieżek edukacyjnych. Zapewniona została możliwość odpowiedzi wielokrotnej.

Wykres 19. Czynniki wpływające na podejmowanie przez respondentów innych ścieżek doksztalcania (n=13)

Źródło: badania własne

Najczęściej wybraną przez ankietowanych odpowiedzią była ta, która świadczyła, że podejmowane przez nich w przyszłości ścieżki kształcenia będą służyły zdobywaniu umiejętności potrzebnych na rynku pracy. Wybrało ją jedenaście spośród trzynastu ankietowanych, czyli 85%. Kolejnych osiem (62%) osób zadeklarowało, że umiejętności, które zamierzają rozwijać po zakończeniu

kształcenia wyższego, tylko częściowo pokrywają się z tymi, które zostały przez nich zdobyte w trakcie studiów. Osiem osób będzie podejmowało ścieżki dokształcania, które będą pomagać w rozwoju zainteresowań własnych. Pozostałe 8% ankietowanych będzie wybierało edukację, która wynikać ma z potrzeb bieżącego wykształcenia (por. wykres 19).

Zakończenie

Przeprowadzone badania pomogły w zidentyfikowaniu losów wybranej grupy absolwentów *Informatologii z biznesowym językiem angielskim* na rynku pracy. Na podstawie udzielonych w badaniu sondażowym odpowiedzi oraz opracowanej bazy składającej się ze spisu profesji zgodnych z wykształceniem informatologicznym oraz median wynagrodzeń otrzymywanych za ich pełnienie, możliwym stało się przedstawienie sytuacji absolwentów z lat 2020 oraz 2021 na rynku pracy.

Absolwenci mieli w większości przypadków pozytywną opinię o ukończonych studiach – 92% z nich wyraziło swoje ogólne zadowolenie w związku z tym. Dla większości z nich okazały się one również przydatne podczas poszukiwania pracy, rozwoju kompetencji miękkich oraz twardych. Potwierdza to również fakt, że 69% absolwentów ponownie wybrałoby *Informatologię z biznesowym językiem angielskim* jako swoją ścieżkę kształcenia. Z drugiej strony 62% absolwentów stwierdziło, że zdobyte wykształcenie nie przygotowało ich do pracy w kwestii wiedzy teoretycznej. Warto jednak podkreślić, że czas, który minął od zamknięcia etapu związanego ze studiami magisterskimi dla ankietowanych, był bardzo krótki. Absolwenci nie we wszystkich sytuacjach mogli wykorzystać doświadczenie i umiejętności zdobyte w tamtym czasie. Sytuacja może dynamicznie się zmieniać wraz z rozwojem zawodowym respondentów. Niewątpliwie również znaczenie dla rynku pracy i absolwentów wielu kierunków studiów miała pandemia COVID-19 (marzec 2020 – marzec 2022).

Szybko rozwijający się rynek pracy wymaga od potencjalnych pracowników świadomości, jak ważną rolę pełnią obecnie nabyte kompetencje. Absolwenci po początkowym zapoznaniu się z rynkiem pracy, mogą już stwierdzić, co może zapewnić im osiągnięcie zamierzonych efektów i zwiększyć w ten sposób ich szansę na otrzymanie satysfakcjonującego stanowiska. Ponadto absolwenci respektują to, jak ogromne znaczenie mają na rynku pracy odpowiednio rozwinięte kompetencje miękkie – oceniają ich wagę bardzo wysoko. Wśród pierwszoplanowych kompetencji miękkich wymieniają komunikatywność i łatwość w nawiązywaniu kontaktów, zarządzanie czasem, kulturę osobistą, odporność na stres, kreatywność i krytyczne myślenie, systematyczność, motywację do pracy, samodzielność, elastyczność i odpowiedzialność.

Istotny z punktu widzenia wchodzenia na rynek pracy jest też na pewno stopień pewności siebie absolwentów. Różne czynniki oddziaływujące na potencjalnych pracowników mogą wpływać na ich zachowania podczas poszukiwania pracy; 58% osób ankietowanych zadeklarowało, że towarzyszyło im wtedy poczucie wiary w samego siebie. Każda z osób podała natomiast inny czynnik, który stał za towarzyszącą im pewnością (np. doświadczenie, znajomość biznesowego angielskiego, świadomość własnych zainteresowań i umiejętności). Wniosek ten może okazać się zadowalający nie tylko dla absolwentów studiów informatologicznych, ale dla wszystkich osób rozpoczynających etap życia związany z rynkiem pracy – każdy może szukać swoich mocnych stron w różnych obszarach życia. Ważne jest natomiast to, aby mieć świadomość tego, co daje poczucie własnej wartości i co może przynieść korzyści. Pojawiały się także głosy świadczące o towarzyszących mimo wszystko obawach, również u osób, które odczuwały pewność siebie.

Aktywność zawodowa absolwentów jest na wysokim poziomie – 92% z nich znalazło zatrudnienie; 69% osób pracuje w ramach umowy o pracę, 15% w ramach umowy o dzieło, 8% studiuje i pracuje jednocześnie. Pozostałe 8% osób nie pracuje, ale jest na etapie poszukiwania zatrudnienia. Podjęta ścieżka zawodowa jest zgodna z osiągniętym wykształceniem w przypadku 50% absolwentów. Jedynie 17% z nich zadeklarowało, że podjęło pracę niezgodną z charakterem ukończonych studiów. Istotny również jest czas, w jakim absolwentom udało się wkroczyć na rynek pracy – połowa z nich zadeklarowała, że podjęła zatrudnienie w trakcie studiów, 17% do 3 miesięcy, 12% potrzebowało od 3 do 6 miesięcy, pozostałe 8% znalazło zatrudnienie w czasie od 6 do 12 miesięcy. Zadowalający jest fakt, że wszystkie osoby, które znalazły zatrudnienie po studiach, zrobiły to przed upływem roku.

Absolwenci podjęli pracę w różnorodnych obszarach zawodowych. Co czwarty absolwent zadeklarował, że podjął pracę w obszarach: administracji biurowej, Internet/e-commerce/nowych mediów, finansów/ekonomii oraz obsługi klienta. Na kategorie takie jak: badania i rozwój, Human Resources/zasoby ludzkie, IT – administracja, IT – rozwój oprogramowania oraz media/sztuka/rozrywka głos oddało po 8% absolwentów. Pozostała jedna trzecia określiła swoje zatrudnienie w obszarach bankowości, logistyki oraz pracy bibliotecznej. Żaden z respondentów natomiast nie zadeklarował zatrudnienia w kategoriach, takich jak Public Relations, reklama/grafika/kreacja/fotografia, doradztwo/konsulting oraz sektor publiczny.

Jednym z najważniejszych tematów podejmowanych przy okazji poruszenia wątku o rynku pracy jest wysokość wynagrodzenia. Dla 38% absolwentów zarobki są na zadowalającym poziomie. Kolejne 38% absolwentów zadeklarowało, że otrzymywana wysokość wynagrodzenia nie jest dla nich w pełni

wystarczające, dodatkowo 8% stwierdziło, że nie jest ona w żadnym stopniu satysfakcjonująca; 8% respondentów nie pracuje, kolejnych 8% nie zdecydowało się na udzielenie konkretnej odpowiedzi. Reasumując 46%, czyli prawie połowa absolwentów, nie jest dostatecznie zadowolona z otrzymywanego wynagrodzenia.

Istnieje wiele możliwości ułatwiających zdobycie dodatkowego wykształcenia lub kwalifikacji. Studenci mogą, w miarę swoich możliwości, korzystać z kursów, szkoleń lub podejmować dodatkowe kierunki studiów; 69% absolwentów nie podejmowała jednak w trakcie studiów dodatkowych aktywności doszkalających. Jako powody tej sytuacji najczęściej podawali brak czasu/potrzeby, chęć skupienia się na podjętych już aktywnościach naukowych na uczelni. Mniej, niż jedna trzecia absolwentów, decydowała się na udział w kursach lub szkoleniach – robili to dla zwiększenia swojej uniwersalności, zdobycia kwalifikacji, czy nabywania doświadczeń. Tylko jedna osoba zadeklarowała studiowanie dodatkowego kierunku studiów przy jednoczesnym zatrudnieniu etatowym.

Podsumowując, sytuacja absolwentów kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* przedstawia się w ocenie autorki pozytywnie. Przeprowadzone badania wskazują, że mają oni możliwość wyrobu wśród szerokiej gamy profesji. Zapewnia im to elastyczność w dopasowaniu swoich wiedzy, umiejętności, oraz finansowych pragnień w wyborze miejsca pracy. Większość też ma świadomość istotności rozwoju oraz pielęgnowania kompetencji miękkich. Z punktu widzenia rynku pracy jest to sytuacja, która działa na ich korzyść.

Pomimo, że grupa absolwentów, którzy wzięli udział w badaniu, nie była reprezentatywna, warto było przeanalizować ich dotychczasowe doświadczenia. Zdaniem autorki pomogło to zapelnąć lukę w niewystarczającej ilości badań w tym temacie. Podsumowując, przeprowadzone prace badawcze mogą okazać się także szczególnie wartościowe w przypadku osób, które są aktualnie studentami kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* lub dopiero rozważają podjęcie tego kierunku jako swojej ścieżki edukacyjnej. Badania dostarczają wielu informacji na temat potencjału wykształcenia informatologicznego na rynku pracy. Wiedza na temat możliwych do wykonywania zawodów, potencjalnych wysokości wynagrodzenia, czy potrzeby nabywania i doskonalenia kompetencji (w szczególności miękkich) może pomóc we wcześniejszym zaprojektowaniu ścieżki postępowania i dokonywania wyborów przed wkroczeniem na rynek pracy.

Bibliografia

- Lamri, Jérémy (2021). *Kompetencje XXI wieku*. Warszawa: Wolters Kluwers.
- Motywacja do pracy – 13 czynników, które motywują do pracy. W: *SmartLunch* [online]. Pobrano 19 marca 2022 r., z: https://www.smartlunch.pl/blog/motywacja-do-pracy-13-czynnikow-ktore-motywuja-do-pracy?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=DSA%20-%20Blog~DSA%20-%20Blog&gclid=Cj0KCQIA-eeMBhCpARIsAAZfxZCaMG6rbmZWgX_Jk9pZ3tbF_caaD0aJB1le6hnh_eW9RajzUcvHit0aApSrEALw_wcB
- Oferty pracy. W: *Pracuj.pl* [online]. Pobrano 31 maja 2021 r., z: <https://www.pracuj.pl/praca>
- Opis kierunku [pliki do pobrania]. W: *Katedra Informatologii i Bibliologii* [online]. Pobrano 27 stycznia 2021 r., z: <http://kiib.uni.lodz.pl/studia-mgr/>
- Rozbejko, Katarzyna (b.d.). Motywacja materialna i niematerialna. W: *Plusuj.pl* [online]. Pobrano 19 marca 2022 r., z: http://plusuj.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=360:motywacja-materialna-i-niematerialna-w-palsee&catid=35&Itemid=131

Graduates of Informatology with business English on the labor market

ABSTRACT: The subject of the research was the situation of *Informatology with business English* on the labor market. In the literature on the subject, there is a gap in the research on the fate of graduates of studies related to information science. This state of affairs is partially justified by the fact that the studied field at the level of master's studies has only been offered by the University of Łódź since 2018. The aim was to get to know and describe the real fate of people after completing the educational path and entering the labor market. The diagnostic survey method was used to answer the questions.

A total of thirteen respondents took part in this questionnaire. Based on the surveys, it was determined what the situation of graduates in the labor market looks like in terms of employment and remuneration for work. In addition, issues related to the professional activity of the respondents were determined: their satisfaction with the current workplace, also in terms of earnings, but also plans for the future in the context of its possible change, and their reflections on competences related to the labor market and the process of supplementing the acquired education (knowledge and skills), factors motivating to take up work, and occupational groups in which they found employment were also identified.

KEYWORDS: labor market, graduates, information science, competences, soft skills, hard skills, University of Lodz, *Informatology with business English*

Bogdan Kobiałka

Uniwersytet Łódzki

Katedra Informatologii i Bibliologii

e-mail: bogdan.kobialka@edu.uni.lodz.pl

 <https://orcid.org/0009-0007-0213-3770>

[Per aspera ad astra, czyli „National Geographic Polska” w kontekście informacji na temat Kosmosu (2017–2022)

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.02>

Abstrakt: Magazyn „National Geographic”, ukazujący się w Stanach Zjednoczonych od XIX wieku, pojawił się na polskim rynku w 1999 roku w efekcie zaistniałej transformacji ustrojowej, która doprowadziła do wielu zmian, również na rynku medialnym w kraju. Czasopismo to ze względu na zawartość przynależy do segmentu prasy popularnonaukowej. Jego redaktorzy za cel wyznaczają wzbudzenie w czytelnikach zainteresowania różnymi zagadnieniami, w tym tymi, dotyczącymi Kosmosu. W artykule przedstawiono analizę formalno-treściową periodyku jako potencjalnego źródła informacji w tej sferze zainteresowania. Omówiono m.in. zarys historyczny tytułu na polskim rynku wydawniczym, przybliżono dane statystyczne dotyczące wybranych publikacji, ich wartość merytoryczną, poznawczą oraz estetyczną.

Słowa kluczowe: „National Geographic”, Kosmos, astronomia, informacje o Kosmosie, Mars, Księżyc

Postawienie kroku człowieka na Księżycu było dopiero początkiem nowej ery postrzegania przez ludzkość kolejnych miejsc, które możemy zbadać, a być może nawet zasiedlić. Umiejąc poruszać się wyłącznie na własnych nogach, udało się nam rozszerzyć swój zasięg na całą planetę, kiedy zaczęliśmy pływać po morzach. Później, dzięki samolotom, podbiliśmy atmosferę okołozemską. Teraz naszym zadaniem stała się wyprawa w nową, jeszcze większą sferę. Staliśmy się kosmicznymi wędrowcami, a słowo „Ziemianie” przestało określać nas w wystarczający sposób. Potrzeba informowania społeczeństwa o doniesieniach z tego zakresu wynika z kilku faktów. Przede wszystkim, ludzkość znajduje się aktualnie w pozycji, w której Ziemia nie jest już atrakcyjnym polem do eksploracji. Wszechświat postrzegany jest jako zdecydowanie bardziej interesujący i zaspokajający ciekawość leżącą w naturze naszego gatunku. Postępujące poszukiwania alternatywy dla Ziemi wiążą się z przyspieszającym kryzysem klimatycznym i wyczerpującymi się zasobami nieodnawialnymi (Pierrehumbert, 2019; Schernikau, 2020). Są to problemy, które mogą okazać się końcem naszej cywilizacji. W związku z tym, świat naukowy dokłada wszelkich starań, by zgłębić tajemnice, jakie skrywa przed nami Kosmos (Spini, 2020; Pachankis, 2022), aby lądowanie człowieka na Marsie w niedalekiej przyszłości stało się rzeczywistością. Informacji dotyczących tych tematów można poszukiwać w różnorodnych rodzajach mediów, włącznie z prasą.

Celem artykułu jest analiza formalno-treściowa czasopisma „National Geographic Polska” w kontekście potencjalnego źródła informacji na temat Kosmosu, astronomii i astrofizyki. Aby osiągnąć założony cel, sformułowano następujące pytania badawcze: (1) Do jakiej grupy periodyków można zaliczyć analizowany magazyn?; (2) Czy w czasopiśmie zamieszczane są teksty na wspomniane wyżej tematy?; (3) Czy są one obecne w każdym numerze magazynu?; (4) Jaką część periodyku redakcja przeznacza dla tych zagadnień?; (5) Czy jest im poświęcony konkretny dział?; (6) Jakie gatunki dziennikarskie wykorzystano do prezentacji tematów związanych z Kosmosem?; (7) Jakie jego aspekty poruszane są w czasopiśmie?; (8) Jakie elementy towarzyszą zamieszczanym tekstom?; (9) Czy język stosowany w wybranych publikacjach ma charakter specjalistyczny?; (10) W jakim stopniu analizowany periodyk spełnia oczekiwania odbiorcy w zakresie wiedzy na temat związany z Kosmosem?

W celu uzyskania odpowiedzi na tak postawione pytania zastosowano analizę zawartości prasy, metodę historyczną, statystyczną, analizy i krytyki piśmiennictwa. Podstawową bazą badawczą były 72 numery standardowego wydania „National Geographic Polska” opublikowane w latach 2017–2022. Pominięto numery specjalne oraz inne wersje czasopisma, takie jak „National Geographic Traveler” czy „National Geographic Kids” ze względu na ich odmienny charakter oraz grupę odbiorców. Poza tym, wykorzystano dane

zamieszczone na oficjalnej stronie internetowej czasopisma oraz *Audytu* opublikowanego przez Polskie Badania Czytelnictwa. Wstępne badanie pozwoliło przyporządkować zebrany materiał do pięciu grup, w których elementami łączącymi były następujące klucze kategoryzacyjne: Mars, Księżyc, nauka i technika, człowiek, ciekawostka.

Rynek prasowy w Polsce po 1989 r. a „National Geographic Polska”

Rozwój rynku prasowego w Polsce wiąże się bezpośrednio z transformacją ustrojową, która miała miejsce w 1989 roku. Zniesienie komunizmu i wprowadzenie ustroju demokratycznego pociągnęło za sobą szereg zmian, także w odniesieniu do mediów. Zlikwidowano Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk, co w praktyce oznaczało koniec cenzury. Poza tym, przeprowadzono prywatyzację Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej „Prasa-Książka-Ruch”, co z kolei spowodowało możliwość pojawienia się konkurencji, którą chętnie podjęły międzynarodowe koncerny medialne. Zagraniczni inwestorzy posiadający wysoki kapitał znacząco przyczynili się do rozkwitu polskiego rynku prasowego, wzmacniając aspekty organizacyjne i techniczne wydawnictw oraz wprowadzając na rynek wiele nowych tytułów, co zaowocowało dużym jego zróżnicowaniem. W składzie odświeżonej oferty pojawiły się dzienniki (takie jak „Gazeta Wyborcza”), kolorowe magazyny kobiece (np. „Twój Styl”), kalki zagranicznych pism młodzieżowych (m.in. „Bravo”), czasopisma erotyczne (jak choćby „Playboy”) oraz motoryzacyjne (w tym „Auto Świat”) (Filas, 1999).

Czytelnicy mieli do wyboru także szereg periodyków, reprezentujących segment prasy popularnonaukowej, do których zaliczyć można poddany analizie miesięcznik „National Geographic Polska”. Choć Biblioteka Narodowa klasyfikuje ten magazyn pod względem gatunku jako czasopismo geograficzne i turystyczne (National Geographic. Polska: oficjalny magazyn National Geographic Society. W: *Katalog Biblioteki Narodowej* [online]), analiza definicji różnych segmentów rynku prasowego, zaproponowanych przez medioznawców, wskazuje, że bardziej trafną kategoryzacją może pochwalić się Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego. W jej katalogach badany miesięcznik przypisano do czasopism popularnonaukowych. (Wyniki katalogu – „Czasopisma popularnonaukowe Polska 1990–.” W: *Katalog BUL – ŁÓDŹ.PL* [online]). Jest on polską mutacją kultowego magazynu, którego historia sięga XIX wieku. Wersja oryginalna od początku wydawana jest przez towarzystwo geograficzne National Geographic Society. Pierwszy numer polskiej edycji pisma ukazał się nad Wisłą w 1999 roku, a funkcję obecnego [2023] redaktora naczelnego pełni Agnieszka Franus. Wcześniej rolę tę sprawowali kolejno: Dariusz Raczko (1999–2005), Marcin Jamkowski (2005–2007) oraz Martyna Wojciechowska (2007–2017).

Według danych pochodzących z Audytu PBC, czasopismo to w ostatnim kwartale 2022 roku sprzedano w liczbie 18 996 egzemplarzy (National Geographic Polska – PBC. W: *Polskie Badania Czytelnictwa* [online]). Na jego łamach można odnaleźć przede wszystkim teksty traktujące o kulturach różnych części świata, pięknie przyrody, historii, nauce czy, co najważniejsze z punktu widzenia podjętego tematu, o Kosmosie.

Magazyn od początku swego istnienia przyciągał uwagę odbiorcy charakterystyczną okładką, w której elementem rozpoznawczym stała się żółta ramka (zob. il. 1).

Ilustracja 1. Przykładowe okładki wydań czasopisma „National Geographic”

Źródło: Etsy.com [online], 2023

Redakcja czasopisma nazywanego często „oknem na świat”, oprócz tekstów o wymienionej wcześniej tematyce, publikuje doskonałej jakości zdjęcia, mapy i ilustracje.

Na łamach magazynu zamieszczano kolorowe fotografie już w latach 20. XX wieku, co w owym czasie było rzadko spotykaną praktyką. Niezwykła atrakcyjność i bogactwo ilustracji, unikalne teksty, rzetelność publikowanych materiałów, różnorodność tematów oraz sposób ich opracowania i przedstawienia czytelnikom budują prestiż magazynu „National Geographic”. Sprawia to, że profesjonalisci z różnych dziedzin uznają go za obiektywny autorytet i najlepsze wydawnictwo w obrębie pism popularnonaukowych pod względem poziomu merytorycznego i graficznego, czego dowodem są przyznawane mu liczne nagrody. Czasopismo było m.in. zwycięzcą Ellie Awards w kategorii „Design” (2021 r.) czy finalistą nagrody Pulitzera w kategorii „Breaking News Photography” (2021 r.) (National Geographic Wins National Magazine Award,

Named Pulitzer Finalist. W: *Press – National Geographic Partners* [online]. Przywiązanie czytelników do tego tytułu wynika zarówno z wysokiego poziomu edytorskiego, jak i z charakterystycznego podziału treści, który przybliżono w następnej części artykułu.

Ogrom w pigułce, czyli zawartość magazynu

Jak wspomniano wcześniej, analizowany periodyk przypisać można do segmentu prasy popularnonaukowej, którą definiuje się jako:

Ogół czasopism treści specjalnej i czasopism treści ogólnej służących uprzyśtępnianiu wiedzy szerokim kręgom publiczności, w znaczeniu potocznym – czasopisma popularyzujące naukę. W praktyce wydawniczej czasopisma popularnonaukowe stanowią od początku swego powstania specyficzny konglomerat różnych typów czasopism naukowych, czasopism fachowych oraz czasopism treści ogólnej (Maślanka, 1976, s. 50–51).

Przytoczona definicja ze względu na rok jej powstania (1976 r.) może wydawać się współcześnie archaiczna. Pomimo tego, Walery Pisarek, autor bardziej nowoczesnego opracowania, przedstawia podobne objaśnienie terminu, jakim są czasopisma popularnonaukowe:

Czasopisma popularyzujące naukę; w praktyce do tej grupy – obok cz. treści specjalnej zalicza się także cz. treści ogólnej, służące uprzyśtępnianiu wiedzy szerokim kręgom publiczności. Wydawcą cz. popularnonaukowych są głównie towarzystwa naukowe (Pisarek, 2006, s. 26).

Obydwaj autorzy w swoich definicjach, oddalonych czasowo o równo czterdzieści lat, dostrzegają w kontekście czasopism popularnonaukowych podobne zależności. Przede wszystkim, segment tego typu prasy stanowi połączenie czasopism treści specjalnej i ogólnej. Poza tym, ich celem jest popularyzacja nauki, czyli między innymi czynienie jej bardziej przystępną w odbiorze.

Samo towarzystwo naukowe National Geographic Society podkreśla, że celem działalności ich magazynu jest wzbudzanie ciekawości, wspieranie eksploracji oraz inspirowanie do zmian w postrzeganiu nauki (Our Focus...), co bezbłędnie wpasowuje się w definicje czasopism należących do rodzaju popularnonaukowego, do którego należy „National Geographic Polska”. W toku analizy stwierdzono, iż w latach 2017–2022 magazyn ten podzielony był na trzy działy¹:

---

¹ Kolejność działów podano zgodnie z kolejnością ich występowania w magazynie w badanym okresie.

- *Portfolio* (wcześniej: *Twoje zdjęcie*), czyli historie zarysowane przez fotografie. Redakcja zaczynała od tego, co uznawane jest za największy atut magazynu: samoistne opowiadanie obrazami. Dział zawierał serię kilku lub kilkunastu zdjęć dotyczących jednego tematu wraz z krótkim podsumowaniem lub wyjaśnieniem, np. czarna tablica i kreda jako proste narzędzia służące do rozwiązywania złożonych problemów matematycznych (Stone, 2021).
- *Eksploracje* (wcześniej: *Skaner*), czyli aktualne tematy. To omówienie średnio od trzech do siedmiu interesujących zagadnień, przedstawionych w zwięzły sposób (np. wykorzystanie ośmiornic w badaniach bioinżynierii (Salama, 2021) czy nowe odkrycia w procesach stojących za błyskawicami wulkanicznymi (Berman-Vaporis, Treat, 2021). Objętość tego typu materiałów nie przekraczała czterech stron, a zazwyczaj zawierała się na jednej stronie lub nawet jej części.
- *Reportaże*, czyli najobszerniejszy dział i zarazem główny punkt czasopisma. W każdym numerze periodyku znajdowało się od czterech do pięciu reportaży na różnorodne tematy, np. podobieństwa traum szympansov i ludzi (Steyn, 2021). Oprócz warstwy tekstowej, każdy z nich bogaty był w ilustracje, doskonale jakości fotografie, schematy czy mapy.

Przeprowadzona analiza pozwoliła stwierdzić, iż ogółem na łamach magazynu w latach 2017–2022 zamieszczono 30 publikacji dotyczących Kosmosu. W tabeli 1. przedstawiono ich rozkład z podziałem na lata².

Tabela 1. Gatunki dziennikarskie użyte w materiałach na temat Kosmosu na łamach „National Geographic Polska” w latach 2017–2022

Lp.	Gatunek dziennikarski	Liczba tekstów przypisanych do danego gatunku
1.	Artykuł	12
2.	Reportaż	9
3.	Notatka	5
4.	Infografika	4
Ogółem:		30

Źródło: opracowanie własne, 2023

² Z uwagi na liczbę badanych numerów (72), w tabeli przedstawiono dane odnoszące się do konkretnych lat.

Przedstawione dane wskazują na fakt, że redaktorzy magazynu „National Geographic Polska” pisząc o Kosmosie najchętniej sklaniali się do użycia form dłuższych od dwóch, trzech zdań, tak jak ma to miejsce w przypadku notatki. Można to wytłumaczyć tym, że tematyka związana ze Wszechświatem wymaga od autora tekstu wprowadzenia czytelnika najpierw w podstawy zagadnienia, a następnie w bardziej szczegółowe kwestie, co w praktyce przekłada się na zastosowanie dłuższych form wypowiedzi.

Łaziki, sondy, teleskopy, czyli nauka i technika w astronomii

Redakcja czasopisma za najciekawszą, najbardziej wartą poświęcenia uwagi uznała tematykę związaną z technologiami kosmicznymi (8 tekstów). Ich bardziej szczegółowa analiza pozwoli odpowiedzieć na pytania zawarte we wstępie artykułu.

Człowiek dokonał we Wszechświecie rzeczy nadzwyczajnych. Dla przykładu, wysłał w przestrzeń międzygwiazdną bezzałogowe sondy Voyager, które podczas podróży do oddalonego o ponad 17 miliardów kilometrów punktu zbadały wszystkie planety Układu Słonecznego i przesyłały zdumiewające zdjęcia i niezliczoną ilość danych (Voyager – Galleries...).

O najnowszych osiągnięciach również dużej rangi informował Michael Greshko w reportażu *Małe cuda* (09/2021), którego zapowiedź uhonorowano miejscem na okładce numeru. Dziennikarz opisywał m.in. kulisy misji pojazdu kosmicznego OSIRIS-Rex, którego zadaniem było dostanie się na asteroidę Bennu i, przy odrobinie szczęścia, pobranie z niej próbki pozaziemskiego pyłu i kamyków. Odwiedzając planetoidy, naukowcy mieli nadzieję dowiedzieć się, w jaki sposób Ziemia stała się oazą życia, mimo, że uformowała się tak blisko Słońca. Publikacje *Gigant gotony na bliskie ujęcie* (09/2019) i *Życie poza Ziemią* (08/2018) traktowały o gazowych olbrzymach, kolejno o Jowiszu i Saturnie. Drugi z nich, do którego dotarła sonda Cassini-Huygens, przejawiał zaskakujące wskazówki dotyczące możliwości istnienia życia na tej powierzchni. Dzięki lądownikowi Cassini znamy teraz skład fragmentów lodu, pyłu i skał, z których zbudowane są pierścienie Saturna. Jednak za najbardziej zaskakujące odkrycia misji Cassini-Huygens uważa się nowe fakty dotyczące Tytana i innych księżyców Saturna. Pod zamrożoną powierzchnią szóstego pod względem wielkości, Enceladusa, znajduje się ocean, który może zawierać zawiązki prymitywnych form życia. Niestety, 15 września 2017 r. praca orbitera Cassini została zakończona. Po zużyciu prawie całego paliwa został on posłany przez programistów w atmosferę Saturna, w której splonął, aby uniknąć przypadkowego zanieczyszczenia badanego wcześniej obszaru.

W podobnym celu, czyli odnalezienia życia poza Ziemią, zbudowany został teleskop Keplera, urządzenie TESS (Transiting Exoplanet Survey Satellite), Kosmiczny Teleskop Jamesa Webba, urządzenie Starshade, oraz aparat SCEXAO. Mają one za zadanie identyfikację około 50 egzoplanet (planet krążących wokół innej gwiazdy niż Słońce) o skalistych powierzchniach, podobnych do ziemskiej, które w przyszłości będzie można badać urządzeniami o jeszcze większej mocy. Informacje na temat tych wynalazków zawarte w reportażu *Halo, jest tam kto?* (03/2019) autor, Jamie Shreeve, pozyskał ze spotkań z astrofizyczką Sarą Seager oraz astronomem Olivierem Guyon.

Do tej kategorii tekstów zaliczono także infografikę *Niebiańskie obrazy Hubble'a* (05/2020), artykuł o żeglarstwie fotonowym, czyli misji LightSail 2 pt. *W kosmos na słonecznych żaglowcach* (11/2018), czy też dwa krótkie teksty zamieszczone w dziale „Skaner” numeru 08/2017. Autor artykułu *Rywny na gwiazdny pył*, A. R. Williams, opowiedział historię norweskiego muzyka jazzowego, który wymyślił, jak zrobić coś, co ekspertom wydawało się niemożliwe – znaleźć wśród ludzkich osiedli drobin pyłu kosmicznego, zwane mikrometeoritami. Z kolei w *Misji prosto w żar Słońca* autor przybliżył czytelnikom projekt sondy Parker, która została wysłana w celu zbadania dziwnej zależności temperatury gwiazdy. Jej powierzchnia osiąga 5500 stopni Celsjusza, ale w atmosferze zewnętrznej, czyli koronie Słońca, temperatura ta wynosi około 2 mln stopni Celsjusza.

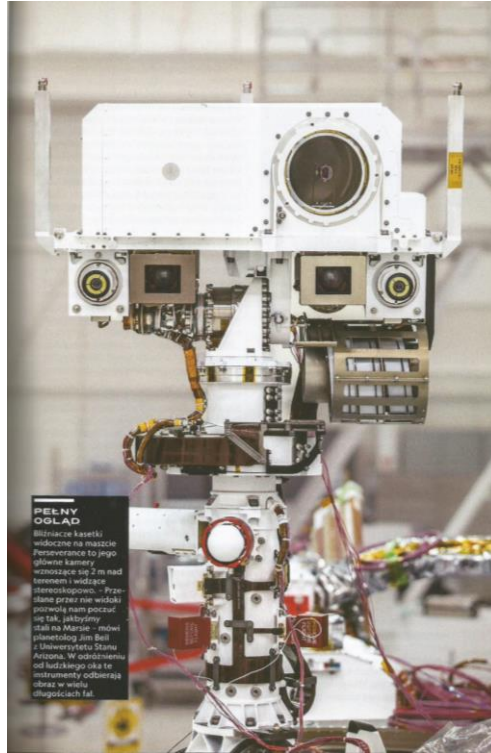
Reasumując, teksty zawarte w tej grupie dostarczają informacji na temat różnorodnych narzędzi, maszyn i technologii służących do dalszej obserwacji i eksploracji Kosmosu. W celu zwizualizowania czytelnikom budowy i działania wymienianych wcześniej lazików czy też teleskopów, autorzy magazynu zamieścili pomocne w odbiorze przekazu fotografie oraz schematy (ilustracja 2).

Objętość materiałów przynależnych ogółem do tej grupy jest największa spośród wszystkich wyszczególnionych (79 stron), co w dużej mierze jest zasługą trzech obszernych reportaży pt. *Małe cuda*, *Halo, jest tam kto?* oraz *Życie poza ziemią*. Warto podkreślić, że w omawianych tekstach stosowany specjalistyczny język wynika z tematyki tych publikacji. Słownictwo, choć nacechowane wyraźnie fachowo, nie stanowi jednak przeszkody w odbiorze. Dla przykładu:

Zainteresowanie ludzkości małymi ciałami – w języku astronomów jest to każdy naturalny obiekt krążący po orbicie Słońca, który nie jest planetą, planetą karłowatą lub księżycem – towarzyszy ludziom, odkąd tylko zaczęli spoglądać w niebo (Greshko, 2021, s. 35).

Cząsteczki tlenu są niezwykle aktywne – reagują i wiążą się praktycznie ze wszystkim, co występuje na powierzchni planety. Jeśli zatem zdołamy znaleźć dowody na ich akumulację w jakiejś atmosferze, kilka osób się zdziwi (Shreeve, 2019, s. 50).

Ilustracja 2. Łazik Perseverance misji NASA Mars 2020

Źródło: „National Geographic Polska”, 03/2021

Autorzy w przypadku użycia słowa lub frazy, z których zrozumieniem potencjalny odbiorca, nieposiadający specjalistycznej wiedzy, mógłby mieć problem, tłumaczą go pokrótce, by zachować przejrzystość wypowiedzi i popularyzatorski kunszt. Świadczy to o wysokiej wartości merytorycznej opracowania.

Czynnik ludzki w przestrzeni

Kolejną z wyszczególnionych grup są publikacje traktujące o konkretnych, wyjątkowych osobach lub kolektywach.

„Bez względu na powód, dla którego znaleźliście się na Marsie, cieszę się, że tam jesteście. I żałuję, że nie ma mnie z wami.” (Carl Sagan message to Mars). Tak brzmiące przesłanie dla przyszłych badaczy na krótko przed swoją śmiercią nagrał pionier badań nad życiem pozaziemskim, Carl Sagan. To właśnie dla tekstów o ludziach jego pokroju dedykowana jest ta kategoria i zarazem część artykułu.

Ilustracja 3. Marsjanin w wyobrażeniu Carla Sagana

Źródło: Douglas S. Chaffee, 1967

„Łagodny wegetarianin bez oczu. Niech w dzień znajduje drogę za pomocą czerwonych wąsików, zaś nocą zakopuje się w jakiejś dziurze” (Sagan, 1967). Tak formy życia na Marsie postrzegał w latach 60 ubiegłego wieku Sagan, i po wielu próbach odwzorowania jego myśli dopiero ilustracja autorstwa Douglasa S. Chaffee (10/2017) przedstawiająca stworzenie o patykowatych kończynach i szklistej osłonie zadowolili naukowca.

Do pozycji równej roli Sagana w świecie astronomii, aspiruje Juna Kollmeier, astrofizyk z Carnegie Institution for Science, która chce zrozumieć substancję Wszechświata: co tworzy struktury takie jak galaktyki, supermasywne czarne dziury czy medium międzygalaktyczne. W tekście traktującym o tej badaczce (05/2018), czytelnik dowiaduje się o jej roli jako dyrektora piątej wersji Sloan Digital Sky Survey, projektu mającego na celu odwzorowanie i zmapowanie Kosmosu.

W bardziej amatorski sposób do swoich pasji podeszli bohaterowie infografiki *Zwykłe rakiety dla zwykłych ludzi* (09/2018). Seria zdjęć przedstawiająca pasjonatów – członków stowarzyszenia Tripoli Rocketry ukazuje ich poczynania podczas legalnego wystrzeliwania rakiet swojej własnej konstrukcji z dna wyschniętego jeziora Black Rock w Nevadzie na wysokość nawet 150 kilometrów.

Zupełnie innymi doznaniem mogą pochwalić się zawodowi astronauta. Próby opisu majestatu Ziemi przedstawione w reportażu *Poza błękitnym globem* (03/2018) autorstwa Nadii Drake opierały się na wywiadach z ludźmi, którym

udało się opuścić atmosferę ziemską – do tego grona należą m. in. Samantha Cristoforetti, Ed Lu, Mike Massimino, Leland Melvin, Karen Nyberg oraz Giennadij Padalka. Wszyscy oni na łamach czasopisma podzielili się swoimi wrażeniami oraz przemyśleniami związanymi z planetą-matką, a przede wszystkim z faktem, jak ważna jest jej ochrona:

Karen Nyberg: W przyszłości chcę bardziej zaangażować się w ochronę zwierząt. Każda pojedyncza część Ziemi reaguje z pozostałymi. To jedno. Każde małe zwierzę jest ważne w ekosystemie. Myślę, że gdyby każdy Ziemianin znalazł się na orbicie i zrobił jedno okrążenie dookoła Ziemi, nasze sprawy miałyby się nieco inaczej (Drake, 2018, s. 58).

Gdy Lu, weteran trzech lotów kosmicznych NASA w latach 1997–2003, patrzył na naszą planetę, poraził go widok ogromnych kraterów wybitych w jej skorupie przez dawne kosmiczne bombardowania. W 2002 r. został współzałożycielem fundacji B612, która pracuje nad czymś, co on nazywa „inżynierią w największej możliwej skali, jaką można sobie wyobrazić”. Jej cel: zapobiec niszczycielskim uderzeniom asteroid (Drake, 2018, s. 60).

Astronauci, jako garstka ludzi, która miała przywilej obserwacji Ziemi z kosmosu zwrócili uwagę na fakt, że doświadczenie to wywołało w nich motywację i pragnienie do pielęgnowania naszej planety. Zauważyli także, że dla rozwoju naszego gatunku potrzebna jest równowaga pomiędzy zdrowym stanem ekologicznym a potrzebami ludzi.

Warto podkreślić, że dogłębna analiza zebranego materiału pozwoliła także na wyodrębnienie nietypowej, jak na magazyn „National Geographic”, formy dziennikarskiej, jaką były zawarte na zasadach wyłączności fragmenty pamiętnika astronauty Scotta Kelly’ego. Aby określić, jak ludzki organizm reaguje i dostosowuje się do surowych warunków w Kosmosie, mężczyzna ten przez 340 dni był żywym obiektem eksperymentu opartym na monitoringu parametrów jego ciała. Po trzech spacerach kosmicznych, 5440 okrążeniach Ziemi i przebyciu około 232 mln km na pokładzie S. Kelly powrócił do domu w marcu 2016 roku. W reportażu „Odyseja kosmiczna” (08/2017) opowiedział o fizycznych i emocjonalnych wyzwaniach, na którego wystawiła go długotrwała podróż kosmiczna, zaś w „Kosmicznym świętowaniu” (12/2017) podzielił się przemyśleniami na temat koncepcji czasu. Stwierdził mianowicie, że trudno jest zdefiniować „dzień”, kiedy cały świat okrąża się w 90 minut. Z punktu widzenia potencjalnego czytelnika może się to wydawać trudne do wyobrażenia, biorąc pod uwagę fakt, że opuszczenie atmosfery okołoziemskiej jest dla zdecydowanej większości z ludzi niemożliwe do osiągnięcia. S. Kelly pisał również o tym, jak na pokładzie stacji kosmicznej astronauta obchodzą święta: wznosząc noworoczny toast sokiem z worka i jedząc zimne kawalki indyka w Święto Dziękczynienia.

Język użyty w tekstach przynależnych do tej kategorii jest bardziej przystępny w porównaniu do poprzednio omawianej grupy.

Badanie, które rozpocznie się w 2020 r., będzie wykorzystywało teleskopy na północnej i południowej półkuli do skanowania całego nieba. Rozbijając światło na części składowe, będą w stanie uchwycić spektra jasnych obiektów na niebie (Hartigan Shea, 2018, s. 26).

Oprócz tego, rzadziej pojawiały się w tym przypadku wcześniej po wielokroć używane nazwy własne wynalazków, pojazdów kosmicznych czy teleskopów.

Stacja jest zawsze zaopatrzona znacznie ponad potrzeby aktualnej załogi, więc nie było bezpośredniego zagrożenia, że po utracie tych zasobów skończy się żywność lub tlen. Mimo to po raz pierwszy od lat rakieta z zaopatrzeniem zawiodła (Kelly, 2017, s. 48).

W tym zbiorze publikacji o łącznej objętości wynoszącej 40 stron znalazło się także jedno, z dwóch, portfolio. W jego przypadku fotografia przeważała nad warstwą tekstową, co przyczyniło się do jeszcze bardziej immersyjnego odbioru.

Garść ciekawostek

Na oddzielną uwagę zasługuje kolejna, wyodrębniona w toku badań kategoria, jaką są ciekawostki. Cechuje je, obok lżejszej w odbiorze tematyki, wynikająca z niej specyficzna narracja.

Na łamach czasopisma „National Geographic” można odnaleźć teksty utrzymane w bardziej nieformalnym, rozrywkowym motywie. W ten nurt zdecydowanie wpisuje się krótki artykuł *Orbitalna toaleta* (09/2021). W Kosmosie kwestia ludzkich odchodów jest kłopotliwa, a znacznie mniejsza grawitacja może skutkować kłępującymi zdarzeniami. Autorka tekstu przedstawiła nową toaletę projektu NASA, w której oprócz siedziska znajduje się zbiornik przetwarzający mocz w wodę do picia, a podniesienie pokrywy automatycznie włącza ssanie, by zapobiec „ucieczkom” (Drake, 2021b).

W bardziej poważnym tonie został przygotowany artykuł na temat kobiet w Kosmosie. Autorka opisała konkretne predyspozycje fizyczne i psychiczne faworyzujące płęć piękną w kontekście wypraw pozaziemskich. Nadia Drake wyznaczyła w *Kobiecej misji w kosmosie* (07/2019b) cztery główne czynniki dotyczące osób płci żeńskiej:

- są one na ogół mniejsze;
- odczuwają mniej fizycznych dolegliwości będących następstwem lotu;

- posiadają wrodzone cechy osobowości, które kwalifikują je do długookresowych misji kosmicznych, np. mają większą wrażliwość interpersonalną, są bardziej komunikatywne;
- są niezbędne w procesie zaludniania innego świata poprzez reprodukcję.

Ilustracja 4. Grafika przedstawiająca astronautki

Źródło: „National Geographic Polska”, 07/2019

Dziennikarka przedstawiła także pokrótce sylwetki pierwszych kobiet w Kosmosie, którymi były Sally Ride, Swietłana Sawicka, Walentyna Tierieszkowa oraz Peggy Whitson.

Podobny, biologiczny aspekt poruszono w tekście autorstwa Mayi Wei Haas pt. *Mózg w kosmosie* (05/2019). W tym krótkim artykule przedstawiono wyniki badań dotyczące wpływu nieważkości na mózg. Dzięki skanowaniu 10 czaszek astronautów przed i po sześciu miesiącach pobytu w przestrzeni kosmicznej, naukowcy odkryli, że obecna w mózgach substancja szara, odpowiedzialna za kontrolę mięśni, pamięć i percepcję zmysłową, była kompresowana przez wzrost

ilości płynu rdzeniowo-mózgowego, który ją amortyzuje. Z tego względu, mimo przeprowadzanych badań, życie Ziemiaków w innym miejscu w Kosmosie wydaje się być bardzo trudne z uwagi na szereg negatywnych oddziaływań, z jakimi spotyka się nasz organizm w przypadku grawitacji innej, niż ta, do której jesteśmy przystosowani.

Redaktor naczelna, Agnieszka Franus, w artykule wstępnym *Kosmos pełen życia?* (03/2019b) zwraca uwagę na Kosmos pod jeszcze innym kątem widzenia. W swoim materiale zawarła wiele ciekawych i skłaniających do myślenia zależności matematycznych. Przywołała np. fakt, że we Wszechświecie znajduje się około 1 000 000 000 000 000 000 000 (tryliard) gwiazd, czyli więcej niż ziarenek piasku na wszystkich plażach Ziemi. To pokazuje jak ogromna, wykraczająca poza wyobraźnię człowieka jest przestrzeń kosmiczna.

Warto też podkreślić, że do eksploracji przestrzeni pozaziemskej wymagany jest odpowiedni ekwipunek. Skafandry astronautów muszą spełniać parę kluczowych funkcji: dostarczać tlen, kontrolować temperaturę ciała człowieka, umożliwiać mu ruch, a także wspomagać komunikację i chronić przed promieniowaniem. Ze względu na to, jak ważnym elementem wypraw kosmicznych jest ubranie astronauty, Jeremy Berlin zdecydował się na przedstawienie krótkiej historii ewolucji skafandrow w tekście *Kosmiczny dress code* (04/2018). Od prymitywnych kombinezonów wzorowanych na tych przeznaczonych dla pilotów wojskowych, przez skafandry Apollo, które jako pierwsze posiadały systemy podtrzymujące życie astronauty, obecnie tworzone są prototypy Z-1 oraz Z-2 cechujące się lekkością, elastycznością i jeszcze większą trwałością niż poprzednie kombinezony.

Charakter ciekawostki przyjmuje też infografika *Narodziny świata według praw gwiazdowego pyłu* (06/2019) przedstawiająca obrazy pyłowych dysków wokół 20 układów gwiazdnych. Młode planety rozmiarów Saturna i Neptuna mogły wyźłobić ciemne ścieżki w dyskach, co zauważono w obserwatorium ALMA w Chile.

Tylko jeden z przedstawionych powyżej tekstów przekracza jedną stronę, co czyni kategorię, w której się znajdują, najmniejszą (zaledwie 10 stron) pod względem całkowitej objętości czasopisma. Elementy użyte jako urozmaicenie tekstów to w zdecydowanej większości proste grafiki oraz fotografie.

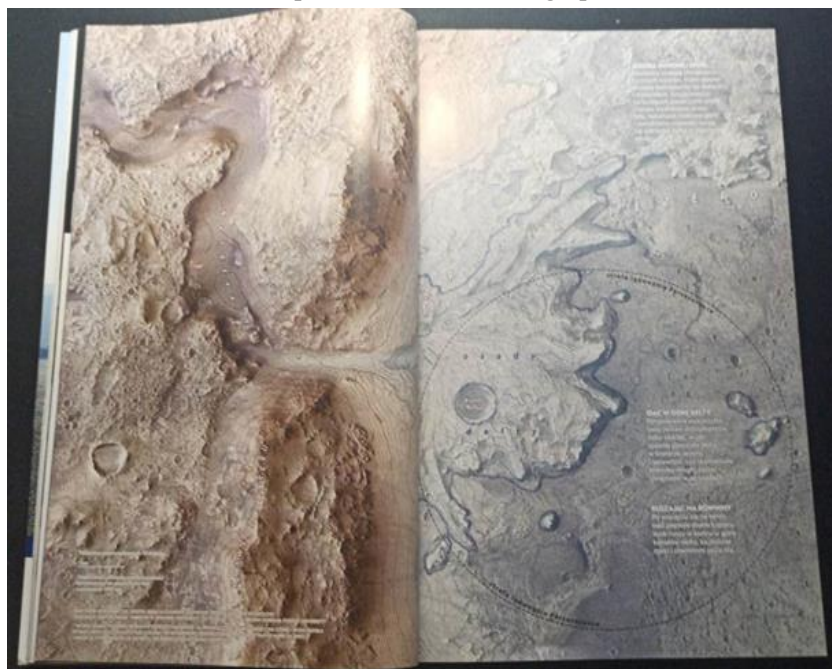
Zakurzona Czerwona Planeta, czyli Mars

Kolejną interesującą, wartą opisaną kategorią jest grupa tekstów poświęconych planecie Mars. Koncepcja życia na tej planecie, w warunkach absolutnie sztucznych, gdy wciąż mamy do dyspozycji Ziemię, wydaje się być mierną alternatywą.

Plany załogowej misji na Marsa, najbardziej gościnnej planety w Układzie Słonecznym, wciąż pozostają wyzwaniem, któremu nie wiadomo kiedy sprostać. Wizja Czerwonej Planety jako alternatywy dla Ziemi, zabezpieczenia na wypadek, gdyby nasza planeta uległa zagładzie, wydaje się co najmniej kontrowersyjna (Franus, 2019a)

Takim stwierdzeniem wita nas w artykule wstępnym Agnieszka Franus (07/2019). W tekście pt. *Doceńmy Ziemię* przekonywała ona czytelników do swojego punktu widzenia za pomocą bardzo znamiennej argumentacji, że astronauta, jako jedyny człowiek, którym dane było doświadczyć życia i samotności w Kosmosie, po zakończeniu swojej misji zwykle mocno zaczynają angażować się w działania mające na celu ochronę naszej planety. Ziemia jest rajem stworzonym dla ludzi i nigdzie nie będzie nam lepiej, lecz pomimo tego, wciąż poszukujemy alternatywy. Ciekawość leży w naturze człowieka, a zapisana w genach chęć odkrywania tego, co znajduje się za horyzontem, determinuje nas do poznawania i badania tego, co nieznanne.

Ilustracja 5. Mapa fragmentu powierzchni Marsa w czasopiśmie „National Geographic”

Źródło: „National Geographic Polska”, 03/2021

O tym, jak namiastkę Czerwonej Planety postanowiła przygotować austriacka grupa obywatelsko-naukowa, opowiedział Patricia Edmonds w tekście *Mars w Omanie* (11/2018). Na pustyni na Półwyspie Arabskim niedoszli zdobywcy Kosmosu szlifowali swoje umiejętności przetrwania w symulacji warunków marsjańskich. Podczas trzytygodniowych ćwiczeń przeprowadzili piętnaście eksperymentów zaproponowanych przez rozmaite instytucje z całego świata. Dla realizmu zadbano o każdy szczegół – od stosownych kombinizonów, przez ekwipunek, aż po 10-minutowe opóźnienie (tyle mniej więcej zajmuje skomunikowanie się pomiędzy Marsem a Ziemią) w rozmowach radiowych z zespołem odpowiedzialnym za kontrolę misji.

Ekscytacja płynąca z poznawania tego, co nowe, jest powodem, dla którego startują takie misje jak ExoMars 2020, opisana szerzej w tekście *Łazik tropiący życie* (06/2019). Dominic Bliss w swoim artykule wyjaśnia, że planem robotycznego pojazdu Europejskiej Agencji Kosmicznej było zebranie próbki gleby do analizy pod względem obecności pary wodnej i metanu na Marsie. Te ślady obecności życia, choć pochodzące z odległej przeszłości, miały być podstawą dla przyszłych, bardziej zaawansowanych i ambitnych wypraw na Marsa.

Łądownik Insight przedstawiony w tekście *Puls Czerwonej Planety* (11/2018) miał jeszcze inne zadanie. Celem tego pojazdu było zbadanie wnętrza Marsa. Wyniki zebrane przez NASA podczas tej misji miały rzucić nieco światła na nasz własny glob – tektonika płyt, dzięki którym Ziemia uzyskała pasma górskie (i zarazem warunki do życia), przez setki milionów lat przekształcała geologiczną budowę naszej planety. Na Marsie, ze względu na jego zbyt mały rozmiar, nie było wystarczającej energii, by zaszły tektoniczne przesunięcia, które wymazują część historii. Z uwagi na to Mars jest idealnym polem eksperymentalnym do sprawdzenia tego, jak skalne światy, takie jak nasz, uformowały się, a następnie ewoluowały.

Najobszerniejszym, a zarazem najbardziej kompletnym materiałem na temat Marsa jest reportaż *Nasza obsesja na punkcie Marsa* (03/2021a). Nadia Drake przedstawia najważniejsze, według niej, spostrzeżenia wysnute z rozmów z szeregiem naukowców, pracowników agencji kosmicznych, astronomów i twórców prozy. Wszystkie te fragmenty łączą się w jedną całość – historię ludzkiego zainteresowania Czerwoną Planetą. Tekst współgra z fotografiami i schematami łazików Perseverance, Pathfinder i Curiosity, wizualizacjami oznak wodnej przeszłości Marsa oraz wykresem budżetów przeznaczonych na badania od 1960 roku aż do współczesności.

Ze względu na to, jak odległym (w rzeczywistości i przerośni) tematem jest planeta Mars, teksty traktujące na jego temat dla przeciętnego odbiorcy mogą wydać się przytłaczające ze względu na mnogość nazw własnych. Język można określić jako fachowy, lecz znaczenie używanych wyrazów (np. łądownik,

mikroorganizm) jest przeważnie znane, co nie utrudnia lektury czytelnikom, w których kręgu zainteresowań nie znajduje się Kosmos. Publikacje przynależne do tej kategorii obejmują łącznie jedynie 23 strony. Całość wpisuje się w założenia popularnonaukowe: w interesujący sposób przekazywano potencjalnie specjalistyczną wiedzę, wyniki badań i doświadczeń nie tylko poprzez dobrze zredagowaną warstwę tekstową, lecz także liczne mapy, schematy i ilustracje pozwalające wyobrazić sobie omawiane przez autorów zagadnienia.

Srebrny Glob

W podobnym stylu prowadzona jest narracja w tekstach o innym, bardziej eksplorowanym przez ludzkość ciele niebieskim, czyli naturalnym satelicie naszej planety.

Pięćdziesiąt cztery lata temu (1969 r.) astronauta po raz pierwszy stanęli na Księżycu. Sukces Apollo 11, zaledwie 66 lat po pierwszym locie braci Wright był świadectwem potęgi i pomysłowości rodzaju ludzkiego. W przypadku publikacji na ten temat po raz kolejny niezawodna w swoich opracowaniach była Nadia Drake. W obszernym reportażu *Jak dostaliśmy się na Księżyc* (07/2019a) omówiła ostatnie pół wieku, które upłynęło od postawienia stopy Neila Armstronga na pokrytej pyłem powierzchni naszego naturalnego satelity.

Obecnie człowiek znów spogląda na Księżyc, lecz czyni to pokolenie, które sprawdza, gdzie nauka spotyka się z zyskiem. To właśnie pod znakiem pieniądza naukowcy, wizjonerzy, pasjonaci i marzyciele rozpoczynają nowy wyścig. Ale tym razem, w przeciwieństwie do poprzedniej rywalizacji Stanów Zjednoczonych i Związku Radzieckiego, zaangażowany jest również prywatny, a nie tylko publiczny kapitał, zaś koszty są o wiele niższe. W reportażu *Cel – Księżyc. Ponownie* (08/2017) przedstawiono kulisy prywatyzacji wyścigu na Księżyc, częściowo przyspieszonego nagrodą Google Lunar Xprize, w którym udział brały grupy z różnych krajów, np. TeamIndus z Indii, Hakuto z Japonii, międzynarodowy Synergy Moon, amerykański Moon Express, czy wywodzący się z Izraela SpaceIL. Aby wygrać, zespół musiał wylądować statkiem kosmicznym na Księżycu, oraz sprawić, że pokona on 500 metrów na jego powierzchni i prześle na Ziemię obrazy wideo w wysokiej rozdzielczości. Konkurs został ostatecznie anulowany w marcu 2018 roku z powodu niepowodzenia wszystkich drużyn.

Kosmiczny śmieć wielkości autobusu, który uderzył w Księżyc (*Śmieci na Księżycu*, 08/2022) nie jest w stanie odstraszyć kilku supermiliarderów, których rywalizacja jest siłą napędową dla znacznej części dzisiejszej techniki raketowej.

Ilustracja 6. Artykuł pt. *Śmieci na Księżycu*

Źródło: „National Geographic Polska”, 08/2022

O tym, do czego ludzkość jest zdolna w najbliższej przyszłości, czyli o komercjalizacji wycieczek w Kosmos można przeczytać w reportażu *I co dalej?* Sama Howe’a Verhoveka (07/2019). Dziennikarz przywołał zachodzące na bieżąco zmiany mające zbliżyć ludzkość do ery turystyki kosmicznej, działania Chin w eksploracji nietkniętych dotychczas miejsc na Księżycu czy też powstawanie na obrzeżach Dubaju portu lotniczego zapowiadanego jako pierwsze „kosmotropolis” świata.

Podsumowując, redaktorzy magazynu „National Geographic” ukazują czytelnikom Księżyc w interesujący, atrakcyjny sposób. Przedstawiają oni faktyczny stan postępującej komercjalizacji naszego naturalnego satelity oraz nieuniknione trudności związane z tym procesem.

Podsumowanie

Miesięcznik „National Geographic Polska” od początku swojego istnienia był traktowany jako czasopismo ambitne. Autorzy kierowali swoje teksty do ludzi zainteresowanych pozyskaniem rzetelnych i aktualnych informacji nie tylko na temat miejsc znajdujących się na naszej planecie, lecz również i poza nią. Długa historia periodyku i wysoki poziom publikacji zarówno pod względem merytorycznym jak i edytorskim zaowocował tym, że obecnie postrzegany jest on przez wielu jako czasopismo o znaczącym prestiżu. Analiza zebranego

materiału dowodzi, że magazyn ten, zaliczany do segmentu prasy popularno-naukowej, wywiązuje się z kwestii popularyzowania wyników badań dla szerokiej publiczności wzorowo. Słownictwo użyte w tekstach nie należy do nadmiernie specjalistycznego (nie wliczając w to nazw własnych, których nie sposób zastąpić), tekst jest jak najbardziej zrozumiały dla każdego czytelnika mającego choćby minimalne pojęcie o Kosmosie. Komunikat przedstawiony w tekstach jest w zdecydowanej większości jasny i klarowny. Wiele terminów jest tłumaczonych bezpośrednio (jak chociażby egzoplanety), lub ich znaczenie wynika pośrednio z dalszego ciągu wywodu w publikacji. Na ułatwienie przekazu bez wątpienia wpływa także mnogość ilustracji, zdjęć, schematów i map. Wszystkie te elementy wzbogacają lekturę i przyspieszają proces wizualizacji konkretnych przekazów. Wśród analizowanych 72 numerów czasopisma trudno doszukać się choćby jednej strony bez zdjęcia lub ilustracji. Taka charakterystyka pisma z jednej strony odrzuca wielbicieli dłuższych form literackich, z drugiej przyciąga osoby o mniejszej rozpiętości uwagi, lubiące się w tekstach, podczas których czytania nie ma czasu na rozproszenie. Z uwagi na bardzo szeroki zakres tematyczny czasopisma, dość zrozumiała jest znikoma liczba tekstów poświęconych astronomii. Tylko 18 z 72 (25%) analizowanych numerów zawierało w sobie choćby jedną publikację o takiej tematyce.

Najczęściej pojawiającym się autorem piszącym teksty o Kosmosie była Nadia Drake, która opublikowała aż 20% materiałów o tej tematyce w ostatnich sześciu latach (2017—2022). Oprócz wcześniej wspomnianej, jedynie Agnieszka Franus, Rachel Hartigan Shea, Sam Howe Verhovek, Michael Greshko oraz Daniel Stone są autorami co najmniej dwóch tekstów. Na łamach czasopisma odnaleźć można fotografie dostarczane zarówno przez organizacje (np. NASA), jak i przez prywatnych artystów, takich jak Dan Winters, Robert Ormerod czy Martin Schoeller. Najbardziej popularnymi gatunkami dziennikarskimi zastosowanymi przez redakcję w odniesieniu do omawianej problematyki był artykuł o objętości od połowy do maksymalnie czterech stron, zamieszczany zazwyczaj w działach „Eksploracje” i „Skaner” oraz reportaż o objętości średnio 20 stron publikowany w dziale o takiej samej nazwie. Podsumowując, analiza wykazała, że misja popularyzatorska i estetyczna czasopisma była w badanym okresie spełniona w każdym aspekcie. Należy podkreślić, że materiały zamieszczane na łamach periodyku skłaniały do refleksji, iż droga, jaką musimy jako ludzkość przebyć, by nasze organizmy wyewoluowały do stanu pozwalającego na kompletną i bezpieczną ekspansję gatunku w sferze kosmicznej, jest bardzo długa. „Potrzebne są dalsze badania, jednak wydaje się, że życie wśród gwiazd, może być dla Ziemiaków trudne.” (Wei-Haas, 2019, s. 26).

Bibliografia podmiotowa

- Andrews, Sharon (2019). Narodziny świata według praw gwiazdznego pyłu. *National Geographic Polska*, 6, 30.
- Berlin, Jeremy (2018). Kosmiczny dress code. *National Geographic Polska*, 4, 22.
- Bliss, Dominik (2019). Łazik tropiący życie. *National Geographic Polska*, 6, 24.
- Daly, Natasha (2017). Marsjanie Carla Sagana. *National Geographic Polska*, 10, 14.
- Drake, Nadia (2018). Poza błękitnym globem. *National Geographic Polska*, 3, 52–69.
- Drake, Nadia (2019a). Jak dostaliśmy się na księżyc. *National Geographic Polska*, 7, 38–69.
- Drake, Nadia (2019b). Kobieca misja w kosmosie. *National Geographic Polska*, 7, 16–20.
- Drake, Nadia (2021a). Nasza obsesja na punkcie Marsa. *National Geographic Polska*, 3, 20–47.
- Drake, Nadia (2021b). Orbitalna toaleta. *National Geographic Polska*, 9, 25.
- Drake, Nadia (2022). Śmieci na księżycu. *National Geographic Polska*, 8, 18.
- Edmonds, Patricia (2018). Mars w Omanie. *National Geographic Polska*, 11, 32.
- Franus, Agnieszka (2017). Kosmiczny biznes. *National Geographic Polska*, 8, 3.
- Franus, Agnieszka (2019a). Docerśmy Ziemię. *National Geographic Polska*, 7, 3.
- Franus, Agnieszka (2019b). Kosmos pełen życia? *National Geographic Polska*, 3, 3.
- Greshko, Michael (2019). Gigant gotowy na bliskie ujęcie. *National Geographic Polska*, 9, 36.
- Greshko, Michael (2021). Małe cuda. *National Geographic Polska*, 9, 26–45.
- Hartigan Shea, Rachel (2017). Misja prosto w zar Słońca. *National Geographic Polska*, 8, 8.
- Hartigan Shea, Rachel (2018). Juna Kollmeier. *National Geographic Polska*, 5, 26..
- Kelly, Scott (2017). Odyseja kosmiczna. *National Geographic Polska*, 8, 44–53.
- Nye, Bill (2018). W kosmos na słonecznych żaglowcach. *National Geographic Polska*, 11, 22–26.
- Shreeve, Jamie (2019). Halo, jest tam kto? *National Geographic Polska*, 3, 32–65.
- Stone, Daniel (2017). Kosmiczne świętowanie. *National Geographic Polska*, 12, 14.
- Stone, Daniel (2020). Niebiańskie obrazy Hubble’a. *National Geographic Polska*, 5, 6–10.
- Strochlic, Nina (2018). Zwykle rakiety dla zwykłych ludzi. *National Geographic Polska*, 9, 10–18.
- Treat, Jason (2018). Puls czerwonej planety. *National Geographic Polska*, 11, 38–39.
- Van Den Berg, Eva (2018). Życie poza Ziemią. *National Geographic Polska*, 8, 114–125.
- Verhovek, Sam H. (2017). Cel – Księżyc. Ponownie. *National Geographic Polska*, 8, 16–42.
- Verhovek, Sam H. (2019). I co dalej? *National Geographic Polska*, 7, 70–85.
- Wei-Haas, Maya (2019). Mózg w kosmosie. *National Geographic Polska*, 5, 26.
- Williams, Ann R. (2017). Rynny na gwiazdny pył. *National Geographic Polska*, 8, 10.

Bibliografia przedmiotowa

- Apollo 11. W: *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Apollo_11
- Berman-Vaporis, Irene, Treat, Jason (2021). Wulkaniczne napięcie. *National Geographic Polska*, 2, 12–13.
- Carl Sagan message to Mars. W: *YouTube* [online]. Pobrano 25 lutego 2023 r., z: <https://youtu.be/syVD6blTXN8>
- Filas, Ryszard (1999). Dziesięć lat przemian mediów masowych w Polsce (1989–1999). *Zeszyty Prasoznawcze*, 157–158 (1–2), 31–58.
- Maślanka, Julian (1976). *Encyklopedia wiedzy o prasie*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo.

- National Geographic Magazine 2019/20 media information kit. W: *National Geographic*. [online]. Pobrano 4 marca 2023 r., z: https://www.nationalgeographic.com/mediakit/assets/img/downloads/2020/NGM_2020_Media_Kit.pdf
- National Geographic Polska. W: *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: https://pl.wikipedia.org/wiki/National_Geographic_Polska
- National Geographic Polska – PBC. W: *Polskie Badania Czynelnictwa* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://www.pbc.pl/badany-tytul/national-geographic-polska/>
- National Geographic Society. W: *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: https://pl.wikipedia.org/wiki/National_Geographic_Society
- National Geographic Wins 15 Webby Awards, Including Media Company Of The Year. W: *Press – National Geographic Partners* [online]. Pobrano 4 marca 2023 r., z: <https://nationalgeographicpartners.com/2020/05/national-geographic-wins-15-webby-awards-including-media-compan/>
- National Geographic Wins National Magazine Award, Named Pulitzer Finalist. W: *Press – National Geographic Partners* [online]. Pobrano 18 marca 2023 r., z: <https://nationalgeographicpartners.com/2021/06/national-geographic-wins-national-magazine-award-named-pulitzer-finalist/>
- National Geographic. Polska: oficjalny magazyn National Geographic Society. W: *Katalog Biblioteki Narodowej* [online]. Pobrano 21 marca 2023 r., z: https://katalogi.bn.org.pl/discovery/fulldisplay?docid=alma991013145069705066&context=L&vid=48OMNIS_NLOP:48OMNIS_NLOP&lang=pl&search_scope=NLOP_IZ_NZ&adaptor=Local%20Search%20Engne&isFrbr=true&tab=LibraryCatalog&query=any,contains,national%20geographic&offset=0
- National Geographic. W: *Wikipedia, wolna encyklopedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: https://pl.wikipedia.org/wiki/National_Geographic
- O towarzystwie National Geographic. W: *National Geographic – przyroda, fotografia, nauka, ludzie, podróże, świat* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://www.national-geographic.pl/o-towarzystwie-national-geographic>
- Our Focus. W: *National Geographic Society* [online]. Pobrano 4 marca 2023 r., z: <https://www.nationalgeographic.org/society/our-focus/>
- Pachankis, Yang (2022). Physical Signals and their Thermonuclear Astrochemical Potentials: A Review on Outer Space Technologies. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 7 (5), 669–674.
- Pierrehumbert, Raymond (2019). There is no Plan B for dealing with the climate crisis. *Bulletin of the Atomic Scientists*, 75, 215–221.
- Pisarek, Walery (2006). *Słownik terminologii medialnej*. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS.
- Sagan, Carl (1967). Mars – A New World to Explore. *Official Journal of The National Geographic Society*, 132 (6), 821–841.
- Salama, Jordan (2021). Uczymy się od ośmiornic. *National Geographic Polska*, 4, 14.
- Schermikau, Lars (2020). Kryzys klimatyczny: co teraz? *Przegląd Górniczy*, 76 (8), 26–30.
- Spini, Lucilla (2020). A sustainable outer Space for a future on Earth. Outer Space, space debris and technologies. *AGATHÓN – International Journal of Architecture, Art and Design*, 8, 160–167.
- Steyn, Paul (2021). Na ratunek szympansom. *National Geographic Polska*, 10, 116–129.
- Stone, Daniel (2021). Sztuka pracy na tablicy. *National Geographic Polska*, 4, 6–12.

Voyager – Galleries of Images Voyager Took. W: *California Institute of Technology Website* [online]. Pobrano 18 marca 2023 r., z: <https://voyager.jpl.nasa.gov/galleries/images-voyager-took/>

Wyniki katalogu – Czasopisma popularnonaukowe Polska 1990–. W: *Katalog BUL–ŁÓDŹ.PL* [online]. Pobrano 21 marca 2023 r., z: <https://elibrary.lib.uni.lodz.pl/uhtbin/cgi-sirsi.exe/?ps=gJPdIK7cYm/BU/X/18/X655/XSUBJECT/Czasopisma+popularno-naukowe+Polska+1990->

Per aspera ad astra, that is “National Geographic Polska” in the context of information about the cosmos

ABSTRACT: The "National Geographic" magazine, which has been published in the United States since the 19th century, appeared on the Polish market in 1999 due to the political transformation that had taken place and led to many changes, also in context of media system, in the country. This magazine, due to its characteristics, belongs to the segment of popular science journals. Its editors aim to spark readers' curiosity about various topics, including outer space. The article presents a formal and content analysis of the periodical as a potential source of information in this area of interest. In addition, it discusses the historical overview of the magazine on the Polish publishing market, statistical data on selected publications, their substantive, cognitive and aesthetic value.

KEYWORDS: “National Geographic”, outer space, astronomy, information about the Cosmos, Mars, the Moon

Oliwia Kołtuniak

Uniwersytet Łódzki

Katedra Informatologii i Bibliologii

e-mail: ol.koltuniak@gmail.com

 <https://orcid.org/0009-0002-1624-3536>

W kręgu muzyki rockowej i alternatywnej Analiza zawartości czasopisma muzycznego „Rock Sound” w latach 2020–2021

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.03>

Abstrakt: „Rock Sound” to brytyjski magazyn o tematyce muzycznej. Celem artykułu jest analiza wydań czasopisma z lat 2020–2021. Na podstawie przeprowadzonej analizy prasoznawczej omówiono cechy charakterystyczne i strukturę numerów magazynu, prezentowane gatunki dziennikarskie oraz warstwę językową. Wyjaśniono również zmiany w czasopiśmie spowodowane pandemią COVID-19 i przedstawiono wydania specjalne magazynu. Artykuł ma na celu przybliżenie szerszemu kręgowi odbiorców omawiany periodyk.

Słowa kluczowe: „Rock Sound”, prasa hobbystyczna, prasa muzyczna, rynek prasowy w Wielkiej Brytanii

Wprowadzenie

„Rock Sound” to brytyjski magazyn rockowy wydawany od 1999 roku. Funkcjonuje on na rynku już ponad 20 lat i jest przykładem czasopisma muzycznego, które zapewnia profesjonalny przegląd brytyjskiego rynku muzyki rockowej. Jego opracowanie ma charakter nowatorski, jako że periodyk ten nie

był dotąd przedmiotem badań i jest mało rozpoznawalny w Polsce. Niniejsze opracowanie to jego analiza formalno-treściowa, obejmująca lata 2020–2021. Taką cezurę czasową wybrano z uwagi na aktualność i dostępność badanych numerów. Nie bez znaczenia był też okres pandemii COVID-19, przypadający na analizowany okres. Celem pośrednim opracowania jest omówienie sylwetek artystów prezentowanych na łamach czasopisma. Postawiono następujące pytania badawcze: (1) do jakiej kategorii czasopism można zaliczyć omawiany tytuł? (2) czy periodyk ten spełnia w praktyce warunki przypisane tej kategorii? (3) jakie gatunki dziennikarskie stosowane są w tego typu prasie? (4) czy w piśmie omawiani są artyści debiutujący na rynku? (5) jaka grupa wykonawców jest najczęściej prezentowana? (6) czy wśród wyróżnionych w czasopiśmie muzyków można znaleźć artystów spoza Wielkiej Brytanii? (7) czy tematyka pisma wykracza poza muzykę rockową? (8) czy pandemia COVID-19 wpłynęła w wyraźny sposób na czasopismo?

Przy opracowaniu magazynu zastosowano analizę zawartości prasy, metody analizy i krytyki piśmiennictwa, metody historyczną i statystyczną. Podstawowym źródłem informacji były numery analizowanego periodyku z lat 2020–2021 (ogółem 25 numerów, w tym trzy wydania specjalne) oraz strona internetowa magazynu. Wykorzystano również literaturę przedmiotu, m.in. *Słownik terminologii medialnej* (Warszawa 2012) oraz publikacje dotyczące rynku medialnego w Wielkiej Brytanii (Słupek, 2004).

Kwestie terminologiczne

W celu omówienia zagadnień terminologicznych dotyczących przyporządkowania analizowanego czasopisma do konkretnego rodzaju prasy przeprowadzono przegląd definicji dwóch typów: prasy hobbystycznej oraz muzycznej.

Według *Encyklopedii wiedzy o prasie* prasa hobbystyczna to wydawnictwa, których tematem są specjalistyczne zagadnienia z zakresu kultury, edukacji, nauki i innych dziedzin. Jest ona przeznaczona dla wąskiego kręgu odbiorców, co powoduje, że jej nakład zazwyczaj nie przekracza 15 tysięcy egzemplarzy. Cechuje ją duża amplituda periodiczności. Prasa ta pełni funkcję informacyjną, edukacyjną, rozrywkową, integracyjną oraz opiniotwórczą (Maślanka, 1976, s. 56). Z kolei w *Słowniku terminologii medialnej* prasa hobbystyczna jest definiowana jako „czasopisma zindywidualizowane pod względem tematyki i kręgu odbiorców, realizujące w stopniu ograniczonym aktualność i uniwersalność treści” (Pisarek, 2001, s. 26).

Przywołane definicje pozwalają stwierdzić, że prasa hobbystyczna to czasopisma specjalistyczne, adresowane do wąskiego kręgu pasjonatów i znawców danej tematyki. Na łamach tego typu prasy odnaleźć można treści związane

z zainteresowaniami pozazawodowymi czytelników. Wydawnictwa te ukazują się w niskim nakładzie, zazwyczaj w częstotliwości miesięcznej lub kwartalnej.

Zarówno dawniej, jak i współcześnie, popularnym hobby jest muzyka i różne zagadnienia z nią związane. Na rynku zarówno polskim, jak i zagranicznym można znaleźć czasopisma poświęcone z różnym gatunkom muzycznym. Z uwagi na przedmiot artykułu warto przytoczyć definicję prasy muzycznej. Według Juliana Maślanki jest to:

ogół czasopism poświęconych zagadnieniom muzyki i życia muzycznego o różnym poziomie i zakresie specjalizacji w zależności od kręgu czytelników, dla których w założeniu wydawcy dane czasopismo jest przeznaczone (1976, s. 46).

Z kolei Czesława Zawrotniak definiuje prasę muzyczną jako „zbiór czasopism poświęconych problematyce związanej z muzyką i życiem muzycznym” (Zawrotniak, 2017, s. 2). Autorka podkreśla, że czasopisma muzyczne mogą mieć charakter naukowy lub specjalistyczny. Natomiast inna badaczka, Joanna Mikosz dodaje, że prasa muzyczna dzieli się ze względu na tematykę na czasopisma muzyczne i okołomuzyczne, a z uwagi na rodzaj opisywanej muzyki na ogólnomuzyczne i monomuzyczne oraz poświęcone danemu instrumentowi (Mikosz, 2012, s. 5–6).

Biorąc pod uwagę powyższe definicje można stwierdzić, że prasa muzyczna jest jednocześnie prasą hobbystyczną. Czasopisma hobbystyczne dotyczą konkretnego, specjalistycznego tematu, co cechuje również periodyki muzyczne, w których poruszane są ściśle określone zagadnienia związane z muzyką. Wstępna analiza magazynu „Rock Sound” pozwala zaliczyć ten tytuł do prasy hobbystycznej z zakresu muzyki. Teza ta zostanie zweryfikowana w poniższym opracowaniu.

Uwzględniając fakt, że czasopismo to wydawane jest w Wielkiej Brytanii, warto przytoczyć najważniejsze informacje związane z rynkiem prasowym w tym kraju.

Rynek prasowy w Wielkiej Brytanii

Rynek prasowy w Wielkiej Brytanii¹ jest najstarszym tego typu rynkiem w Europie – jego historia sięga aż XVI wieku (Słupek, 2004, s. 33). Od lat sześćdziesiątych XVII wieku wydawano magazyny specjalistyczne, w tym naukowe, literackie oraz pierwsze pisma dla kobiet. Warto wspomnieć, że pierwsze czasopisma opiniotwórcze takie jak „Spectator” (Londyn, 1828–) i „The Times” (Londyn, 1785–) czy niedzielny „The Observer” (Londyn, 1791–) były

---

¹ Z uwagi na wymogi objętościowe tekstu przedstawiony zostanie jedynie zarys historyczny brytyjskiego rynku prasowego.

prekursorami nie tylko samej prasy brytyjskiej, ale również prasy europejskiej. Innymi ważnymi tytułami są „Daily Telegraph” (Londyn, 1855–) oraz „Daily Mail” (Londyn, 1896–), które zapoczątkowały prasę popularną, charakteryzującą się krótkimi, przystępnymi tekstami o tematach sensacyjnych. Stały się one przełomowymi tytułami na rynku prasowym. Badacze opisują ten okres jako przejście od rzemieślniczej do przemysłowej produkcji prasy, na co wpływ miała również rewolucja przemysłowa. W 1695 r. ustanowiono wolność prasy w Wielkiej Brytanii, a w 1855 r. zniesiono, funkcjonujący dotąd, podatek prasowy. Istotne dla zmian na rynku były również działania dziennikarzy, którzy w latach osiemdziesiątych XIX w. starali się o wprowadzenie nowoczesnych form redagowania prasy, co nazywane jest walką o „nowe dziennikarstwo” (Słupek, 2004, s. 34–35).

Współcześnie najlepiej sprzedającymi się tytułami na rynku są: „Daily Mail” (Londyn, 1896–), „Daily Mirror” (Londyn, 1903–), „Daily Telegraph” (Londyn, 1855–), „Mail on Sunday” (Londyn, 1982–), „Metro” (Londyn, 1999–), „London Evening Standard” (Londyn, 1827–), „The Sunday Times” (Londyn, 1821–), „The Sun” (Londyn, 1964–) i „The Sun on Sunday” (Londyn, 2012–) oraz „The Times” (Londyn, 1785–) (Top 10 U.K. Newspapers..., 2022). Brytyjski rynek prasowy charakteryzuje się wysoką kulturą polityczną i mechanizmami samoregulacji. Obroną i regulowaniem etycznej działalności mediów zajmują się Press Complaints Commission, a także opracowany przez British National Union of Journalists kodeks etyki dziennikarskiej.

Jednak podobnie jak w innych krajach, tak i w Wielkiej Brytanii w ostatnich latach następuje znaczny spadek czytelnictwa prasy. Coraz mniej osób kupuje periodyki drukowane; krajowy nakład gazet i czasopism spada od lat nawet wśród wiodących tytułów, takich jak wspomniany wcześniej „Daily Mail”. W latach 2021–2022 sześciu brytyjskich wydawców odnotowało roczny spadek nakładów o ponad 20 procent. Jest to spowodowane popularyzacją internetowych źródeł informacji, co potwierdza badanie przeprowadzone przez pracowników firmy Statista w 2022 roku (Newspaper industry...). Jego wyniki pokazują, że Internet był jednym z głównych źródeł wiadomości dla mieszkańców Wielkiej Brytanii.

Niektóre wydawnictwa, jak np. „The Independent” (Londyn, 1986–) zaprzestały wydawania drukowanych wersji czasopism i skupiły się na publikowaniu wiadomości w portalach informacyjnych online. Oznacza to, że wydawcy prasowi mogą mieć problemy w pozyskaniu oraz utrzymaniu czytelników i muszą się dostosować do zmieniającego się rynku czytelniczego.

Na rynku brytyjskim wydawanych jest duża liczba tytułów hobbystycznych, poświęconych różnym pasjom, jak np. fotografia, szycie i robienie na drutach, budowanie modeli pojazdów, kreatywne pisanie, rysowanie, dekorowanie wnętrza i wiele innych (Best Sellers..., 2023).

W Wielkiej Brytanii obecnych jest także wiele tytułów muzycznych. Najbardziej znanymi czasopismami są: „Fact Magazine” (Londyn, 2003–), „Kerrang!” (Londyn, 1981–), „Metal Hammer” (Londyn, 1983–), „Mojo” (Londyn, 1993–) oraz „Rock Sound” (Londyn, 2009–), który jest głównym przedmiotem tego artykułu.

Ogólna charakterystyka czasopisma

Pierwszy numer magazynu „Rock Sound” został wydany w kwietniu 1999 r. w Londynie. Pierwszym wydawcą tytułu był francuski Editions Free-way. Następnie w 2004 r. właścicielem periodyku, a jednocześnie redaktorem naczelnym, został Patrick Napier. W 2020 r. zastąpił go Simon Simmons. Obecnie (2023) czasopismo jest nadal wydawane przez francuską spółkę, jednak działającą od 2005 r. pod nową nazwą: Rock Sound LTD. Firma od 2023 r. jest częścią Whynow Media group. Z periodykiem współpracują między innymi: Andy Biddulph, Ryan Bird, Kelly Challis, Ben Crudginton, Becky Dorgan, Brii Jamieson, Rob Sayce, Baylee Sowter-Halling, Henry Tucker i James Wilson-Taylor. W latach 1999–2015 jako dodatek do czasopisma dołączano składanki na płycie CD z utworami artystów prezentowanych w czasopiśmie.

„Rock Sound” jest miesięcznikiem o objętości 68 stron. Można go nabyć w ramach rocznej subskrypcji lub jako pojedyncze egzemplarze w formie papierowej lub online w cenie £3.99 (około 20 zł). Jest drukowany w formacie A4, a jego średni nakład według danych z 2016 roku wynosił około 14 tysięcy egz. (Consumer Magazines..., 2016)². Obecnie „Rock Sound” nie jest jedynie czasopismem muzycznym, lecz całą marką zajmującą się różnymi formami przekazywania informacji o współczesnej muzyce rockowej – prowadzona jest strona internetowa i profile w mediach społecznościowych, publikowane są materiały wideo i tworzony jest merch³ dla fanów zespołów. Miesięcznie marka dociera do ponad 1,5 miliona odbiorców (Rock Sound. W: *LinkedIn*). Od 2019 roku na rynku funkcjonuje firma o nazwie Rock Sound Records, specjalizująca się w wydawaniu kaset i płyt winylowych.

Redakcja „Rock Sound” stawia na prezentację nie tylko znanych twórców muzyki rockowej, ale stara się również kreować trendy i odkrywać wschodzące gwiazdy rocka, co udało się z takimi gwiazdami jak Paramore czy My Chemical Romance.

Według danych opublikowanych na profilu na LinkedIn, odbiorcą docelowym „Rock Sound” jest pasjonat muzyki rockowej w wieku od 15 do 24 lat.

---

² Na podstawie dostępnych źródeł nie udało się ustalić liczby średniego nakładu czasopisma w latach 2017–2022.

³ Merch (inaczej merchandise) – gadzety i ubrania związane z artystami muzycznymi przeznaczone dla fanów.

W Rock Sound Media Pack⁴ z roku 2013 redaktor twierdził, że 85% odbiorców korzysta z czasopisma jako sposobu na odkrycie nowej muzyki i trendów. Według PocketMags – strony wydawcy magazynu online – czasopismo „szczyli się swoją autentycznością i relacją z najnowocześniejszej muzyki, aby pomóc ci być na bieżąco ze wszystkim, co ważne na scenie muzyki rockowej” (w jęz. oryginalu; Rock Sound. W: *PocketMags*). Aby potwierdzić powyższe zapewnienia wydawców pisma, przeprowadzono dokładne badanie zawartości miesięcznika.

Cechy formalno-wydawnicze „Rock Sound”

Standardowy numer „Rock Sound” jest tworzony według ustalonego schematu i posiada trzy główne działy⁵: *Out Front & Regulars*, *Breakout* oraz *Features*. Zaznaczyć należy, że artykuły w czasopiśmie uszeregowane są w innej kolejności niż w spisie treści, jednak zawsze kwalifikują się one do jednej z trzech wcześniej wymienionych sekcji.

Do działu *Out Front & Regulars* zaliczany jest artykuł wstępny w każdym numerze („Out Front”), który jest wywiadem z jednym artystą otwierającym każde czasopismo (np. Black VeilBrides; *Rock Sound*. Nr 261. Luty 2020) oraz dwie stałe rubryki umieszczane na końcu numeru: „Gear Up” (przedstawienie merchu artystów i produktów sponsorowanych) i „Perfect Ten” (przegląd dziesięciu nowych albumów rockowych wydanych w danym miesiącu). W numerach z początku roku 2020 w dziale pojawiały się również dwie rubryki: „Chrissy’s Corner” (felieton Chrissy Costanza, wokalistki zespołu Against The Current; *Rock Sound*. Nr 261. Luty 2020) oraz „The Secret Rock Star” (artykuł napisany przez anonimowego autora – „sekretnego członka pewnego zespołu”; *Rock Sound*. Nr 261. Luty 2020). Te dwie rubryki zostały pominięte w numerze z kwietnia 2020 roku i później nie wróciły na łamy czasopisma. W wydaniu z lutego 2020 pojawiła się rubryka „Ask Awsten” zawierająca odpowiedzi na pytania fanów przesyłane na adres e-mail do Awstena Knighta, wokalisty zespołu Waterparks. Pytania czytelników dotyczyły różnorodnych tematów, m.in. jak rozpocząć karierę muzyczną i wypromować swój zespół, jaki rodzaj muzyki inspirowuje artystę czy nawet na jaki kolor fan powinien ufarbować swoje włosy.

W dziale *Breakout* są promowani nowi i mniej znani artyści rockowej sceny muzycznej. W jego skład wchodzi dwie stałe rubryki: „Breakout”, która zawiera krótki, jednostronicowy artykuł na temat działalności wybranego artysty (np. Static Dress; *Rock Sound*. Nr 261. Luty 2020) oraz „Breaking Through” (np. Zespoły

---

⁴ Media pack (inaczej media kit, press kit lub presspack) – zbiór materiałów przygotowany przez firmę w celu zaprezentowania i promowania własnej działalności dla potencjalnych inwestorów lub klientów, w tym przypadku: materiał prezentujący czasopismo „Rock Sound”.

⁵ Wymienione i opisane w kolejności występowania w magazynie.

Kaonashi czy Like Giants; *Rock Sound*. Nr 261. Luty 2020). Jest on zbiorczym zaprezentowaniem ośmiu mniej popularnych muzyków rockowych.

Do działu Features zostają zaliczane wszystkie inne, najczęściej kilkustronicowe wywiady z jednym artystą. Jest to zazwyczaj od 1 do 3 wywiadów, w tym najważniejszym z nich jest temat numeru przedstawiony na okładce. Dział zawiera stale rubryki takie jak: „The Story Behind...” (przedstawienie historii zawartej w konkretnym utworze danego wykonawcy, np. opis piosenki „Everything is Alright” grupy Motion City Soundtrack; *Rock Sound*. Nr 261. Luty 2020), „The First...” (odpowiedzi na pytania o „pierwsze razy” artysty, np. Zech Pluisterz zespołu Sleep On It; *Rock Sound*. Nr 261. Luty 2020) czy „My Space” (miejsce dla jednego artysty na narysowanie autoportretu i napisanie listu do siebie z przyszłości). Rubryka „On A Roll” zawiera kompilację zdjęć zrobionych przez jednego artystę, zaś w ramach „Bucket List” publikowane są pytania i odpowiedzi na temat planów danego artysty.

W latach 2020–2021 opublikowano trzy numery specjalne czasopisma „Rock Sound” (zob. Ilustracje 1–3). Dwa z nich są coroczną tradycją – zapoczątkowaną w 2017 roku – „The Rock Sound Awards”, przyznawania artystom nagród w pierwszym numerze roku. Te wydania cechuje unikatowa lista artykułów, która odbiega od standardowego numeru periodyku. Zdjęcia do tych wydań przygotowano podczas specjalnych sesji zdjęciowych, a kolorystyka pism jest utrzymana w odcieniach złota, czerni i bieli.

W numerze ze stycznia 2020 r. informowano o przyznaniu 10 nagród. W czasopiśmie znalazło się 10 wywiadów z laureatami (np. Best Breakthrough Artist – Stand Atlantic czy Rock Sound Icon – Mark Hoppus, *Rock Sound*. Nr 260. Styczeń 2020). Numer rozpoczynał się i kończył krótkim listem od redakcji „Rock Sound” z życzeniami na Nowy Rok oraz słowami podsumowania poprzedniego roku. Ponadto, to wydanie posiadało 10 różnych okładek – każdą z innym zdjęciem nagrodzonych artystów (*Rock Sound*. Nr 260. Styczeń 2020).

Numer specjalny ze stycznia 2021 r. był podobny do wydania z roku poprzedniego, jednak o wiele bardziej skromny, jeśli chodzi o liczbę wyróżnionych artystów (tylko trzech). Spowodowała to pandemia COVID-19, co redakcja zaznaczyła w liście otwierającym numer styczniowy z 2021 roku, słowami: „Wybraliśmy trzech artystów, którzy wydali albumy i osiągnęli różne rzeczy w tym roku, zarówno z powodu, jak i pomimo globalnej pandemii” [tłum. aut.] (*Rock Sound*. Nr 273. Styczeń 2021).

Trzeci numer specjalny niekoniecznie powinien nosić takie określenie – jest to wydanie z lata 2020 r., które było dodatkowym numerem opublikowanym w tym roku oprócz comiesięcznych wydawnictw. Była to jedyna cecha wyróżniająca ten numer spośród innych z tego roku. Strukturalnie i tematycznie był on identyczny z wydaniem standardowymi. W 2021 r. nie wydano latem dodatkowego numeru.

Ilustracje 1–3. Numery specjalne „Rock Sound” z lat 2020–2021

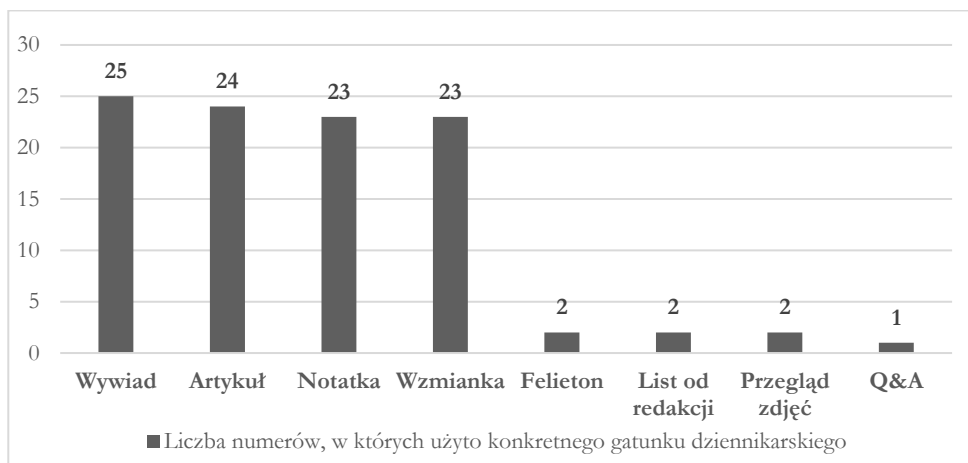

Źródło: od lewej: „Rock Sound” styczeń 2020, lato 2020, styczeń 2021

W badanym okresie ma łamach „Rock Sound” zamieszczane były reklamy związane tematycznie z czasopiśmem. Były to m.in. reklamy tras koncertowych lub festiwalu muzycznych, reklamy nowego albumu lub innych projektów, wytwórni muzycznych oraz sklepów i firm związanych z branżą np. sprzedających merch. Marki i artyści reklamowani w czasopiśmie to m.in. Slam Dunk Festival, Green Day, Bowling For Soup, Rise Records czy AwesomeMerch.

Analiza najczęściej pojawiających się w czasopiśmie gatunków dziennikarskich pozwala na ustalenie ich liczby i określenie różnic między poszczególnymi wydaniem „Rock Sound” (zob. Wykres 1):

Wykres 1. Gatunki dziennikarskie pojawiające się w „Rock Sound” w latach 2020–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy czasopiśm

Jak wykazano na wykresie, w każdym z analizowanych numerów pojawił się wywiad. W prawie wszystkich numerach pisma zamieszczono artykuły, notatki i wzmianki. Najbardziej obszerne pod względem objętości były wywiady i artykuły. Notatki na temat mniej znanych artystów i ich twórczości pojawiały się w rubryce „Breaking Through”. W każdym numerze z lat 2020–2021, w rubryce „Perfect Ten” znalazła się jedna notatka i dziewięć wzmianek o nowościach muzycznych. Nieliczne numery zawierały felietony (luty i marzec 2020), listy od redakcji (podsumowania poprzedniego roku muzycznego i działalności czasopisma; numery specjalne „The Rock Sound Awards”: styczeń 2020 i styczeń 2021) oraz przeglądy zdjęć (luty i marzec 2020) oraz Q&A (luty 2020).

W numerach czasopisma wydanych w latach 2020–2021 łącznie opublikowano 717 tekstów. W standardowych wydaniach periodyku zarówno liczba tekstów, jak i gatunków dziennikarskich nie zmieniała się. Istotna zmiana w stałej strukturze magazynu nastąpiła w numerze kwietniowym z 2020 r., co spowodowało usunięcie felietonów oraz przeglądu zdjęć z czasopisma w kolejnych wydaniach. W magazynach wydanych przed kwietniem 2020 r. publikowano 35–36 tekstów. Numery wydane później zawierały 30 tekstów. Odstępstwem od reguły były dwa numery specjalne, zatytułowane „The Rock Sound Awards”, w których pojawiły się listy od redakcji i wywiady. Wydania te posiadały również najmniej tekstów: numer ze stycznia 2020 zawierał 10 wywiadów, a numer ze stycznia 2021 – tylko 3 wywiady.

Język stosowany w tekstach zamieszczanych na łamach czasopisma w analizowanym okresie był najczęściej nieformalny – używane były zwroty typowo humorystyczne, np. informacja o prawach autorskich: „Żadna część Rock Sound nie może być powielana w całości ani w części bez uprzedniej zgody wydawcy (co obejmuje przesyłanie jej online, dzieciaki). Nasi prawnicy będą w pobliżu (i są śmiertelnie przerażający)” [tłum. aut.](Rock Sound. Nr 261. Luty 2020). Innym przykładem stosowania żartobliwych zwrotów były skrótowe opisy artykułów zamieszczone w spisach treści numerów, np. gra słów: rozwinięcie skrótu ADVICE, żart związany z Agentem 007 i stwierdzenie, że „nowy rok, nowy merch”. (zob. Ilustracja 4):

Ilustracja 4. Przykłady humorystycznego stylu pisania w „Rock Sound”

14 ASK AWSTEN

Here's where we turn for ADVICE (Awsten's Damn Very Interesting Cool Explanations).

16 THE SECRET ROCK STAR

They're a bit like 007, just with more tour laminates and way less cars that turn into submarines.

18 GEAR UP

As the famous saying goes: new year, new merch.

Źródło: badania własne

Redaktorzy i dziennikarze piszący do czasopisma stosowali nieformalne zwroty adresowane do czytelnika oraz używali gry słów i żartów, by zaciekawić i zachęcić odbiorcę do lektury tekstu. Atrakcyjność magazynu była osiągana również poprzez prostą szatę graficzną.

Makieta czasopisma „Rock Sound” zmieniała się na przestrzeni lat. Ostatnia zmiana szaty graficznej nastąpiła w październikowym numerze z 2018 r. Wcześniejszy design przypominał czasopisma popularne z początku XXI wieku i cechował się dużą ilością tekstu na okładce oraz bardzo obfitymi grafikami podobnymi do wydawnictw tabloidalnych. Nowy design był natomiast bardzo minimalistyczny, cechował się małą ilością lub brakiem tekstu na okładce oraz mniejszą liczbą elementów graficznych w artykułach. Sekcja zajmująca się grafiką czasopisma w 2018 r. stworzyła również nowy, prosty logotyp składający się z dużej litery „R”, zastępujący poprzednie, większe logo, które zawierało całą nazwę periodyku z pierwszą literą otoczoną kołem. Współcześnie logo jest umieszczane w lewym górnym rogu okładki, w przeciwieństwie do starszych wydań, gdzie zajmowało ono całą górę strony tytułowej. Ta zmiana sprawiła, że czasopismo może być postrzegane jako bardziej prestiżowe, a przez to wiarygodne w swoich przekazach. Zmiana szaty graficznej miała na celu „unowocześnienie” wyglądu czasopisma i odróżnienie od typowo tabloidalnych tytułów na rynku. Treści przedstawiane były ciekawie pod względem graficznym, można znaleźć kreatywne elementy wplecione w stały wygląd pisma, co wygląda profesjonalnie a jednocześnie ciekawie. W analizowanych wydaniach pisma częścią graficzną zajmowała się Kelly Challis. W dalszej części artykułu w ramach porównania zmian graficznych zamieszczono kopie okładek numerów magazynu z września 2018 r. i marca 2020 r. (zob. Ilustracje 5 i 6).

Ilustracje 5 i 6. Stara i nowa szata graficzna czasopisma „Rock Sound”

Źródło: „Rock Sound” wrzesień 2018 (po lewej) i październik 2018 (po prawej)

Charakterystycznymi elementami graficznymi były wersaliki stosowane w tytułach, krótkich wprowadzeniach oraz zapisie autorstwa tekstów. Zdjęcia najczęściej zajmowały całą lub znaczną część strony i miały charakter oryginalny (wykonywane były specjalnie na potrzeby artykułu czy wywiadu). W niektórych tekstach, głównie w tzw. *Tematach numeru*, stosowano dodatkowe elementy typograficzne, tak jak w poniższym przykładzie: litera „O” w słowie „road” oznaczającym w języku angielskim drogę, przypomina ją wyglądem (zob. Ilustracja 7).

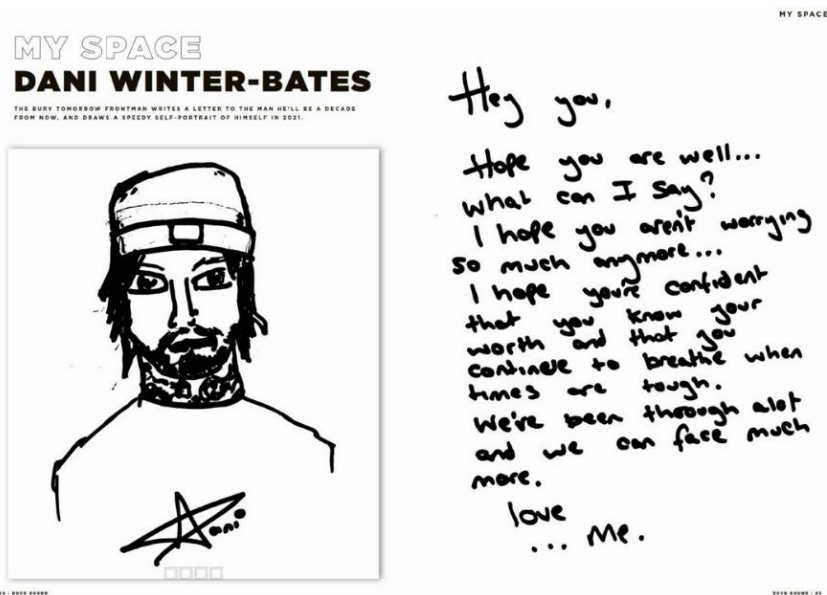
Ilustracja 7. Przykład szaty graficznej „Rock Sound” – artykuł o zespole Fit For A King

Źródło: „Rock Sound” wrzesień 2020

Najbardziej interesującą pod względem graficznym jest rubryka „My Space”. Współtworzą ją muzycy: każdy z nich rysuje autoportret oraz pisze list do siebie. To oznacza, że w każdym wydaniu czasopisma można znaleźć nową, unikatową grafikę autorstwa danego artysty. Jest to interesujące rozwiązanie, które przyciąga uwagę odbiorcy i zachęca do przeczytania kolejnego numeru. Na przykład, w jednym z wydań pisma, frontman Bury Tomorrow, Dani Winter-Bates, stworzył rodzaj autoportretu (zob. Ilustracja 8):

Ilustracja 8. Sekcja „My Space”

Źródło: „Rock Sound” luty 2021

Promowani artyści

„Rock Sound”, jak sama nazwa może sugerować, jest pismem skupiającym się na artystach reprezentujących muzykę rockową. Rock to jeden z najpopularniejszych gatunków muzycznych na świecie, który powstał w latach 50. XX wieku w USA, a następnie został spopularyzowany w innych krajach w latach 1960–1990. Ten rodzaj muzyki wywodzi się z rockandrolla, gatunku będącego podstawową formą leżącą u fundamentów wszystkich stylów rockowych i zawierającego w sobie wpływy rhythm and bluesa (R&B), country i tradycyjnego jazzu. Znanymi reprezentantami początków różnych gatunków muzyki rockowej byli Elvis Presley (amerykański rock and roll, lata 50. XX w.), The Beatles (brytyjski rock, lata 60. XX w.), Bob Dylan (połączenie rock and rolla, popu oraz folku, lata 60. XX w.), Jimi Hendrix (połączenie bluesa, jazzu, rocka

i soulu, lata 60. XX w.), Bob Marley (połączenie soulu, reggae i gitar rockowych, lata 70. XX w.), Madonna (połączenie nowojorskiego disco z nową formą promocji muzyki w telewizji, lata 80. XX w.) oraz Public Enemy (amerykański rap, lata 80. XX w.) (Rockmusic. W: *Brittanica*). Tematyka utworów jest różnorodna: występują w nich rozważania na poważne tematy polityczne i społeczne, jak również bardziej emocjonalne przemyślenia o miłości.

Na łamach czasopisma łącznie przedstawiono 467 różnych artystów rockowych. Przeprowadzona analiza pozwoliła ustalić, ile razy każdy z nich pojawił się w materiałach prezentowanych w periodyku (brano pod uwagę jedynie artykuły, pominięto reklamy albumów lub tras koncertowych). Uzyskane wyniki przedstawiono w Tabeli 1, w której wymieniono artystów najczęściej występujących na łamach czasopisma w badanym okresie.

Tabela 1. Najczęściej opisywani artyści w latach 2020–2021

Lp.	Nazwa artysty	Liczba tekstów dotyczących danego artysty
1.	The Maine	6
2.	Waterparks	6
3.	Against The Current	5
4.	All Time Low	5
5.	Black Veil Brides	5
6.	Creper	5
7.	Dance Gavin Dance	5
8.	Of Mice & Men	5
9.	PVRIS	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy zawartości czasopisma

Przeważająca liczba artystów (329 z 467) została zaprezentowana w „Rock Sound” tylko raz. Duża liczba pojedynczych wystąpień związana jest z działem *Breakout*, poświęconym debiutującym muzykom oraz rubryką „Perfect Ten” promującą nowe albumy muzyczne. Te części czasopisma charakteryzują się skrótowością przekazów oraz różnorodnością prezentowanych artystów. Potwierdza to politykę redakcyjną, która opiera się na promocji i „odkrywaniu” mniej znanych muzyków.

Jak wykazała analiza, 120 twórców muzycznych wystąpiło w periodyku 2 lub 3 razy. Siedmiu muzyków opisano na łamach czasopisma pięciokrotnie. Byli to: Against The Current, All Time Low, Black Veil Brides, Creper, Dance Gavin Dance, Of Mice & Men oraz PVRIS. Dwóch artystów wyróżniono 6 razy (Waterparks oraz The Maine). Wymienieni twórcy byli znani w środowisku muzycznym i informacje o nich pojawiały się w różnych rubrykach magazynu, w tym również jako temat numeru. Zespoły Against The Current oraz Waterparks prezentowane były również w felietonach „Chrissy’s Corner” oraz w rubrykach Q&A „AskAwsten”.

Przeprowadzono także analizę miejsca pochodzenia twórców muzycznych prezentowanych w periodyku. Jej celem była odpowiedź na pytanie, czy w „Rock Sound” pisano tylko o artystach angielskich czy także o muzykach spoza Wielkiej Brytanii (zob. Tabela 2).

Tabela 2. Kraj pochodzenia artystów prezentowanych w „Rock Sound” w latach 2020–2021

Lp.	Kraj	Liczba artystów pochodzących z danego kraju
1.	Stany Zjednoczone	263
2.	Wielka Brytania	123
3.	Australia	30
4.	Kanada	22
5.	Szwecja	5
6.	Francja	4
7.	Niemcy	4
8.	Japonia	3
9.	Dania	2
10.	Holandia	2
11.	Irlandia	2
12.	Norwegia	2
13.	Bulgaria	1
14.	Czechy	1
15.	Malezja	1
16.	Szwajcaria	1
17.	Włochy	1
OGÓŁEM		467

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy zawartości czasopisma

W latach 2020–2021 najczęściej pisano o artystach pochodzących ze Stanów Zjednoczonych (263) oraz Wielkiej Brytanii (123), co stanowi 83% całkowitej liczby zaprezentowanych muzyków. Kraje te charakteryzują się rozbudowaną sceną muzyczną w porównaniu do innych państw (np. Czech, Szwajcarii), co zapewne dało tak wysokie liczby. Redakcja „Rock Sound” nie koncentrowała się jednak tylko na artystach pochodzących z krajów anglojęzycznych, ale również popularyzowała twórczość muzyków z innych części Europy i świata. Promowani muzycy pochodzili z 17 krajów, m.in. Australii, Kanady, Szwecji, Japonii, Bulgarii i Malezji.

Kolejnym krokiem w analizie magazynu było ustalenie listy autorów piszących dla „Rock Sound” w badanych latach. Warto zaznaczyć, że w rubrykach „Breaking Through” i „Perfect Ten” nie podano informacji o autorstwie, podobnie jak w przypadku „My Space” czy „On A Roll”. Jednak z uwagi na osobisty charakter materiałów ich autorstwo można przypisać opisywanym w periodyku muzykom. Wyniki badań zaprezentowano w Tabeli 3.

Tabela 3. Wykaz autorów wraz z liczbą omówionych przez nich muzyków w latach 2020–2021

Lp.	Autor	Liczba artystów opisanych przez autora
1.	Jack Rogers	65
2.	Maddy Howell	64
3.	Rob Sayce	20
4.	Steven Loftin	15
5.	James Wilson-Taylor	13
6.	Ben Tipple	11
7.	Andy Biddulph	9
8.	Awsten Knight	1
9.	Brii Jamieson	1
10.	Chrissy Costanza	1
11.	Christina Maria Webb	1
OGÓŁEM		201

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy zawartości czasopisma

W omawianym okresie autorami największej liczby omówionych sylwetek artystów byli Jack Rogers oraz Maddy Howell. Każdy z nich przedstawił ponad 60 różnych twórców muzyki alternatywnej. Od 9 do 20 artystów zaprezentowali: Rob Sayce, Steven Loftin, James Wilson-Taylor, Ben Tipple i Andy Biddulph. Po jednym artyście przedstawili: Awsten Knight, Brii Jamieson, Chrissy Costanza oraz Christina Maria Webb.

Rock jest muzyką, w której często łączone są elementy wielu innych gatunków muzycznych, co wpływa na mnogość kategorii, podgatunków i stylów. Jeden artysta rockowy może więc tworzyć muzykę zaliczającą się do wielu stylów czy podgatunków. Zjawisko to można zauważyć także wśród muzyków omawianych w „Rock Sound”. Gatunki muzyczne przedstawiane w czasopiśmie zaprezentowano w Tabeli 4:

Tabela 4. Lista najczęściej występujących gatunków muzycznych w „Rock Sound” w latach 2020–2021

Lp.	Gatunek muzyczny	Liczba artystów reprezentujących gatunek
1.	rock	223
2.	pop	174
3.	metal	157
4.	punk	144
5.	alternative rock	116
6.	metalcore	104
7.	pop punk	86
8.	emo	68
9.	post-hardcore	64
10.	alternative	51
11.	indie rock	45
12.	alternative metal	43
13.	pop rock	39
14.	rap	32
15.	punk rock	27
16.	hardcore punk	26
17.	nu metal	24
18.	power pop	23
19.	emo pop	22
20.	melodicmetalcore	20
21.	hard rock	18
22.	progressive metal	15
23.	melodichardcore	14
24.	acoustic	13
25.	heavy metal	13
26.	acoustic rock	12
27.	deathcore	12
28.	indie pop	12
29.	electro pop	11
30.	emo rap	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy czasopisma

W periodyku opisano 467 artystów reprezentujących łącznie 101 różnych gatunków muzycznych. W powyższej tabeli wymieniono 30 najpopularniejszych odmian muzyki rockowej, metalowej i pop pod względem liczby reprezentujących dany gatunek artystów w analizowanym okresie. Najczęściej omawianym rodzajem muzyki był rock (223 artystów). Nie jest to zaskakujący wynik, biorąc pod uwagę profil czasopisma. Reprezentantami gatunku rocka w omawianych numerach byli m.in. Against The Current, Don Broco, MaydayParade, Normandie i The Maine. Omówiono także: alternative rock (116 artystów),

indie rock (45 artystów), pop rock (39 artystów), punk rock (27 artystów), hard rock (18 artystów), acoustic rock (12 artystów).

Drugim gatunkiem muzycznym reprezentowanym w czasopiśmie był pop (174 artystów) i jego podgatunki, takie jak: pop punk (86 artystów), pop rock (39 artystów), power pop (23 artystów), emo pop (22 artystów), indie pop (12 artystów) i electro pop (11 artystów). Muzykami tworzącymi utwory popowe zaprezentowanymi w analizowanych numerach periodyku byli m.in. AFI, All Time Low, IDKHOW, Waterparks i PVRIS.

Kolejnym typem muzyki, któremu na łamach „Rock Sound” poświęcono wiele miejsca był metal (157 artystów) oraz następujące jego podgatunki: metalcore (104 artystów), alternative metal (43 artystów), nu metal (24 artystów), melodic metal core (20 artystów), progressive metal (15 artystów), heavy metal (13 artystów) i rap metal (9 artystów). Reprezentantami tego gatunku w czasopiśmie byli m.in. August Burns Red, Bury Tomorrow, Black Veil Brides, Ice Nine Kills oraz Of Mice & Men.

Innym promowanym gatunkiem muzycznym był punk (144 artystów), jak również jego podgatunki, takie jak: pop punk (86 artystów), punk rock (27 artystów) oraz hardcore punk (26 artystów). Artystami omówionymi w periodyku tworzącymi muzyką punkową byli m.in. Creeper, Frank Iero, Knuckle Puck, Neck Deep i Salem.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że w „Rock Sound” popularyzowane były różne typy muzyki. Redakcja czasopisma nie ograniczała zakresu tematycznego do rocka, ale prezentowała również muzyków popowych, metalowych i punkowych.

Zmiany spowodowane pandemią COVID-19

W 2020 r. rozpoczęła się pandemia COVID-19, która spowodowała wiele zmian na rynku prasowym w Wielkiej Brytanii. „Rock Sound” nie był w tym przypadku wyjątkiem. W czasopiśmie nastąpiły dwie, spowodowane pandemią, zmiany. Pierwszą z nich była zmniejszona objętość periodyku i zmiana w jego strukturze. Przez problemy związane z pracą nad magazynem liczba dłuższych artykułów i wywiadów zamieszczanych w czasopiśmie spadła z 18–19 do 14, a następnie do tylko 12 tekstów w jednym numerze. To sprawiło, że liczba stron w numerach zmniejszyła się z 92 do 68. Ponadto usunięto kilka stałych rubryk takich jak „On A Roll”, „Chrissy’s Corner” czy „The Secret Rock Star”.

Drugą zmianą w czasopiśmie był skład redakcji. Poniżej zaprezentowano stopki redakcyjne z trzech wydań periodyku w roku 2020, które potwierdzają zauważoną zmianę (zob. Ilustracje 9–11):

Ilustracje 9–11. Skład redakcji w „Rock Sound” na przestrzeni roku 2020

PUBLISHER PATRICK NAPIER patrick.napier@rocksound.tv • TEL: 0207 877 8779	PUBLISHER PATRICK NAPIER patrick.napier@rocksound.tv • TEL: 0207 877 8779	EXECUTIVE DIRECTOR SIMON SIMMONS simon@rocksound.tv
EDITORIAL CREATIVE DIRECTOR RYAN BIRD ryan.bird@rocksound.tv	EDITORIAL HEAD OF CONTENT ANDY BIDDULPH andy.biddulph@rocksound.tv	EDITORIAL BRAND DIRECTOR ANDY BIDDULPH andy.biddulph@rocksound.tv
HEAD OF CONTENT ANDY BIDDULPH andy.biddulph@rocksound.tv	ASSOCIATE EDITOR ROB SAYCE rob.sayce@rocksound.tv	ACTING DIGITAL CONTENT MANAGER JACK ROGERS jack.rogers@rocksound.tv
ASSOCIATE EDITOR ROB SAYCE rob.sayce@rocksound.tv	ACTING DIGITAL CONTENT MANAGER JACK ROGERS jack.rogers@rocksound.tv	MULTIMEDIA MANAGER JAMES WILSON-TAYLOR james.wilson-taylor@rocksound.tv
DIGITAL CONTENT MANAGER BRII JAMIESON brii.jamieson@rocksound.tv	MULTIMEDIA MANAGER JAMES WILSON-TAYLOR james.wilson-taylor@rocksound.tv	MULTIMEDIA MANAGER JAMES WILSON-TAYLOR james.wilson-taylor@rocksound.tv
MULTIMEDIA MANAGER JAMES WILSON-TAYLOR james.wilson-taylor@rocksound.tv	ART DESIGNER KELLY CHALLIS kelly.challis@rocksound.tv	ART DESIGNER KELLY CHALLIS kelly.challis@rocksound.tv
SENIOR CONTRIBUTOR JACK ROGERS jack.rogers@rocksound.tv	VIDEO EDITOR BECKY DORGAN becky.dorgan@rocksound.tv	COMMERCIAL HEAD OF ECOMMERCE PATRICK NAPIER patrick.napier@rocksound.tv
ART DESIGNER KELLY CHALLIS kelly.challis@rocksound.tv	COMMERCIAL ADVERTISING MANAGER HENRY TUCKER henry.tucker@rocksound.tv	COMMERCIAL ADVERTISING EXECUTIVE BAYLEE SOWTER-HALLING baylee.sowter@rocksound.tv
VIDEO EDITOR BECKY DORGAN becky.dorgan@rocksound.tv		
COMMERCIAL ADVERTISING DIRECTOR BEN CRUDDINGTON ben.cruddington@rocksound.tv • Tel: 0207 877 8776		

Źródło: od lewej: „Rock Sound” luty 2020, maj 2020 i grudzień 2020

Dzięki analizie danych poczyniono następujące spostrzeżenia: w 2020 r. Patrick Napier zmienił pozycję na szefa e-commerce, a w roli redaktora naczelnego zastąpił go Simon Simmons. Zredukowana została sekcja edytorialna – z 6 do 4, a następnie 3 osób. Można to wytłumaczyć spadkiem liczby artykułów, a co za tym idzie, mniejszym zapotrzebowaniem kadrowym. W latach 2020–2021 w tworzenie periodyków byli zaangażowani także: Andy Biddulph, Ryan Bird, Kelly Challis, Ben Crudgington, BeckyDorgan, BriiJamieson, Patrick Napier, Rob Sayce, Simon Simmons, BayleeSowter-Halling, Henry Tucker i James Wilson-Taylor. Skład redakcji z grudnia 2020 r. pozostał bez zmian do końca 2021 r.

Podsumowanie

W profilu w serwisie LinkedIn redakcja „Rock Sound” stwierdza, że jest „najlepszym światowym źródłem wiedzy o muzyce alternatywnej”. Po analizie zawartości tego czasopisma można wysnuć wniosek, że to założenie jest prawdziwe. „Rock Sound” to interesujący periodyk na temat muzyki rockowej nie tylko z Wielkiej Brytanii, ale również ze świata. Biorąc pod uwagę strukturę czasopisma i podejmowane przez redakcję zagadnienia, można powiedzieć, że treści zawarte w „Rock Sound” są ciekawe i odznaczają się dużą różnorodnością. Redaktorzy magazynu piszą o konkretnych artystach, zarówno znanych, jak i mniej popularnych. Starają się przedstawić ich sylwetki i karierę muzyczną w osobisty i inspirujący sposób. Jest to dobry pomysł na stworzenie interesującego charakteru czasopisma muzycznego, które może przyciągnąć uwagę zarówno fanów konkretnego zespołu, jak również inne osoby.

Jak wspomniano powyżej, redakcja czasopisma stara się promować nowych artystów, przez co pomaga rozwijać ich kariery i zdobywać nowych fanów

wykonawcom, którzy mogą tego potrzebować. Jak wykazała analiza, magazyn jest bogatym źródłem wiedzy o muzyce ze względu na dużą (467) i urozmaiconą liczbę prezentowanych artystów, będących przedstawicielami rozmaitych gatunków muzycznych, takich jak rock, pop, metal i punk oraz ich podgatunki. Wywiady przeprowadzane z muzykami są ciekawe, stałe działy i rubryki są unikatowe i interesujące, a oprawa graficzna jest minimalistyczna oraz przyjemna dla oka. Nawet przez trudne czasy pandemii COVID-19 czasopismo utrzymało swój narzucony wcześniej poziom, zmniejszając jedynie objętość i zmieniając skład redakcji. W połączeniu ze stroną internetową i mediami społecznościowymi periodyku odbiorcy mogą zdobyć rozległą wiedzę na temat świata muzyki rockowej i alternatywnej.

Bibliografia

- About us (2023). W: *Rock Sound* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://rocksound.tv/about-us>
- Best Sellers in Crafts&Hobbies Magazines (2023). W: *Amazon UK* [online]. Pobrano 5 maja 2023 r., z: <https://www.amazon.co.uk/Best-Sellers-Crafts-Hobbies-Magazines/zgbs/digital-text/9837490031>
- Consumer Magazines Combined Total Circulation Certificate: January to December 2016 (2016). W: *Audit Bureau of Circulations* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://www.abc.org.uk/product/8230>
- History of British newspapers (2023). W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_British_newspapers
- Hobby W: *Słownik Języka Polskiego PWN* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/hobby.html>
- Maślanka, Julian (1976). *Encyklopedia wiedzy o prasie*. Kraków: RSW.
- Mass media in the United Kingdom (2023). W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: https://en.wikipedia.org/wiki/Mass_media_in_the_United_Kingdom#
- Mikosz, Joanna (2012). Segmentacja polskiej prasy muzycznej. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Litteraria Polonica*, 17, 147–161.
- Newspaper industry in the United Kingdom – statistics & facts. W: *Statista* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://www.statista.com/topics/5932/newspaper-industry-uk/#topicOverview>
- Pisarek, Walery (2001). *Słownik terminologii medialnej*. Kraków: Universitas.
- Rock and roll. W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Rock_and_roll
- Rock music summary. W: *Britannica* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://www.britannica.com/summary/rock-music>
- Rock music. W: *Britannica* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://www.britannica.com/art/rock-music>
- Rock music. W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: https://en.wikipedia.org/wiki/Rock_music#cite_note-studwell-3
- Rock Sound Media Pack 2015. W: *SlideShare* [online]. Pobrano 5 maja 2023 r., z: <https://www.slideshare.net/owenantoinelewis/rock-sound-media-pack>

- Rock Sound Media Pack Summer 2013 (2017). W: *SlideShare* [online]. Pobrano 5 maja 2023 r., z: <https://www.slideshare.net/LewisAllen2000/rock-sound-media-pack-71288676>
- Rock Sound*. Nr 243. Wrzesień 2018.
- Rock Sound*. Nr 244. Październik 2018.
- Rock Sound*. Nr 260. Styczeń 2020.
- Rock Sound*. Nr 261. Luty 2020.
- Rock Sound*. Nr 262. Marzec 2020.
- Rock Sound*. Nr 263. Kwiecień 2020.
- Rock Sound*. Nr 264. Maj 2020.
- Rock Sound*. Nr 268. Lato 2020.
- Rock Sound*. Nr 273. Styczeń 2021.
- Rock Sound. W: *Discogs* [online]. Pobrano 5 maja 2023 r., z: <https://www.discogs.com/label/38736-Rock-Sound>
- Rock Sound. W: *LinkedIn* [online]. Pobrano 5 maja 2023 r., z: https://uk.linkedin.com/company/rock-sound?trk=public_profile_experience-item_profile-section-card_subtitle-click
- Rock Sound. W: *PocketMags* [online]. Pobrano 5 maja 2023 r., z: <https://pocketmags.com/rock-sound-magazine>
- Rock Sound (2023). W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: https://en.wikipedia.org/wiki/Rock_Sound
- Rock (2023). W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Rock>
- Słupek, Lucyna (2004). Rynek mediów w Wielkiej Brytanii. Wybrane zagadnienia, W: *Media a integracja europejska*. Red. Teresa Sasińska-Klas, Agnieszka Hess. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Top 10 U.K. Newspapers by Circulation (2022). W: *Agility PR Solutions* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://www.agilitypr.com/resources/top-media-outlets/top-10-uk-newspapers-by-circulation/>
- Wielka Brytania. Środki przekazu. W: *Encyklopedia PWN* [online]. Pobrano 1 lutego 2023 r., z: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Wielka-Brytania-Srodki-przekazu;4575705.html>
- Zawrotniak, Czesława (2017). Czasopisma muzyczne jako obszar międzynarodowej współpracy bibliotek. *Biuletyn EBIB*, 4 (174).

In the circle of rock and alternative music. Analysis of the content of the music magazine "Rock Sound" in 2020–2021

ABSTRACT: "Rock Sound" is a British music magazine. The aim of the article is to analyze the issues of the magazine published in 2020 and 2021. On the basis of the conducted press analysis, the characteristics and structure of the magazine issues, the presented journalistic genres and the language layer were discussed. Changes in the magazine caused by the COVID-19 pandemic were explained and special issues of the magazine were presented. The article aims to bring the magazine in question closer to a wider audience.

KEYWORDS: "Rock Sound", hobby press, music press, UK press market

Zofia Wosio

Uniwersytet Łódzki

Katedra Informatologii i Bibliologii

e-mail: zofia.wosio@edu.uni.lodz.pl

 <https://orcid.org/0009-0001-9472-9286>

[Rynek webtoonów w Korei Południowej – wprowadzenie do problematyki

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.04>

Abstrakt: Webtoony są rodzajem komiksów cyfrowych, których tworzenie zapoczątkowano we wczesnych latach dwutysięcznych na terenie Korei Południowej. Termin określający dzieła tego typu powstał z połączenia dwóch słów „web” oraz „cartoon”. Publikacje w tymże formacie posiadają wertykalny układ treści, który ma ułatwiać ich czytanie na urządzeniach mobilnych. Ponadto zawierają one kolorowe grafiki i nieskomplikowaną warstwę tekstową. Rozdziały poszczególnych tytułów udostępniane są seryjnie – na ogół raz w tygodniu. Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie problematyki webtoonów oraz ich branży w Korei Południowej. Zamieszczone w pracy informacje pozwalają stwierdzić, iż omawiany rynek jest jednym z centralnych sektorów lokalnej produkcji kulturowej.

Słowa kluczowe: webtoon, komiks cyfrowy, kultura koreańska, Korea Południowa

[Wstęp

Niniejszy artykuł ma charakter poznawczy i stanowi on pierwszą część z cyklu publikacji na temat rynku webtoonów w Korei Południowej. Z uwagi na swój kontekst teoretyczny jego głównym celem jest przybliżenie problematyki wspomnianych historii rysunkowych oraz poświęconej im branży.

Analiza internetowych źródeł informacji (mianowicie Google Scholar, Google News oraz Mendeley) wykazała, iż przeważająca liczba prac na temat południowokoreańskich komiksów cyfrowych wydana została przez zagraniczne środowiska naukowe. W polskich kręgach badawczych zagadnienie to nie było do tej pory omawiane. Z tego też względu treść artykułu opracowano na podstawie samodzielnych tłumaczeń publikacji anglojęzycznych. Dane pozyskano również z takich platform czytelniczych jak: Lezhin Comics, Naver Webtoon, Tapas, Tappytoon oraz Toomics.

W trakcie analizy stanu badań na temat webtoonów pojawiło się kilka pytań, na które w artykule zostaną udzielone odpowiedzi. Przede wszystkim starano się ustalić, czym w ogóle jest webtoon, kiedy powstał jako format, czym się charakteryzuje i jakiej tematyki zwykle dotyczy. Ponadto interesujące wydało się, czy i jaki ma on związek z manhwą, a także jaki wpływ mają webtoony na rodzimy (koreański) przemysł medialny.

Publikacja z uwagi na swój pionierski oraz przyczynkarski charakter ma wpłynąć na rozwój zainteresowania omawianą problematyką w polskim środowisku naukowym.

Definicja pojęcia „webtoon”

Na przestrzeni lat wielokrotnie starano się określić znaczenie pojęcia „webtoon”. Zajmowali się tym jednak przede wszystkim badacze z zagranicznych ośrodków. Niestety autorce artykułu nie udało znaleźć się żadnej upublicznionej próby zdefiniowania terminu przez polskich naukowców.

Jedno z przykładowych objaśnień pojęcia „webtoon” prezentuje serwis Wikipedia, który rozpoczyna definicję terminu od przybliżenia jego zapisu w alfabecie koreańskim – 웹툰. Według tejże encyklopedii internetowej jest to: „rodzaj cyfrowych komiksów, które pochodzą z Korei Południowej, zwykle przeznaczonych do czytania na smartfonach” (Webtoon, 2023). Przytoczone sformułowanie wskazuje na pewien ważny element funkcjonowania formatu. Chodzi bowiem o jego mobilny charakter, który umożliwia czytanie wybranych przez odbiorcę historii na urządzeniach przenośnych. Należy również zauważyć, iż tłumaczenie to ukazuje webtoon jako wytwór pierwotnie cyfrowy (ang. *born digital*).

Bardziej rozbudowaną interpretację terminu można znaleźć w publikacji zatytułowanej *Cocomix: Utilizing Comments to Improve Non-Visual Webtoon Accessibility*. Brzmi ona następująco:

Webtoon, kompozycja słów „web” oraz „cartoon”, to rodzaj cyfrowych komiksów publikowanych i czytanych online. Zoptymalizowane pod kątem konsumpcji internetowej i mobilnej, webtoony porzuciły tradycyjny układ

paneli i przyjęły wyświetlacz jednopasmowy, w którym czytelnicy nawigują za pomocą gestów przewijania lub przesuwania (Huh i in., 2022, s. 2).

Swoje rozważania naukowcy rozpoczynają od genezy słowa „webtoon”. Jak podają, nazwa ta powstała z połączenia dwóch odrębnych wyrazów – „web” (pol. sieć) oraz „cartoon” (pol. kreskówka). Co więcej, przedstawiona powyżej definicja zaznacza, iż południowokoreańskie komiksy cyfrowe posiadają odmienny układ treści, który przyjmuje postać jednopasmowego ciągu paneli.

Aspekt ten rozwinęto w artykule *Cultural intermediation and the basis of trust among webtoon and webnovel communities*. Jego autorzy przytoczyli następujące wyjaśnienie pojęcia:

Od samego początku webtoony – koreańskie wyrażenie łączące „web” i „cartoon” – zachowały swój unikalny „wygląd” – na ogół są one przewijane pionowo (zamiast obracania stron), kolorowe, mające postać serializowanego formatu z odcinkami, które mogą być konsumowane od jednej do trzech minut (Shim, Yecies, Ren, Wang, 2020, s. 836).

Na podstawie zamieszczonych informacji można stwierdzić, iż specyficzny charakter formatu wiąże się z jego nietypowym sposobem użytkowania. Czytelnik webtoonów musi bowiem przewijać dane dzieło, a nie obracać jego kolejne strony. Dodatkowo w przeciwieństwie do tradycyjnych czarno-białych komiksów azjatyckich są one wydawane w kolorze. Innym czynnikiem wyróżniającym webtoony jest ich forma udostępniania w sieci. Otóż dzielone są one na rozdziały, które publikuje się w określonych odstępach czasu. Przeczytanie jednego odcinka zajmuje około kilku minut.

Południowokoreańskie komiksy cyfrowe stały się w ostatnich latach przedmiotem badań wielu prac naukowych. Do tej pory jednak tylko niewielka grupa uczonych podjęła się próby ich zdefiniowania. Według autorki artykułu najbardziej odpowiednie wyjaśnienie wspomnianego terminu przedstawili w 2020 roku badacze Aegyung Shim, Brian Yecies, Xiang Ren oraz Dingkun Wang. Opracowana przez nich definicja będzie tym samym stanowić podstawę do dalszych rozważań nad problematyką południowokoreańskiego rynku webtoonów.

Historia powstania webtoonów

Webtoon ze względu na swój cyfrowy charakter stanowi przejaw nowoczesnego podejścia do południowokoreańskiej kultury komiksu. Pierwsze drukowane historie rysunkowe zaczęto publikować w 1910 roku, gdy kraj znajdował się jeszcze pod okupacją Japonii. Dopiero po upływie blisko dziesięciu lat prace tego typu otrzymały swój własny termin – „manhwa” (kor. 만화) (Binimboł, 2020).

Z każdym nadchodzącym rokiem komiksy zaczęły zdobywać coraz większą popularność wśród czytelników. Finalnie stały się one najważniejszym elementem rynku wydawniczego w Korei Południowej. Stan ten nie trwał jednak długo, ponieważ w 1997 roku państwo napotkało znaczne problemy ekonomiczne. Azjatycki Kryzys Finansowy (tzw. *The IMF Crisis*) spowodował, iż poziom życia przeciętnego obywatela drastycznie zmalał.

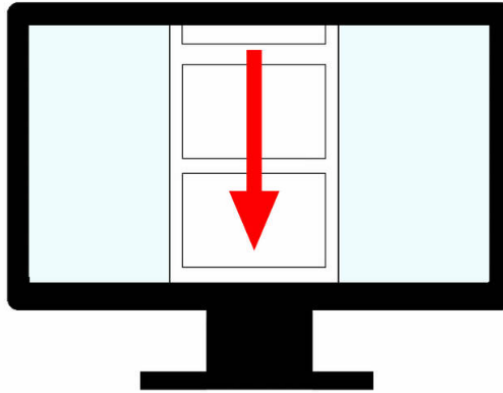
Negatywne efekty zachodzących zmian widoczne były również w przemyśle komiksowym. Ponieważ nie każdego czytelnika było stać na kupno kolejnego tomu danego tytułu, zaczęto owe dzieła udostępniać w stosunkowo niższych cenach w wypożyczalniach. Oprócz tego w 1998 roku zniesiono w kraju cenzurę japońskich mediów, co przyczyniło się do wejścia na południowokoreański rynek *mangi* – czyli oponenta rodzimej *manhwy*.

Wszystko zmieniło się jednak na początku lat dwutysięcznych, gdy wprowadzono w Korei Południowej powszechny dostęp do Internetu. Nieznane wcześniej rozwiązania technologiczne pozwoliły na odbudowę przemysłu historii rysunkowych. W głównej mierze przyczyniło się do tego powstanie nowego rodzaju komiksów – mianowicie webtoonów, które połączyły w sobie zarówno wartości *manhwy*, jak i cyfrowość nowej epoki. Pierwsze dzieła tego typu przyjmowały formę prac hobbystycznych. Były one publikowane przez twórców na własnych stronach internetowych (Lee, Seong, 2023).

Przełomowym momentem w historii były lata 2004–2005, kiedy dwie najpopularniejsze przeglądarki w Korei Południowej (Naver oraz Daum) udostępniły swoim użytkownikom narzędzia umożliwiające publikowanie autorskich opowieści rysunkowych (Fisher, 2022). Powstałe wówczas platformy Daum Comics World oraz Naver Webtoon dały oficjalny początek erze południowokoreańskich komiksów cyfrowych (Lee, Seong, 2023).

Specyfika webtoonów

W porównaniu do *manhwy*, czyli swojego analogowego poprzednika, webtoon posiada inną formę oraz technikę wykonania, a także czas publikacji. Kwestie te są ściśle powiązane z faktem, iż jest on tworem pierwotnie cyfrowym przeznaczonym do korzystania na urządzeniach mobilnych. Twórcy południowokoreańskich komiksów cyfrowych dzielą treść swoich prac na pionowe panele, które mają umożliwić bezproblemowe przewijanie dzieła na między innymi smartfonach (Pyo, Young, Yoon, 2019, s. 2). Dzięki takiemu rozwiązaniu czytelnicy mogą zapoznać się z wybraną przez siebie opowieścią we właściwym dla nich miejscu i czasie (por. ilustracja 1).

Ilustracja 1. Układ treści w webtoonach

Źródło: Lee & Seong, 2023

Kolejną charakterystyczną cechą webtoonów jest ich sposób prezentacji fabuły. Dla autorów historii rysunkowych to obraz jest podstawowym elementem tworzącym kontekst opowieści. Ma on wpływać na czytelnika zarówno w kontekście estetycznym, jak i emocjonalnym (por. ilustracja 2). Narracje oraz dialogi mają z kolei pomóc w lepszym rozumieniu przedstawianych zdarzeń. W większości przypadków przyjmują one postać krótkich i niezawilych zdań. Czynnikiem wyróżniającym południowokoreańskie komiksy na tle innych dzieł azjatyckich jest forma ich wykonania. Otóż zawartość publikacji tego typu przedstawia się w postaci kolorowych, a nie czarno-białych grafik.

Ilustracja 2. Przykładowe sceny z webtoona pt. *Marriage of Convenience*

Źródło: Das, 2023

Webtoony tworzone są zarówno przez profesjonalistów, jak i amatorów. Jest to jednak zjawisko niewystępujące powszechnie chociażby na rynku japońskiej *mangi*, gdzie autorami dzieł są przede wszystkim doświadczeni kreatorzy (Lee, Seong, 2023). Brak obowiązku posiadania jakichkolwiek kwalifikacji pozwala zatem wielu projektantom na prezentowanie własnych oryginalnych opowieści. Na skutek owego podejścia codziennie wydawane są setki odcinków różnorodnych webtoonów (Lee, 2022). Wybór określonego tytułu zależy wówczas wyłącznie od indywidualnych preferencji czytelników.

Cyfrowy charakter południowokoreańskich komiksów umożliwia autorom wprowadzanie w swoich publikacjach licznych urozmaiceń (m.in. animacji lub ścieżek dźwiękowych) (Lee, Park, Jun, 2019, s. 1). Ponadto brak ograniczeń gatunkowych pozwala twórcom na pełną swobodę w kwestii doboru fabuły (Lee, 2022). Wykonana na potrzeby artykułu analiza pięciu wybranych platform czytelniczych ukazuje przykładowe podziały treściowe webtoonów (por. tabela 1.).

Tabela 1. Podział gatunkowy webtoonów na wybranych platformach internetowych

Lp.	Nazwa platformy	Gatunki
1.	Lezhin Comics	<i>Action, BL, Drama, GL, Mature, Romance, SF/Fantasy</i>
2.	Naver Webtoon	<i>Action, Animals, Comedy, Crime/Mystery, Drama, Fantasy, Heartwarming, Historical, Horror, Informative, Inspirational, Post apocalyptic, Romance, School, Sci-fi, Short Story, Slice of life, Sports, Superhero, Supernatural, Thriller, Zombies</i>
3.	Tapas	<i>Action, BL, Comedy, Drama, Fantasy, Gamine, GL, Horror, LGBTQ+, Mature, Mystery, Romance, Science fiction, Slice of life</i>
4.	Tappytoon	<i>Action, BL, Drama, Fantasy, GL, Romance</i>
5.	Toomics	<i>Action, BL, Comedy, Drama, Fantasy, GL, Historical, Horror, Romance, School life, Sci-fi, Thriller</i>

Źródło: oprac. własne na podstawie stron internetowych wymienionych platform

Z przedstawionego powyżej zestawienia wynika, iż do podstawowych gatunków webtoonów zaliczyć można: akcję, dramat, romans, historyczne, fantastykę, horror oraz science-fiction. Część portali tworzy również bardziej szczegółowe kategorie. Należą do nich między innymi tytuły z obszaru: inspirujące, cieszące serce, informacyjne, postapokaliptyczne, sportowe, szkoła, o graniu bądź nadprzyrodzone. Niektóre komiksy przydzielane są do konkretnych grup tematycznych ze względu na typ prezentowanych w nich bohaterów (np. super

bohaterowie, zombie, zwierzęta, *boy's love*, *girl's love* oraz LGBTQ+). Oprócz wymienionych gatunków niektóre portale publikują także prace o treściach niecenzuralnych, które przeznaczone są wyłącznie do wglądu osób dorosłych. Przeprowadzona analiza wykazała, iż najbardziej rozbudowaną ofertę czytelnictwem posiada Naver Webtoon. Opowieści wydawane na platformie przydzielane są do dwudziestu dwóch różnych zakresów tematycznych.

Dostęp do omawianych komiksów cyfrowych możliwy jest poprzez dedykowane im aplikacje mobilne lub strony internetowe. Czytanie ich jest na ogół bezpłatne (Lee, Seong, 2023). Czasami jednak serwisy decydują się na niedostępianie całości swoich tytułów za darmo. Wówczas pomimo oficjalnej premiery część fragmentów opowieści zostaje zablokowana. Zniesienie tegoż ograniczenia przebiega odmiennie w zależności od wydawcy. Najczęstszymi opcjami do wyboru są: czekanie na zakończenie okresu niedostępności odcinka, wykupienie subskrypcji lub założenie konta członkowskiego.

Rozdziały webtoonów publikowane są w określonych odstępach czasu – zwykle raz w tygodniu (Pyo, 2019, s. 2). Działanie to wiąże się z faktem, iż wielu autorów musi samodzielnie rysować, kolorować oraz tworzyć dialogi do swoich dzieł (por. ilustracja 3). Zrealizowanie wszystkich tych czynności wymaga zatem od początkujących kreatorów ogromnego nakładu pracy. W lepszej sytuacji znajdują się jednak popularni i odpowiednio finansowani artyści, którzy mogą polegać na wsparciu licznych zespołów produkcyjnych (Shim, Yecies, Ren, Wang, 2020, s. 836).

Ilustracja 3. Etap rysowania oraz kolorowania webtoona

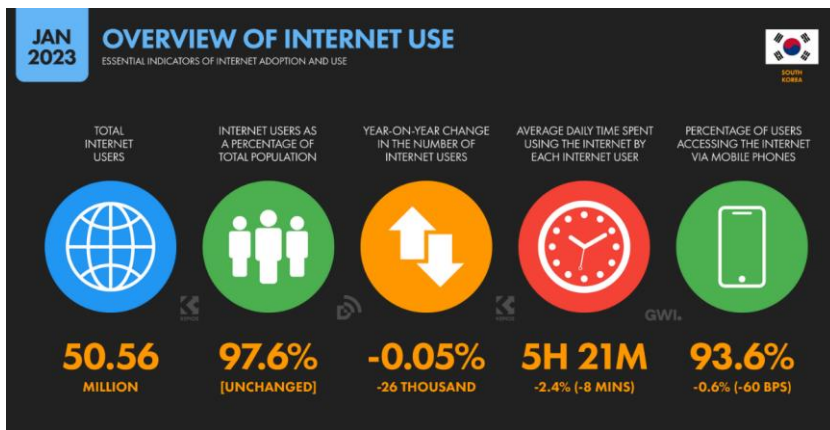
Źródło: Kim, 2021

Opierając się na zebranych dotychczas informacjach, można wywnioskować, iż szczególną cechą webtoonów jest ich innowacyjność (Lee, 2022). Dotyczy to nie tylko zmiany podejścia kreatorów względem tradycyjnego sposobu tworzenia komiksów azjatyckich. Chodzi przede wszystkim o dostosowanie medium do potrzeb współczesnego użytkownika oraz reprezentowanego przez niego nowoczesnego kierunku czytelnictwa.

Znaczenie webtoonów w Korei Południowej

Korea Południowa uważana jest obecnie za jeden z najlepiej rozwijających się krajów świata. Stan ten jest rezultatem prowadzonej przez rząd polityki gospodarczej ukierunkowanej na rozwój technologiczny państwa (Korea Południowa, 2023). Jak wynika bowiem z raportu Simona Kempa o tytule *Digital 2023*, blisko 97,6% populacji Korei Południowej posiada dostęp do Internetu. W ciągu jednego dnia przeciętny użytkownik korzysta z tejże sieci przez średnio 5 godzin i 21 minut. Najczęściej wykorzystywanym w tym celu narzędziem są telefony komórkowe, którymi dysponuje aż 93,6% internautów (por. ilustracja 4).

Ilustracja 4. Przegląd wyników korzystania z Internetu w Korei Południowej (styczeń 2023)

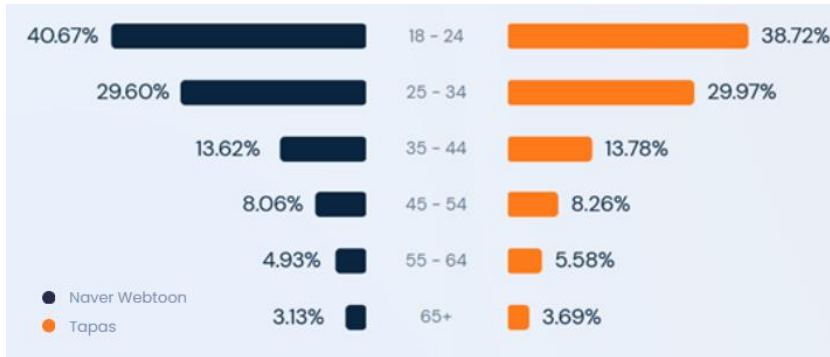

Źródło: Kemp, 2023

Z przedstawionych danych wynika, iż tworzenie oraz udostępnianie komiksów cyfrowych jest działaniem uzasadnionym względem aktualnych standardów i potrzeb Koreańczyków. Wiele firm, by sprostać oczekiwaniom czytelników, tworzy specjalnie dedykowane webtoonom platformy, które mają zapewnić możliwość komunikacji dwukierunkowej między autorami prac a ich odbiorcami (Lee, Choi, Kim, 2015, s. 981). Do grona tychże serwisów zaliczyć można między innymi: Naver Webtoon, Tapas, Lezhin Comics, Netcomics, WebComics oraz Toomics (Tolcheva, 2023).

Przeprowadzona na portalu SimilarWeb analiza stron internetowych Naver Webtoon oraz Tapas wykazała, iż południowokoreańskie komiksy cyfrowe skierowane są głównie do młodego pokolenia czytelników. W maju 2023 roku najliczniejszą grupę ich użytkowników tworzyły osoby w przedziale wiekowym od 18 do 24 lat (por. wykres 1).

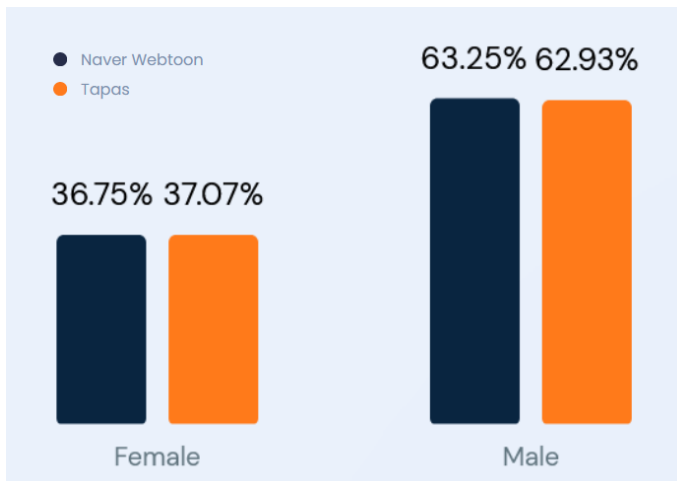
Wykres 1. Wiek użytkowników portali Naver Webtoon oraz Tapas (maj 2023)

Źródło: Audience Demographic Comparision..., 2023

Co więcej, treści prezentowane na wskazanych serwisach były chętniej czytane przez mężczyzn, którzy stanowili blisko 63% grona interesantów. Kobiety reprezentowały natomiast około 37% odbiorców (por. wykres 2).

Wykres 2. Płeć użytkowników portali Naver Webtoon oraz Tapas (maj 2023)

Źródło: Audience Demographics Comparison..., 2023

Popularność webtoonów zaczęła w ostatnich latach znacznie oddziaływać na rozmaite segmenty południowokoreańskiego rynku medialnego. Widoczne jest to chociażby na przykładzie branży wydawniczej. Mianowicie komiksy cyfrowe w porównaniu do tradycyjnych historii rysunkowych stały się aktualnie częściej wybieraną opcją czytelniczą. Nie wpływa to jednak negatywnie na całość struktury. Główną tego przyczyną jest wysoka sprzedaż webtoonów publikowanych w wersji drukowanej. Przeprowadzone w 2022 roku badanie wykazało, iż 29% ankietowanych kupowało swoje ulubione tytuły cyfrowe w papierowym wydaniu. Wśród najczęściej wymienianych komiksów znalazły się: *Yumi's Cells*, *Itaewon Class*, a także *Solo Leveling* (Park, 2022).

Wiele webtoonów znanych jest ze swoich telewizyjnych oraz filmowych adaptacji. Każdego roku powstaje kilkanaście bądź kilkadziesiąt dzieł opartych na treściach południowokoreańskich komiksów cyfrowych (por. ilustracja 5). Często produkcje te udostępniane są na ogólnosiwiatowych portalach streamingowych – na przykład Netflixie, Disney+ oraz Apple TV+ (Lee, 2022).

Ilustracja 5. Przykład telewizyjnej adaptacji webtoona pt. *True Beauty*

Źródło: Main casts... 2023

Kolejnym segmentem ściśle związanym z południowokoreańskimi komiksami cyfrowymi jest krajowy rynek muzyczny. Jak wspomniano wcześniej, charakterystycznym elementem webtoonów jest zamieszczanie w nich ścieżek dźwiękowych (tzw. OST). Jest to istotny aspekt z uwagi na fakt, iż często wykonawcami tych utworów są sławni piosenkarze – idole K-popu, soliści czy raperzy.

Wykorzystanie popularności muzyków pomaga zatem w zwiększeniu grupy potencjalnych czytelników konkretnych tytułów. Ważniejszym jednak celem OST jest stworzenie odpowiedniego dla danej historii nastroju, który wpływałby na doznania oraz emocje odbiorców. Ścieżki dźwiękowe mają wspierać narrację webtoonów oraz uatrakcyjnić ich fabułę. Zbiór takowych utworów znajduje się między innymi na oficjalnej playliście serwisu Spotify zatytułowanej *K-Webtoon OSTs* (Dutta, 2023).

Przemysł muzyczny odgrywa w branży południowokoreańskich komiksów cyfrowych również inną rolę. Otóż niektóre dzieła powstają we współpracy ze znanymi artystami. Biorą oni wówczas udział w procesie tworzenia danej historii lub użyczają do niej swojego wizerunku. Do publikacji tego typu zaliczyć można m.in. *7Fates: CHAKHO*, *Dark Moon: The Blood Altar* oraz *The Star Seekers*, które są skutkiem kolaboracji platformy Naver Webtoon z grupami BTS, ENHYPEN, a także TXT (por. ilustracja 6) (Hume, 2022).

Ilustracja 6. Okładki webtoonów powstałych na skutek kolaboracji z grupami muzycznymi

Źródło: Hume, 2022

Na podstawie zamieszczonych informacji można stwierdzić, iż webtoony stanowią obecnie istotną część południowokoreańskiego sektora kultury. Dla wielu twórców medialnych są one źródłem inspiracji. Ich historie przedstawiane są w licznych adaptacjach telewizyjnych lub filmowych, a także wielu utworach muzycznych. Ze względu na ogromną popularność formatu w Azji Wschodniej autorzy komiksów cyfrowych coraz częściej decydują się na udostępnianie swoich dzieł na rynkach zagranicznych (Lee, 2022).

Podsumowanie

Celem niniejszego artykułu było zaprezentowanie najważniejszych informacji potrzebnych do zrozumienia istoty webtoonów oraz ich południowokoreańskiego rynku. Zgodnie z przyjętą przez autorkę definicją „webtoon” oznacza rodzaj komiksu cyfrowego, który zaczęto tworzyć na początku lat dwutysięcznych w Korei Południowej. Powstanie formatu było skutkiem zachodzących w kraju zmian technologicznych. Jednym z głównych powodów popularności medium na rodzimym rynku jest jego adekwatność do współczesnego stanu wysokiego zinfomatyzowania społeczeństwa.

Przytoczone w artykule dane pozwalają stwierdzić, iż branża komiksów cyfrowych stanowi obecnie ważny element południowokoreańskiej produkcji kulturowej. Zauważalne jest to między innymi w branży kinematograficznej, muzycznej oraz wydawniczej.

Bibliografia

- Audience Demographics Comparison webtoons.com vs tapas.io visitors comparison by gender and age distribution (2023). W: *SimilarWeb* [online]. Pobrano 15 czerwca 2023 r., z: <https://www.similarweb.com/website/webtoons.com/vs/tapas.io/#geography>
- Binimbol, Huann (2020). What Is Manhwa? [online]. Pobrano 17 marca 2023 r., z: <https://mangaplanet.com/what-is-manhwa/>
- Das, Haripriya (2023). Marriage Of Convenience Chapter 81: Release Date & Where To Read. W: *OtakuArt* [online]. Pobrano 15 czerwca 2023 r., z: <https://otakukart.com/341103/marriage-of-convenience-chapter-81-release-date-where-to-read>
- Dutta, Debashree (2023). Here's How Webtoon OSTs Elevate the Stories. W: *RollingStone India* [online]. Pobrano 7 stycznia 2023 r., z: <https://rollingstoneindia.com/heres-how-webtoon-osts-elevate-the-stories/>
- Fisher, Issac (2022). Hallyu 3.0: The Webtoon Take Over. W: *Arts Management & Technology Laboratory* [online]. Pobrano 15 listopada 2022 r., z: <https://amt-lab.org/blog/2021/11/hallyu-30-the-webtoon-take-over>
- Huh, Mina, Lee, Yun Jung, Choi, Dasom, Kim, Haesoo, Oh, Uran, Kim, Juho (2022). Cocomix: Utilizing Comments to Improve Non-Visual Webtoon. W: Barbosa, Simone, Lampe, Cliff, Appert, Caroline, Shamma, David A., Drucker, Steven, Williamson, Julie, Yatani, Koji (red.), *CHI '22: CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (s. 1–18). Nowy Jork: Association for Computing Machinery.
- Hume, Kiel (2022). WEBTOON and HYBE Launch 7FATES: CHAKHO in Collaboration with BTS. W: *businesswire* [online]. Pobrano 8 czerwca 2023 r., z: <https://www.businesswire.com/news/home/20220115005002/en/WEBTOON-and-HYBE-Launch-7FATES-CHAKHO-in-Collaboration-with-BTS>
- Kemp, Simon (2023). Digital 2023: South Korea. W: *Datareportal* [online]. Pobrano 5 czerwca 2023 r., z: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-south-korea>
- Kim, Yujin (2021). All About Korean Webtoons: Platforms, History, Artists & More. W: *Creatrip* [online]. Pobrano 19 marca 2023 r., z: <https://creatrip.com/en/blog/9403>

- Korea Południowa. W: *Trade.gov.pl* [online]. Pobrano 8 czerwca 2023 r., z: <https://www.trade.gov.pl/kierunki-eksportu/azja-wschodnia/korea-poludniowa/>
- Korean Webtoons – All you need to know about digital comics. W: *90DayKorean* [online]. Pobrano 15 listopada 2022 r., z: <https://www.90daykorean.com/korean-webtoons/>
- Lee, Eunkoung, Choi, Myoungsik, Kim, Cheeyong (2015). A Study on Kitschy Characteristics and its Consumers of Webtoon. *Journal of Korea Multimedia Society*, 8, 980–987.
- Lee, Jaemin, Seong, In-Soo (2023). A brief history of webtoons. W: *V&A [Victoria&Albert Museum]* [online]. Pobrano 19 marca 2023 r., z: <https://www.vam.ac.uk/articles/a-brief-history-of-webtoons>
- Lee, Ji Yeon (2022). Expanding space for South Korean Webtoons. W: *nextrends.Asia* [online]. Pobrano 9 listopada 2022 r., z: <https://nextrendsasia.org/expanding-space-for-south-korean-webtoons/>
- Lee, Jong Yoon, Park, Jae Hee, Jun, Jong Woo (2019). Brand Webtoon as Sustainable Advertising in Korean Consumers: A Focus on Hierarchical Relationships. *Sustainability*, 11, 1–10.
- Main casts share thoughts on the webtoon of True Beauty. W: *Ahgasewatchtv* [online]. Pobrano 15 czerwca 2023 r., z: <https://ahgasewatchtv.com/drama/main-casts-share-thoughts-on-the-webtoon-of-true-beauty/>
- Park, Han-sol (2022). Rise of webtoons has positive impact on print book industry: survey. *The Korea Times (Updated: 20-12-2022)* [online]. Pobrano 8 czerwca 2023 r., z: https://www.koreatimes.co.kr/www/art/2023/06/398_341874.html
- Pyo, Jane Yeahin, Jang, Minji, Yoon, Tae-Jin (2019). Dynamics Between Agents in the New Webtoon Ecosystem in Korea: Responses to Waves of Transmedia and Transnationalism. *International Journal of Communication*, 13, 1–18.
- Shim, Aegyung, Yecies, Brian, Ren, Xiang, Wang, Dingkun (2020). Cultural intermediation and the basis of trust among webtoon and web novel communities. *Information, Communication & Society*, 6, 833–848.
- Tolcheva, Simona (2023). The 6 Best Sites to Read Webtoons Online. W: *MakeUsOf...* [online]. Pobrano 8 czerwca 2023 r., z: <https://www.makeuseof.com/best-sites-to-read-webtoons-online/>
- Webtoon. W: *Wikipedia* [online]. Pobrano 20 stycznia 2023 r., z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Webtoon>

Webtoon market in South Korea – introduction to the issues

ABSTRACT: Webtoons are a type of digital comics, which creation began in the early 2000s in South Korea. The term describing works of this type originated from a combination of the two words "web" and "cartoon". The works in this format have a vertical layout of content to make them easier to read on mobile devices. In addition, they contain colourful graphics and an uncomplicated text layer. Chapters of each title are published serially, generally once a week. This article aims to present the issue of webtoons and their industry in South Korea. The information included in the publication allows to conclude that the market in question is one of the central sectors of local cultural production.

KEYWORDS: webtoon, digital comic, Korean culture, South Korea

Wiktoria Sadowska

Uniwersytet Łódzki

Katedra Informatologii i Bibliologii

e-mail: wiktoria.sadowska234@gmail.com

 <https://orcid.org/0009-0009-6217-9521>

Dostępność strony internetowej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego w świetle badań własnych

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.05>

Abstrakt: Tematyka dostępności stron internetowych cieszy się coraz większą popularnością wśród specjalistów w dziedzinie produktów cyfrowych. Na przestrzeni lat świadomość społeczna dotycząca potrzeb osób zmagających się z niepełnosprawnościami i innymi utrudnieniami znacznie wzrosła, co przekłada się na chęć tworzenia rozwiązań odpowiadających tymże potrzebom. Celem artykułu było zbadanie stopnia dostępności cyfrowej strony internetowej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. Posłużono się metodą techniczną. Przeprowadzone badania wykazały, że analizowana strona jest dostępna cyfrowo w średnim stopniu. Pomimo spełniania wielu podstawowych kryteriów, brakuje na niej wielu ważnych rozwiązań ułatwiających korzystanie osobom z niepełnosprawnościami oraz seniorom.

Słowa kluczowe: dostępność, badania dostępności stron internetowych, Wydział Filologiczny UŁ, Uniwersytet Łódzki

Wstęp

Tematyka dostępności stron internetowych cieszy się coraz większą popularnością wśród specjalistów w dziedzinie produktów cyfrowych. Na przestrzeni lat świadomość społeczna dotycząca potrzeb osób zmagających się z niepełnosprawnościami i innymi utrudnieniami znacznie wzrosła, co przekłada się na chęć tworzenia rozwiązań odpowiadających tymże potrzebom. Ważnym zagadnieniem w tej kwestii jest również fakt, że stosowanie się do wymogów dostępności cyfrowej przekłada się także na lepsze doświadczenia zdrowych użytkowników danych serwisów online (Vollenwyder, 2023).

Według *Słownika języka polskiego* pod red. W. Doroszewskiego dostępność to „możność dojścia, dotarcia, dostania się do jakiegoś miejsca” oraz „popularność, zrozumiałość, przystępność” (Dostępność...). Termin ten został opisany podobnymi określnikami również w słowniku *Cambridge Dictionary* – jego autorzy porównują dostępność z możliwością łatwego dobrnięcia do czegoś, ale również określają ją jako cechę lub jakość, która pozwala na użycie, wdrożenie, zrozumienie, czy nawet pociechę z danej rzeczy. Ważnym jest również zwrócenie uwagi autorów słownika na możliwość używania np. przedmiotów przez osoby niepełnosprawne (Accessibility [online]). W artykule 9 *Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych* termin ten odnosi się natomiast do umożliwienia osobom z dysfunkcjami samodzielnego funkcjonowania i udziału we wszelakich sferach życia (Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych [online]).

Jako jeden z wielu rodzajów dostępności wyróżnia się dostępność cyfrową, której pokrewną dziedziną jest dostępność serwisów internetowych. Nie jest ona opisana jedną ustaloną definicją. Badacze stale prowadzą spór o jej określenie i wydzielają dwa rodzaje: dostępność dla każdego oraz dla osób z niepełnosprawnościami. Pomiędzy tymi perspektywami nie ma jednak sprzeczności, ponieważ produkty cyfrowe dostępne dla wszystkich powinny uwzględniać również osoby z dysfunkcjami (Teksty alternatywne obrazów...).

Według definicji podanej przez organizację World Wide Web Consortium jako dostępność cyfrową rozumie się projektowanie stron, narzędzi i technologii w taki sposób, aby osoby z niepełnosprawnościami mogły je postrzegać, rozumieć, nawigować, wchodzić z nimi w interakcje, a także przyczyniać się do ich rozwoju (Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.2. [online]). W artykule *Podstawowe reguły dostępności serwisów internetowych dla niepełnosprawnych użytkowników* dostępność została opisana jako filozofia projektowania produktów i otoczenia tak, aby mogły być one używane przez wszystkich ludzi, w szerokim zakresie, bez potrzeby adaptacji i specjalnego projektowania (Bednarczyk, 2012). Należy podkreślić, że ten punkt widzenia uwzględnia również inne produkty niż cyfrowe.

Kolejne podejście zostało przedstawione przez autorki książki *Użyteczność, funkcjonalność i dostępność stron internetowych muzeów i instytucji kultury*, w którym omawiane zjawisko jest wyjaśnione jako możliwość korzystania z serwisu internetowego przez wszystkich, zarówno pod względem niepełnosprawności, jak i ograniczeń dostępu do sprzętu internetowego, takiego jak mysz czy głośnik. Woźniak-Zapór i Sorkowska-Cieślak zwracają uwagę na potrzebę projektowania stron w taki sposób, aby można było korzystać z ich zasobów bez konieczności posiadania danego urządzenia (2018).

Z innego punktu widzenia została nakreślona definicja zaprezentowana w artykule *Co to jest dostępność cyfrowa?*, którego autorzy postrzegają dostępność nie jako dziedzinę czy stan serwisu internetowego, ale jako praktykę integracyjną opartą na usuwaniu barier uniemożliwiających osobom z niepełnosprawnościami dostęp do stron internetowych. Według informacji podanych w niniejszym artykule, dostępność cyfrowa obejmuje strony internetowe i aplikacje, przeglądarki internetowe i odtwarzacze multimedialne oraz narzędzia do tworzenia stron internetowych (Co to jest dostępność cyfrowa?).

Podobne podejście zostało zawarte w definicji opublikowanej w *Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego*, której autorzy opisują dostępność jako zbiór zasad i technik, które powinno się stosować podczas projektowania, tworzenia, utrzymywania i aktualizowania stron i aplikacji mobilnych, aby były one dostępne dla każdego użytkownika, zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami (Dyrektywa...).

W *Ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 roku o dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych* dostępność cyfrowa została opisana jako czynność polegająca na „zapewnieniu funkcjonalności, kompatybilności, postrzegalności i zrozumiałości”. W tej definicji funkcjonalność rozumie się jako umożliwienie użytkownikowi korzystania ze wszystkich oferowanych funkcji serwisu online, a kompatybilność jako właściwość pozwalającą na współpracę z jak największą liczbą programów, w co wliczają się te wspomagające osoby z niepełnosprawnościami. Postrzegalność jest zaś wyjaśniona jako możliwość odbioru strony lub aplikacji przy pomocy zmysłu słuchu, wzroku lub dotyku, natomiast zrozumiałość jako bezproblemowość zrozumienia treści i sposobu ich prezentacji (Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 roku...).

Jako definicję łączącą wszystkie wymienione wyżej cechy dostępności cyfrowej można uznać tę przywołaną w artykule A. Buczka i J. Sikorskiego pt. *Dostępność stron internetowych wybranych instytucji użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnością*, w ujęciu której dostępność to:

Dziedzina wiedzy z zakresu interakcji człowieka z komputerem zajmująca się problematyką tworzenia stron i serwisów internetowych dostępnych dla jak najszerszego grona odbiorców, ze szczególnym uwzględnieniem osób

narazonych na wykluczenie cyfrowe (niepełnosprawnych, starszych, gorzej wykształconych, pozbawionych dostępu do szerokopasmowego internetu). Dostępność serwisu internetowego oznacza stopień w jakim może być on postrzegany, rozumiany i przeglądany przez wszystkich użytkowników, niezależnie od ich cech lub upośledzeń, a także niezależnie od właściwości używanego przez nich oprogramowania i sprzętu (2018, s. 282).

Według autorów przywołanego artykułu o dostępności serwisu internetowego można mówić wtedy, kiedy „wszyscy użytkownicy mają pełny dostęp do jego treści, mogą te treści zrozumieć, a wygodna nawigacja umożliwia logiczną i intuicyjną interakcję z serwisem” (Tamże).

Stan badań na temat dostępności cyfrowej

W celu wyszukania materiałów dotyczących tematyki niniejszego artykułu skorzystano ze specjalistycznych baz naukowych przy użyciu haseł wyszukiwawczych „dostępność stron internetowych” i „web accessibility”. Według bazy EBSCOhost, w przedziale od 2005 do 2022 roku powstało na ten temat 41 tekstów w języku polskim (stan na 13.10.2022). Warto zaznaczyć, że niektóre tytuły powtarzają się w bazie kilkakrotnie. Pod względem najpopularniejszych typów publikacji wyszukane rekordy dzielą się niemalże po równo na wiadomości (17) i czasopisma naukowe (16). Materiały z drugiej wymienionej grupy dotyczą przede wszystkim samej istoty dostępności stron internetowych dla osób z niepełnosprawnościami (Jatkiewicz, 2021) oraz badania zastosowania jej zasad na stronach instytucji kultury i użyteczności publicznej (Szeroczyńska, 2021; Woźniak-Zapór, Sorkowska-Cieślak, 2018; Sikorski, Buczek, 2018).

W bazie EBSCOhost odnaleziono 6095 anglojęzycznych artykułów w czasopismach naukowych o dostępności stron internetowych. Niniejsze prace dotyczą głównie świadomości i przestrzegania zasad dostępności w różnych krajach, a oprócz zagadnień poruszanych przez polskich badaczy, zagraniczni naukowcy skupiają się m. in. na dostępności stron dla osób z zaburzeniami wzroku i słuchu (Acosta-Vargas, Antonio Salvador-Ullauri, Lujan-Mora, 2019; Georgieva-Tsaneva, Subev, 2018; Pereira, Ferreira, Archambault, 2015), zaburzeniami poznawczymi (Gartland, 2022; Kennedy 2016; Kennedy, Evans, Thomas, 2011) oraz badaniu prawidłowego projektowania stron uczelni wyższych, co jest bezpośrednio powiązane z tematem tej pracy (Ismail, Kuppusamy, 2022; Kuppusamy, Balaji, 2021; Campoverde-Molina, Lujan-Moea, Garcia, 2020).

Zasób ScienceDirect zawiera 1371 artykułów badawczych o dostępności stron internetowych. Zakres tematyczny odnalezionych prac tworzą przede wszystkim zagadnienia dotyczące metod projektowania i badania dostępnych serwisów online oraz polepszania istniejących już praktyk związanych z tym

zjawiskiem (Raufi, Ferati, Zenuni, Ajdari, Ismaili, 2015; Pereira, Ferreira, Braga, Cardoso de Castro Salgado, Nunes, 2014; Vigo, Brajnik, 2011).

Metodyka badań

Przedmiotem przeprowadzonego badania był strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. Analizie zostały poddane zarówno wersja desktopowa, jak i wersja mobilna serwisu. Celem badań było ustalenie, czy strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego spełnia wymagania związane z dostępnością cyfrową i czy badany serwis można uznać za dostępny dla osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów. W celu przeprowadzenia badania dostępności strony internetowej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego zadano sobie następujące pytania: jak zmieniła się strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego w kontekście dostępności, jak dostępna cyfrowo jest obecna strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego, a także jakie informacje dotyczące narzędzi wspomagających zawiera deklaracja dostępności i obecna strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego.

Badanie dostępności strony internetowej zostało przeprowadzone dnia 24 maja 2023 roku w godzinach 12:00–21:00. Było to badanie jednorazowe, niewymagające powtórzenia, powinno być jednak regularnie prowadzone w przyszłości w celu weryfikacji wprowadzania potrzebnych zmian i oceniania ich jakości. W celu przeprowadzenia badania posłużono się metodą techniczną (Apanowicz, 2002). Zastosowano rozwiązania zaproponowane przez autorów Raportu dostępności uczelni wyższych w Polsce ([online]). W dokumencie tym wyróżniono 16 najważniejszych kryteriów dostępności, które, zdaniem autorów, bierze się pod uwagę już w procesie projektowania serwisów, a nie w ich ewaluacji i których ewentualne zmiany mogą zostać wdrożone szybko. Wymogi te zaliczają się do poziomu A i AA w kontekście WCAG (Raport dostępności cyfrowej uczelni wyższych w Polsce [online]). Należą do nich następujące kryteria:

- Kryteria Postrzegalności: Zawartość nietekstowa, Audiodeskrypcje lub alternatywa dla mediów (nagranie), Informacja i jej związki, Zrozumiała kolejność, Kontrola odtwarzania dźwięku, Kontrast (minimalny), Odstępy w tekście,
- Kryteria Funkcjonalności: Klawiatura, Pauza, zatrzymanie, ukrycie, Możliwość pominięcia bloków, Tytuł strony, Kolejność zaznaczenia, Cel linku (z kontekstem),
- Kryteria Zrozumiałości: Język strony, Identyfikacja błędów,
- Kryteria Solidności: Parsowanie.

W pracy nie wzięto pod uwagę kryteriów: Informacja i jej związki oraz Pauza, zatrzymanie, ukrycie ze względu na brak elementów podlegających ocenie tych kryteriów na badanej stronie.

Oceniono również wskaźniki zaproponowane przez autorów artykułu *Ocena dostępności wybranych serwisów uczelni wyższych* (Stasiak, Dzieńkowski, 2021). W dokumencie tym podkreślono m.in. konieczność potwierdzenia, czy badana strona zawiera mechanizmy zmiany kolorystyki, kontrastu i powiększenia czcionki oraz czy zawiera ona dostępne cyfrowo dokumenty PDF i specjalne strony przeznaczone dla niepełnosprawnych. Wzięto więc pod uwagę łącznie 19 kryteriów.

Weryfikacja stopnia poprawności wyżej wymienionych kryteriów została przeprowadzona za pomocą instrukcji zawartych w oficjalnym dokumencie WCAG (World Introduction to Web Accessibility [online]) oraz na stronie internetowej LepszyWeb.pl, a także następujących narzędzi wspomagających:

- WAVE Web Accessibility Evaluation Tool – walidator dostępności stron internetowych,
- Nu HTML Checker – sprawdzanie poprawności kodu, w którym została napisana strona.

Badanie zostało przeprowadzone na przeglądarce i komputerze stacjonarnym z kablowym połączeniem internetowym o szybkości pobierania 86,05 megabajtów na sekundę i przesyłania o szybkości 69,34 megabajtów na sekundę (Wyniki badania prędkości połączenia internetowego [online]).

Wyniki badań

Zmiany na stronie internetowej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego w kontekście dostępności

Oficjalna strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego znajduje się pod adresem <https://www.filolog.uni.lodz.pl>. Według danych archiwalnych zawartych na stronie Internet Archive Wayback Machine (Wayback Machine [online]), strona ta funkcjonuje od 1998 roku, jednak pierwszy raz jej wersja została zapisana przez narzędzie Wayback Machine 23 lutego 2001. Do 8 marca 2023 roku zostało zapisanych 810 kopii strony, a w 2011 roku nie wykonano żadnych kopii archiwalnych. Na przestrzeni lat badana strona przeszła wiele zmian i renowacji związanych z postępem technologicznym oraz rozwijaniem się uczelni pod względem identyfikacji wizualnej.

Dostępność strony internetowej...

Pierwsza wersja serwisu miała bardzo prostą budowę, znajdowało się w nim mało elementów: logo uniwersytetu, nazwa wydziału, odnośnik prowadzący do podstrony ze strukturą wydziału, a także adres mailowy webmastera. Do roku 2002 zachodziły na niej drobne zmiany, takie jak wyśrodkowana orientacja tekstu w nagłówku, dodatkowe elementy graficzne i nowe odnośniki, np. do angielskiej wersji językowej (zob. Ilustracja 1).

Ilustracja 1. Strona Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 3 października 2002 roku

Źródło: Wayback Machine [online]

Dnia 29 listopada 2002 została przedstawiona wersja testowa pierwszego zmienionego wariantu opisywanej strony internetowej. Nie zawierała ona żadnych informacji związanych z wydziałem i posiadała jedynie odnośnik do głównej strony uniwersytetu oraz adres mailowy webmastera. Według materiałów zawartych w Wayback Machine, właściwa wersja opisywanego wariantu została opublikowana dopiero 3 kwietnia 2004, w polu „Aktualności” znajduje się jednak dopisek, że wciąż jest to wersja testowa (został on usunięty 24 maja tego samego roku). Serwis posiadał inną strukturę – na stronie głównej oprócz logo uniwersytetu znajdowało się menu pionowe wzbogacone o bardziej szczegółową listę podstron („Informacje o Wydziale”, „Struktura Wydziału”, „Studia”, „Rekrutacja”, „Rada Wydziału”, „Badania naukowe”, „Konferencje”, „Współpraca z zagranicą”, „Koła naukowe”, „Habilitatione”, „Doktoraty”, „USOSweb”), nagłówek w postaci grafiki komputerowej i wspomniane wyżej pole „Aktualności”. Warto naświetlić, że została usunięta angielska wersja językowa (zob. Ilustracja 2).

Ilustracja 2. Strona Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 24 maja 2004 roku

**Wydział Filologiczny
Uniwersytetu Łódzkiego**

Witamy na stronach internetowych Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. Strona jest trakcie rozbudowy. Wszelkie uwagi dotyczące strony proszę kierować na adres e-mail: webmaster@filolog.uni.lodz.pl. Poprzednia wersja strony dostępna jest [tutaj...](#)

Aktualności
Dzisiaj jest Sobota, 5 Czerwca 2004 r.

UWAGA: Nowy numer konta Uniwersytetu Łódzkiego:
BANK PEKAO S.A. II O / Łódź
86 1240 3028 1111 0000 2822 2488

::: 21-05-2004 :::
Publikacja na stronie internetowej **programu Rady Wydziału**, która odbędzie się **28 maja 2004 r**

::: 16-04-2004 :::
Na stronie internetowej dostępny jest już **program Rady Wydziału**, która odbędzie się **23 kwietnia 2004 r.**

::: 15-04-2004 :::
W dniach **22-26 kwietnia** odbędzie się **IV Festiwal Nauki, Techniki i Sztuki** w Łodzi. Szczegóły znajdują się [tutaj...](#)

::: 08-04-2004 :::
Wszystkim pracownikom i studentom Wydziału Filologicznego oraz użytkownikom tej strony internetowej - ciepłe, wiosenne życzenia błogich

(C) 2004, Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego

Informacje o Wydziale
Struktura Wydziału
Studia
Rekrutacja
Rada Wydziału
Badania naukowe
Konferencje
Współpraca z zagranicą
Koła naukowe
Habilitacje
Doktoraty
USOSweb

Źródło: Wayback Machine [online]

Kolejna wersja serwisu Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego została wprowadzona 18 lutego 2009 roku (link do niej znajdował się na właściwym adresie strony wydziału już w grudniu 2008). Projekt strony był bardzo prosty pod względem graficznym – jedynymi zastosowanymi kolorami była czerń i biel, w serwisie znajdowało się również mało grafik (materiały z Wayback Machine [online] nie pozwalają na ich podgląd), jednak zaimplementowano dwa menu pionowe, po lewej i prawej stronie serwisu i jeszcze bardziej rozbudowano ich strukturę. Podstrony podzielono na „Informacje ogólne”, „Przydatne strony”, „Dla studenta”, „Dla kandydata”, „Dla pracownika”, „Dla gości”. Podobnie jak w poprzedniej wersji, pośrodku strony znajdowało się pole „Aktualności” (zob. Ilustracja 3). Z czasem strona była wzbogacana o nowe grupy podstron oraz stopkę.

Ilustracja 3. Strona Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 18 lutego 2009 roku

informacje ogólne

- [struktura](#)
- [władze](#)
- [pełnomocnicy](#)
- [dziekanat](#)
- [historia](#)
- [Rada Wydziału](#)
- [doktoraty](#)
- [habilitacje](#)
- [badania naukowe](#)
- [formularze](#)
- [akty prawne](#)
- [galeria](#)
- [biuro promocji](#)
- [platforma e-learning](#)
- [wydziałowy czat](#)
- [kontakt](#)
- [USOS](#)

przydatne strony

- [Uniwersytet Łódźki](#)
- [Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wzroczego](#)
- [Biblioteka Uniwersyteku Łódzkiego](#)
- [Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna](#)
- [Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka](#)
- [Wirtualna Biblioteka Literatury Polskiej](#)
- [Polska Biblioteka Internetowa](#)
- [The European Library](#)
- [Fundacja na rzecz Nauki Polskiej](#)
- [Nauka w Polsce - serwis PAP](#)

dla studentów

- [plany zajęć](#)
- [programy studiów](#)
- [seminaria](#)
- [spisy lektur](#)
- [koła naukowe](#)
- [stypendia zagraniczne](#)
- [praktyki/ staże/ konkursy](#)
- [dla niepełnosprawnych](#)
- [odpłatności](#)
- [linki](#)

dla kandydatów

- [studia stacjonarne I](#)
- [studia stacjonarne II](#)
- [niestacjonarne I](#)
- [studia](#)
- [niestacjonarne II](#)
- [studia doktoranckie](#)
- [studia podyplomowe](#)
- [kursy specjalistyczne](#)

dla pracowników

- [konferencje](#)
- [nowości wydawnicze](#)
- [programy badawcze](#)
- [ERASMUS dla pracowników](#)
- [konkursy i stypendia](#)

dla gości

- [zaproszenia na konferencje](#)
- [kalendarz wydarzeń](#)
- [ECTS](#)
- [mapa UL](#)
- [Łódź](#)

Biuletyn Wydziału Filologicznego (numer 1)
[pobierz](#)

Informator dla kandydatów na studia I stopnia
[pobierz](#)

DRZWI OTWARTE na Wydziale Filologicznym
[zobacz](#)

Rozmowy kwalifikacyjne na stypendia ERASMUS
[pobierz](#)

Terminarz zapisów na seminaria dyplomowe na rok 2009/10 dla studentów filologii polskiej
[zobacz](#)

Poprzednia wersja strony
[zobacz](#)

Lista aktualizacji strony

18 lutego 2009: aktualizacja kalendarza wydarzeń, aktualizacja planów zaocznego filologii polskiej;

strona 1 / [strona 2](#)

Źródło: Wayback Machine [online]

Jak wspomniano wcześniej, w 2011 roku nie zarchiwizowano żadnych materiałów dotyczących wyglądu strony Wydziału Filologicznego, jednak właśnie w tym roku została wprowadzona kolejna wersja serwisu, na co wskazuje dopisek w stopce z materiału zarchiwizowanego 19 stycznia 2012 roku. Strona zyskała wówczas bardziej czytelny i nowoczesny wygląd, zaimplementowano elementy graficzne, inną kolorystykę oraz menu poziome pod nagłówkiem strony (składające się z podstron „Start”, „Dla studentów”, „Dla pracowników”, „Dla kandydatów”, „Poczta”, „USOSweb”) i pionowe po lewej stronie serwisu (jego struktura składała się z podstron „Struktura”, „Historia”,

„Władze Wydziału”, „Dziekanat”, „Rada Wydziału”, „Doktoraty”, „Habilitationy”, „Pełnomocnicy”, „Pracownicy”, „Akty prawne”, „Oferty współpracy”, „Mapa”, „Kontakt”, „Sprawozdania z działalności Wydziału”, „Jakość kształcenia”, „Rada Biznesu Wydziału Filologicznego”). 18 czerwca tego samego roku wprowadzono również menu poziome na dole strony, z tymi samymi podstronami co w menu głównym (zob. Ilustracja 4).

Ilustracja 4. Strona Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 19 stycznia 2012 roku

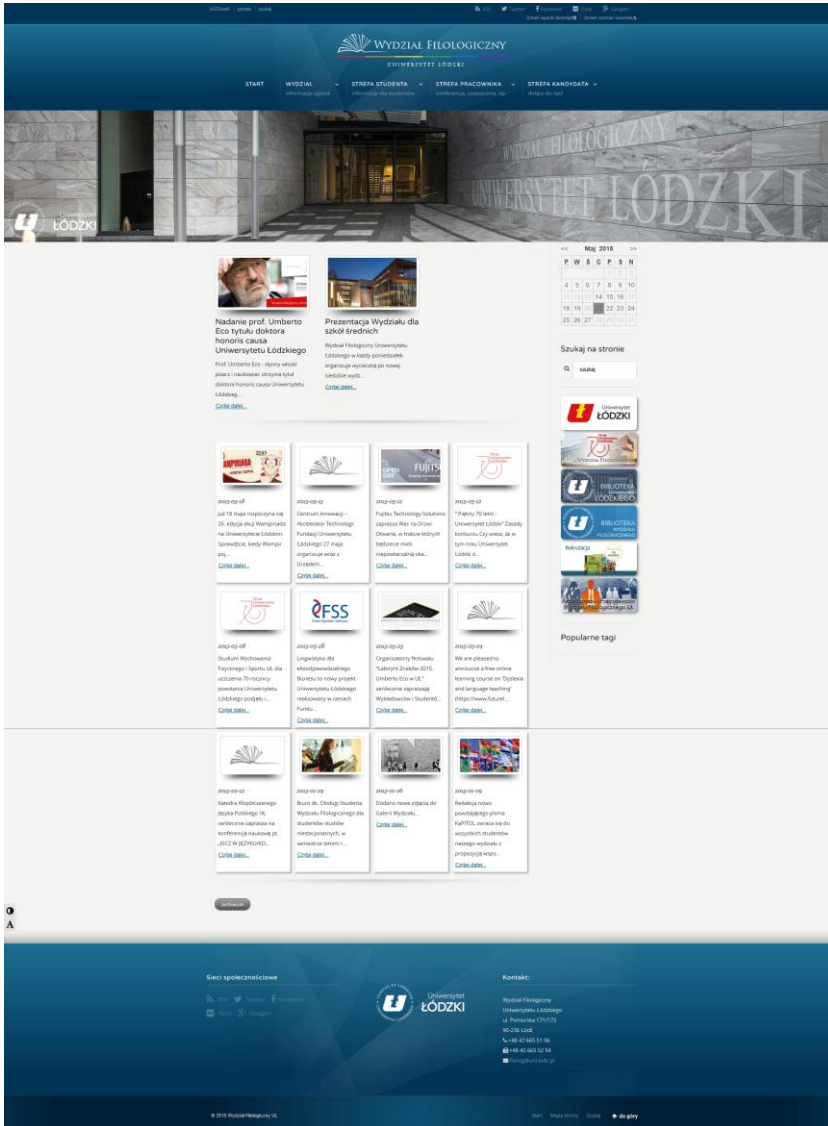
Źródło: Wayback Machine [online]

Stronę zaktualizowano po raz kolejny 10 lutego 2015. Design serwisu stał się bardzo nowoczesny, został wzbogacony o animacje i złożone elementy graficzne, a także po raz pierwszy można było zauważyć elementy identyfikacji wizualnej uczelni. Na samej górze strony znajdowało się poziome menu z zakładkami prowadzącymi m. in. do USOSweb oraz mediów społecznościowych wydziału, a pod nagłówkiem strony zastosowano pionowe, rozwijane menu z bardzo rozbudowaną, jednakże czytelną i przyjazną dla użytkownika strukturą (z czasem zmieniono je na menu poziome). Kategorie podstron składały się z zakładek „Start”, „Wydział”, „Strefa studenta”, „Strefa pracownika”, „Strefa kandydata”. Pole „Aktualności” zostało przedstawione w bardziej klarowny sposób dzięki zastosowaniu kafelków. Strona główna zawierała również dodatkowe elementy, takie jak kalendarz akademicki, banery prowadzące do innych stron związanych z Uniwersytetem Łódzkim, czy wyszukiwarka. Po raz

Dostępność strony internetowej...

pierwszy pojawiła się również profesjonalna stopka. W maju tego samego roku zastosowano także pierwsze rozwiązania dotyczące dostępności – opcja zmiany wysokiego kontrastu oraz rozmiaru czcionki (zob. Ilustracja 5).

Ilustracja 5. Strona Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 21 maja 2015 roku

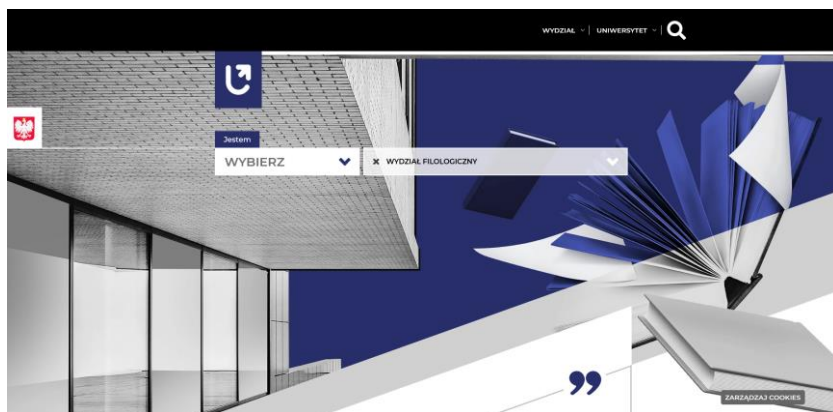

Źródło: Wayback Machine [online]

W 2021 roku w opisywanej wersji strony zmieniono także elementy na stronie głównej – usunięto banery i kalendarz, zastosowano podział wiadomości dodawanych w polu „Aktualności” i zajmowały one całą stronę.

Najnowsza, obecnie dostępna wersja strony Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego, została uruchomiona 30 września 2022 roku. Całkowicie zmieniono wygląd strony, pozostając jedynie przy kolorystyce zgodnej z identyfikacją wizualną uczelni. Ponownie zastosowano rozwijane menu poziome składające się z kategorii „Uniwersytet” i „Wydział”, a także dodano dodatkowe elementy graficzne. Ponadto wprowadzono pole wyboru profesji oraz wydziału, do którego należy użytkownik (zob. Ilustracja 6). Na stronie głównej zastosowano również wiele dodatkowych elementów, które zostaną opisane szerzej w kolejnym podrozdziale pracy.

Ilustracja 6. Fragment strony Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 1 kwietnia 2023 roku

Źródło: Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego [online]

W odpowiedzi na pierwsze pytanie badawcze dowiedziono, że w latach 2001–2023 strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego miała zmieniony szablon 6 razy. Zmiany zachodziły zarówno pod względem wyglądu interfejsu, jak i układu rozmieszczenia informacji i były związane z postępem technologicznym oraz rozwojem uczelni pod względem identyfikacji wizualnej. Ustalono, że pierwsze opcje dotyczące dostępności pojawiły się na badanej stronie w 2015 roku.

**Dostępność cyfrowa strony internetowej Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Łódzkiego**

Dostępność strony internetowej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego została oceniona na podstawie 19 kryteriów zaproponowanych w *Raporcie dostępności uczelni wyższych w Polsce* (Kinaole Solutions [online]) oraz dodatkowych rozwiązań zaproponowanych do oceny przez autorów artykułu *Ocena dostępności wybranych serwisów uczelni wyższych* (Stasiak, Dzieńkowski, 2021). Każde kryterium zostało ocenione w skali 0–1, a uzyskany wynik podsumowano w skali procentowej określającej ogólną dostępność badanego serwisu. Wyniki badania zostały przedstawione w Tabeli 1.

Tabela 1. Ocena kryteriów dostępności na stronie internetowej
Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego

Kryterium	Nazwa	Ocena
Postrzegalność	Zawartość nietekstowa	1
	Audiodeskrypcje lub alternatywa dla mediów (nagranie)	0
	Zrozumiała kolejność	1
	Kontrola odtwarzania dźwięku	1
	Kontrast (minimalny)	1
	Odstępy w tekście (2.1)	1
Funkcjonalność	Klawiatura	1
	Możliwość pominięcia bloków	1
	Tytuł strony	1
	Kolejność zaznaczenia	1
	Cel linku (z kontekstem)	1
Zrozumiałość	Język strony	1
	Identyfikacja błędów	1
Solidność	Parsowanie	0
Dodatkowe rozwiązania	Zmiana kontrastu	0
	Zmiana kolorystyki	0
	Powiększenie czcionki	0
	Dokumenty w formacie PDF	1
	Specjalne strony dla osób niepełnosprawnych	0
SUMA		13

Źródło: opracowanie własne

Badanie wykazało, że w kryteriach Postrzegalności strona spełnia wymogi trzynastu kryteriów. Pierwsze badane kryterium określa obecność opisów tekstowych dla elementów graficznych, które są możliwe do interpretacji przez czytelniki dla osób z niepełnosprawnościami. Badany serwis posiada takie opisy przy większości użytych grafik (np. logo uniwersytetu, grafiki odsyłające do innych stron internetowych, duże zdjęcia). Znajdują się na nim również tzw. puste atrybuty „alt” wskazujące na grafiki dekoracyjne.

Kolejnym spełnionym kryterium była Zrozumiała kolejność. Polega ono na prawidłowym ułożeniu elementów interfejsu pod względem struktury informacji, co umożliwiało łatwe posługiwanie się serwisem przez osoby używające klawiatury (LepszyWeb.pl [online]). Badany serwis miał odpowiednią strukturę wczytywanych elementów, jest ona zgodna z wizualną prezentacją strony.

Spełnione zostało również kryterium Kontroli odtwarzania dźwięku. Na stronie nie pojawiały się elementy z dźwiękiem odtwarzanym bez polecenia użytkownika, co jest uważane za dobrą praktykę. Kryterium to jest ważne, ponieważ automatyczne odtwarzanie dźwięku uniemożliwia pracę osobom posługującym się syntezatorem mowy (LepszyWeb.pl [online]).

Kontrast kolorystyczny strony w odniesieniu do różnicy między tekstem a tłem wynosi 8,59:1, gdzie kontrastem minimalnym jest wartość 4,5:1. Wymóg ten został więc spełniony. Strona posiada jednak elementy o niższym kontraście (1,7:1 oraz 1:1 w przypadku dużej czcionki, gdzie minimum powinno wynosić 3:1). Na stronie głównej Wydziału naliczono 12 błędów dotyczących kontrastu (WAVE [online]).

Odstępy w tekście są zaprogramowane w odpowiedni sposób, spełniają minimalne wymogi ustanowione w WCAG. Przy powiększeniu widoku strony do 200% tekst wciąż posiada odpowiednią strukturę i nie traci funkcjonalności (Bureau of Internet Accessibility [online]).

Badany serwis daje również możliwość poruszania się po nim za pomocą klawiatury. Klawisz Tab pozwala na przemieszczanie się między elementami i zaznacza je odpowiednią ramką. Interakcja z przyciskiem jest możliwa dzięki klawiszowi Enter. Związane z tym kryterium Kolejność zaznaczenia również zostało spełnione – pola są zaznaczane w odpowiedniej, logicznej kolejności, np. w głównej wyszukiwarce po polu „Jestem” użytkownik jest kierowany do wyboru odpowiedniego wydziału, po czym następuje możliwość usunięcia danego wyboru za pomocą ikonki „x”.

Na stronie możliwe jest również pomijanie bloków. Kod źródłowy strony głównej zawiera element „skip-link” oraz landmarki, takie jak <header>, <main> czy <footer> pozwalające na przemieszczanie się po obszarach strony za pomocą skrótów klawiaturowych (LepszyWeb.pl [online]).

Strona zawiera również tytuł, który wskazuje na jej tematykę i jest wyświetlany w karcie przeglądarki. Nie jest on jednak dokładnie sprecyzowany – zawiera

tylko napis „WYDZIAŁ FILOLOGICZNY” bez wskazania nazwy uniwersytetu, co może być mylące dla użytkownika i niedostatecznie odróżnia stronę od innych o podobnej tematyce (LepszyWeb.pl [online]).

Strona posiada ponadto odpowiednio opisane linki – wybierając daną akcję wiadome jest, gdzie zostanie przeniesiony użytkownik, dlatego też zostało spełnione kryterium Cel linku (z kontekstem). Rozwiązanie to bardzo ułatwia korzystanie z serwisu osobom posługującym się czytnikiem (LepszyWeb.pl [online]).

Badany serwis posiada odpowiednio sprecyzowany język strony. W kodzie źródłowym znajduje się deklaracja „lang=„pl”” wskazująca na to, że strona jest napisana w języku polskim. Ponownie, jest to ważne rozwiązanie dla osób posługujących się programami odczytu ekranów (LepszyWeb.pl [online]).

Pomimo tego, że na stronie głównej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego znajduje się tylko jedno pole z możliwością wpisania samodzielnie danych (zapis do newslettera), element ten został zaopatrzony komunikatem, który powiadamia użytkownika, gdy ten wpisuje swój e-mail w nieodpowiedni sposób. Pole komunikatu nie instruuje go jednak o tym, jaki konkretnie format powinna posiadać wpisywana wartość.

Na stronie znajdują się również pliki PDF skonstruowane w sposób dostępny cyfrowo. Posiadają one odpowiednio sprecyzowane nagłówki, znaczniki, punktory itp. (Niepełnosprawni.pl [online]).

Wymogi dotyczące dostępności nie zostały spełnione w sześciu kryteriach. Jednym z nich jest kryterium Audiodeskrypcji lub alternatywy dla mediów. Treści audiowizualne na badanej stronie to zaimplementowane widea z platformy Youtube, które nie posiadają dostępnych napisów.

Kryterium Parsowanie, dotyczące poprawności kodu, w którym została napisana strona, również nie zostało spełnione. Według danych pozyskanych z walidatora Nu Html Checker, na stronie znajdują się 173 błędy dotyczące kodu (Nu Html Checker [online]). W myśl autorów Raportu dostępności uczelni wyższych w Polsce kryterium to powinno być zaliczane w przypadku, kiedy badany serwis ma maksymalnie 10 takich błędów (Kinaole Solutions [online]). W serwisie nie było również możliwości zmiany kontrastu, kolorystyki ani powiększenia czcionki. Ostatnią z wymienionych czynności można było dokonać jedynie za pomocą skrótu klawiaturowego Ctrl+.

Łącznie strona uzyskała 13 punktów, co oznacza, iż jest ona dostępna w 68%, czyli na średnim poziomie (ustalono, że wynik poniżej 50% oznacza poziom niski, 51–74% – średni, a 75–100% – wysoki).

Informacje dotyczące narzędzi wspomagających w deklaracji dostępności i na stronie internetowej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego

Strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego nie ma własnej wyodrębnionej deklaracji dostępności, jednak podlega ona ogólnemu dokumentowi dla wszystkich stron Uniwersytetu Łódzkiego. Deklaracja ta została sporządzona 8 lipca 2021 roku i oceniona przed podmiot zewnętrzny Fado Spółdzielnia Socjalna. Ostatnia aktualizacja dokumentu miała miejsce 30 marca 2023 roku. Deklaracja dostępności Uniwersytetu Łódzkiego zawiera informacje dotyczące tego, że badany serwis jest częściowo zgodny z *Ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 roku o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych*. W dokumencie zaznaczono, że część materiałów audiowizualnych nie zawiera napisów dla osób niesłyszących i głuchych, a grafiki umieszczone na stronie mogą nie zawierać odpowiednich tekstów alternatywnych i wersji tekstowych. Zwrócono również uwagę na zbyt małą czcionkę oraz nieodpowiedni kontrast poszczególnych treści.

Autorzy deklaracji zaznaczyli także pojawianie się błędów w kodzie źródłowym strony, które mogą utrudniać korzystanie z serwisu osobom używającym czytnika ekranu. Owi użytkownicy mogą jednak skontaktować się z obsługą drogą mailową lub telefoniczną w celu rozwiązania danego problemu z użytkowaniem strony. Wspomniano również o możliwości korzystania ze standardowych skrótów klawiaturowych w celu używania serwisu, ale ich nie wymieniono, co może wpływać negatywnie na doświadczenie użytkownika (Uniwersytet Łódzki [online]). Po przeprowadzonym badaniu można więc stwierdzić, że informacje zawarte w deklaracji dostępności są zgodne z faktycznym stanem serwisu.

Strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego nie daje również możliwości wdrożenia danych rozwiązań z widoku strony głównej, tak, jak zostało to zrobione w serwisie Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie uznanym w 2021 r. za najlepszą stronę internetową uczelni w Polsce (Kinaole Solutions [online]). Znacząco wpływa to na pogorszenie doświadczeń potencjalnych użytkowników z niepełnosprawnościami.

Przebadany serwis nie zawiera także odrębnej mapy strony. Dotyczący jej link znajdujący się w stopce przekierowywał użytkownika na mapę strony Uniwersytetu Łódzkiego (Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego [online]). Rozwiązanie to jest uważane za jeden z najważniejszych elementów strony pod względem dostępności dla osób z chorobami wzroku i trudnościami na tle poznawczym. Mapa strony pozwala na szybkie wyszukiwanie informacji i brak

konieczności korzystania z paska nawigacyjnego, a także eksplorację witryny w sposób sekwencyjny, co ułatwia zrozumienie koncepcji i układu strony (World Wide Web Consortium [online]). Rozwiązanie to powinno być więc wprowadzone w serwisie Wydziału Filologicznego.

Podsumowanie

Przeprowadzone badanie wykazało, że strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego spełnia 13 z 19 branych pod uwagę kryteriów, co oznacza, że zostały one osiągnięte w 68%. Badany serwis jest więc dostępny cyfrowo na średnim poziomie (przy założeniu, że wynik poniżej 50% oznacza poziom niski, 51–74% – średni, a 75–100% – wysoki).

W dalszej części badania dowiedziono, że strona internetowa Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego ma zaimplementowane prawidłowe rozwiązania w następujących kryteriach: Zawartość nietekstowa, Zrozumiała kolejność, Kontrola odtwarzania dźwięku, Kontrast (minimalny), Odstępy w tekście (2.1), Klawiatura, Możliwość pominięcia bloków, Tytuł strony, Kolejność zaznaczenia, Cel linku (z kontekstem), Język strony, Identyfikacja błędów. Odpowiadając na pytanie szesnaste, jedynym dodatkowym rozwiązaniem dotyczącym dostępności na badanej stronie są prawidłowo skonstruowane dokumenty PDF.

Niestety, deklaracja dostępności oraz badana strona internetowa zawierają ogólne informacje dotyczące narzędzi wspomagających, których można używać na stronie. Nie są one opisane szczegółowo i powinny być uzupełnione, zwłaszcza pod względem obecności opisu skrótów klawiaturowych oraz mapy strony w witrynie.

Pomimo wzrastającej świadomości korzyści płynących z projektowania dostępnych stron internetowych, Polska pozostaje jednym z krajów, w którym serwisy online nie spełniają wytycznych zapewniających ich komfortowy użytek przez osoby z niepełnosprawnościami (Bąkała, 2014). Zaletą przeprowadzonego badania jest możliwość wdrożenia przez prowadzących stronę internetową Wydziału Filologicznego UŁ działań naprawczych, które – jak ustalono – są z perspektywy różnych użytkowników niezbędne, by w pełni mogli oni korzystać z treści publikowanych na stronie Wydziału.

Bibliografia

- Accessibility (2022). W: *Cambridge Dictionary* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/accessibility>
- Acosta-Vargas, Patricia, Salvador-Ullauri, Luis A. & Lujan-Mora, Sergio (2019). A Heuristic Method to Evaluate Web Accessibility for Users With Low Vision [online]. *IEEE Access*, 7, 125634–125648. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2019.2939068>

- Apanowicz, Jerzy (2002). *Metodologia ogólna*. Gdynia: Wydawnictwo „BERNARDIUM”. ISBN 83-910869-9-3.
- Bednarczyk, Dorota (2012). Podstawowe reguły dostępności serwisów internetowych dla niepełnosprawnych użytkowników [online]. *Niepełnosprawni w bibliotekach – usługi i oferta*, 5(132). Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/536/568>
- Buczek, Agnieszka & Sikorski, Jacek (2018). Dostępność stron internetowych wybranych instytucji użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnością [online]. *Niepełnosprawność*, 30. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://www.ejournals.eu/pliki/art/12264/pl>
- Campoverde-Molina, Milton, Lujan-Mora, Sergio & Garcia, Lorenc V. (2020). Empirical Studies on Web Accessibility of Educational Websites: A Systematic Literature Review [online]. *IEEE Access*, 8, 91676–91700. <https://doi.org/10.1109/ACCESS.2020.2994288>
- Co to jest dostępność cyfrowa? W: *LepszyWeb.pl* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: https://testy.lepszyweb.pl/co-to-jest-dostepnosc?fbclid=IwAR1oJn7MFo0f0wLLpzSktSrbJqFe46AnGsjewLNm0w6wPenXf_GkF0ZqJH0
- Dostępność (2022). W: *Słownik języka polskiego pod red. W. Doroszewskiego* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://sjp.pwn.pl/doroszewski/dostepnosc;5422356.html>
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego. W: *Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej*, L 327/1 [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L2102>
- Gartland, Sara et al. (2022). The State of Web Accessibility for People with Cognitive Disabilities: A Rapid Evidence Assessment [online]. *Behavioral Sciences*, 12(2). <https://doi.org/10.3390/bs12020026>
- Georgieva-Tsaneva & Galya, Subev, Negoslav (2018). Technologies, Standards, and Approaches to Ensure Web Accessibility for Visually Impaired People [online]. *Digital Presentation and Preservation of Cultural and Scientific Heritage*, (VIII), 143–150. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edscee&AN=edscee.701548&lang=pl&site=eds-live>
- Introduction to Web Accessibility (2022). W: *World Wide Web Consortium* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://www.w3.org/WAI/fundamentals/accessibility-intro/>
- Ismail, Abid & Kuppusamy, K.S. (2022). Web accessibility investigation and identification of major issues of higher education websites with statistical measures: A case study of college websites [online]. *Journal of King Saud University – Computer and Information Sciences*, 34(3), 901–911. <https://doi.org/10.1016/j.jksuci.2019.03.011>
- Jatkiewicz, Przemysław (2021). Dostępność stron internetowych – wymóg czy powinność [online]. *E-mentor*, 8(4), 85–94. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://doi.org/10.15219/em91.1535>
- Kennedy, Helen (2016). *Going the Extra Mile: Web Accessibility for People with Intellectual Disabilities* [online]. Wielka Brytania: Macmillan. ISBN 9780230231405. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://search-1ebscohost-1com-100000enq17d8.han3.lib.uni.lodz.pl/login.aspx?direct=true&db=edsair&AN=edsair.doi.....5af147a1d5f551aa470c07f2670ee604&site=eds-live>
- Kennedy, Helen, Evans, Simon & Thomas, Siobhan (2011). Can the Web Be Made Accessible for People with Intellectual Disabilities? [online]. *The Information Society*, 27(1), 29–39. <https://doi.org/10.1080/01972243.2011.534365>

- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych*. W: Warszawa: Biuletyn Informacji Publicznej [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/konwencja-onz-o-prawach-osob-niepelnosprawnych>
- Kuppusamy, K.S. & Balaji, Venkatesan (2021). Evaluating web accessibility of educational institutions websites using a variable magnitude approach [online]. *Universal Access in the Information Society: International Journal*, 1–10. <https://doi.org/10.1007/s10209-021-00812-4>
- LepszyWeb.pl* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://testy.lepszyweb.pl>
- Pereira, Leticia S., Ferreira, Simone B. L., Braga, Helio, Cardoso De Castro Salgado, Luciana & Nunes, Ricardo R. (2014). Using Cultural Viewpoint Metaphors to Provide Web Accessibility for the Visually Impaired Users [online]. *Procedia Computer Science*, 27, 186–196. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2014.02.022>
- Pereira, Leticia S., Ferreira, Simone B. L. & Archambault, Dominique (2015). Preliminary Web Accessibility Evaluation Method through the Identification of Critical Items with the Participation of Visually Impaired Users [online]. *Procedia Computer Science*, 67, 77–86. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2015.09.251>
- Raport dostępności cyfrowej uczelni wyższych w Polsce. W: *Kinaole Solutions* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://www.kinaole.co/dostepnosc/#raport>
- Raufi, Bujar, Ferati, Mexhid, Zenuni, Xhemal, Ajdari, Jaumin & Ismaili, Florije (2015). *Methods and Techniques of Adaptive Web Accessibility for the Blind and Visually Impaired*, *Procedia – Social and Behavioral Sciences* [online]. 195, 1999–2007. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.06.214>
- Stasiak, Wojciech & Dzieńkowski, Mariusz (2021). Ocena dostępności wybranych serwisów uczelni wyższych [online]. *Journal of Computer Sciences Institute*, 19, 81–88. <https://bibliotekanauki.pl/articles/2055116.pdf>
- Szeroczyńska, Małgorzata (2021). Dostępność cyfrowa stron internetowych podmiotów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami. [online]. *Szkoła Specjalna*, 82(3), 223–236. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.9548>
- Teksty alternatywne obrazów. W: *LepszyWeb.pl* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://testy.lepszyweb.pl/02-P-odpowiedniki-tekstowe-obrazow>
- Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. W: *Internetowy System Aktów Prawnych* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001696>
- Vigo, Markel & Brajnik, Giorgio (2015). Automatic web accessibility metrics: Where we are and where we can go [online]. *Interacting with Computers*, 23(2), 137–155. <https://doi.org/10.1016/j.intcom.2011.01.001>
- Vollenwyder, Beat et al. (2023). How compliance with web accessibility standards shapes the experiences of users with and without disabilities [online]. *International Journal of Human Computer Studies*, 170. <https://doi.org/10.1016/j.ijhcs.2022.102956>
- Wayback Machine* [online] [przeglądany: 26 stycznia 2023 r.]. Dostępny w: <https://archive.org/web/>
- Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.2. W: *World Wide Web Consortium* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://www.w3.org/TR/WCAG22/>
- Woźniak-Zapór, Marta & Sorkowska-Cieślak, Kinga (2018). *Użyteczność, funkcjonalność i dostępność stron internetowych muzeów i instytucji kultury* [online]. Kraków: Oficyna Wydawnicza AFM. ISBN 978-83-66007-15-4. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://repozytorium.ka.edu.pl/handle/11315/23899>
- Wynik badania prędkości połączenia internetowego. W: *SpeedTest* [online]. Pobrano 29 listopada 2022 r., z: <https://www.speedtest.net/pl/result/14662499101>

Accessibility of the website of the Faculty of Philology of the University of Lodz in the light of own research

ABSTRACT: The topic of web accessibility is becoming increasingly popular among digital product specialists. Over the years, public awareness of the needs of people struggling with disabilities and other handicaps has increased significantly, which translates into a desire to create solutions to meet those needs. The purpose of this study was to examine the degree of accessibility of the digital website of the Faculty of Philology at the University of Lodz. A technical method was used. The study showed that the analyzed website is digitally accessible to a medium degree. Despite meeting many basic criteria, it lacks a number of important solutions to facilitate the use of people with disabilities and seniors.

KEYWORDS: accessibility, website accessibility research, University of Lodz, Faculty of Philology

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

[

Wspomnienia

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

Alina Brzuska-Kępa

Katedra Informatologii i Bibliologii

Uniwersytet Łódzki

e-mail: alina.brzuska@uni.lodz.pl

 <https://orcid.org/0000-0003-2385-620X>

Doktor Jacek Ladorucki

Fot. Alina Brzuska-Kępa

Dr Jacek Ladorucki (1970–2023)

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.06>

28 czerwca 2023 roku niespodziewanie zmarł dr Jacek Ladorucki, adiunkt w Katedrze Informatologii i Bibliologii (dawniej Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej) Uniwersytetu Łódzkiego. Jego nagła, w żaden sposób nieprzewidywana śmierć okryła żałobą rodzinę i bliskich, a także zaskoczyła i zasmuciła środowisko naukowe.

Jacek Ladorucki był absolwentem studiów bibliotekoznawczych w Uniwersytecie Łódzkim. Koledzy i koleżanki z rocznika zapamiętali go jako poważnego, trochę wyróżniającego się na tle pozostałych kolegów, lecz także niestroniącego od dowcipu, kiedy żartował na zajęciach z bibliografii, że „Estreichera można pokochać tylko platonicznie”. Ewelina Węglowska (w czasie studiów Drabińska) docenia, jak dużym wsparciem był dla niej Jacek motywujący ją do nieporzucania trudnego tematu pracy magisterskiej. Małgorzata Bańkowska (z d. Calka) wspomina go jako kolegę ze studiów i pracy w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej: „Koleżeński i towarzyski, dowcipny. Kłopoty związane z pracą ze studentami, zmaganiem naukowymi, kwitował w stylu – *jak mogę pomóc?* I dodawał – *mogę nawet usmażyć jajko na żelazku*. Dostrzegał drobiazgi, chętnie służył pomocą, był życzliwy”.

Był magistrantem, a później doktorantem profesora Janusza Dunina. Pod jego kierunkiem napisał w 1997 roku pracę magisterską „*Brulion*” – *pismo literackie i kulturalne schyłku XX wieku. Zarys problematyki*, a w 2004 roku obronił pracę doktorską pod tytułem *Książka poetycka. Powstanie, rozwój i cechy w latach 1891–1939*. W profesorze cenił jego bogatą osobowość, erudycję, poczucie humoru. Uważał go za jednego z najwybitniejszych polskich bibliologów, czemu dał wyraz redagując (wraz z dr Magdaleną Rządrowską) *Pasję książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina* (Ladorucki, Rządrowska (red.), 2009), a także przygotowując jako autor teksty poświęcone Januszowi Duninowi (w tym obszerny wywiad-rzekę „*Pozostawałem w kręgu książki*”... *Rozmowy z profesorem Januszem Duninem o bibliologii, medjoznawstwie i zwykłym życiu* (Dunin, Ladorucki, 2007) czy też powołując do życia w oficjalnym wydaniu *Rozwój cech wydawniczych polskiej książki literackiej XIX–XX wieku* (Dunin, 2018).

Promocja doktorska Jacka Ladoruckiego, maj 2005

Fot. archiwum M. Bańkowskiej

„Zarażony” osobowością profesora Dunina oraz jego sposobem traktowania życia naukowego i uniwersyteckiego, Jacek Ladorucki z trudem znosił korporyzację nauki, zmiany w uczelni wymagające coraz bardziej szczegółowych sylabusów, systematyzowania osiągnięć w tabelach i poddawaniu ich ocenie i punktacji.

Jako adiunkt w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, obecnie Katedrze Informatologii i Bibliologii był wykładowcą cenionym i lubianym przez kolejne roczniki studentów. Prowadził ciekawe zajęcia dydaktyczne z wielu przedmiotów, między innymi takich, jak: Nauki o komunikowaniu; Inicjatywy kulturalne w społecznościach lokalnych; Społeczeństwo informacji i wiedzy; Teoria i historia kultury; Estetyka typograficzna książki I połowy XX wieku; Czytelnictwo; Współczesny rynek wydawniczy i księgarski; Sztuka książki. Ukształtowanie typograficzne polskiej książki literackiej na przełomie XIX i XX w.; Metodologia badań czytelnictwa i potrzeb użytkowników. Zajęcia związane z typografią i sztuką książki urozmaicał ciekawymi wycieczkami do Muzeum Papieru i Druku oraz Muzeum Książki Artystycznej, z którymi współpracował i pozostawał w bliskich kontaktach. Był także współtwórcą i w latach 1999–2008 opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Bibliotekoznawców. Za pracę dydaktyczną odebrał w 2013 roku Nagrodę Rektora Uniwersytetu Łódzkiego (Zespołowa I stopnia).

Jacek Ladorucki brał żywy udział w życiu Uniwersytetu Łódzkiego, np. jako członek Wydziałowej Komisji Oceniającej Wydziału Filologicznego, Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia Wydziału Filologicznego, Koordynator ds. współpracy między Wydziałem Filologicznym UŁ a Narodowym Uniwersytetem „Politechnika Lwowska”, wykładowca Letniej Szkoły Języka i Kultury Polskiej (organizowanej przez Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ).

Był także uczestnikiem wielu przedsięwzięć pozauniwersyteckich, popularyzujących naukę, książkę i czytelnictwo, jak choćby wykładowcą dziesiątków warsztatów czy Członkiem Jury Kolekcji „Polska książka artystyczna z przełomu XX i XXI wieku” Fundacji „Correspondance des Arts” w Programie operacyjnym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Wydarzenia artystyczne / Sztuki wizualne” (2008–2010).

Brał aktywny udział, także jako członek władz w pracach Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego Oddziału Warszawskiego, Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki czy Fundacji „Ocalić od zapomnienia”.

Przez kilka lat pracował także w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi. Był tam osobą współorganizującą obchody stulecia biblioteki. Pokłosem tych obchodów była między innymi przygotowana po jego redakcją książka *Biblioteka publiczna w przestrzeni społecznej*.

Alina Brzuska-Kępa

Księga jubileuszowa z okazji 100-lecia działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi (Ladorucki (red.), 2017). Dzięki staraniom dr. Ladoruckiego biblioteka otrzymała również odznaczenie Instytutu Pamięi Narodowej „Świadek historii”.

Nie sposób w krótkim wspomnieniu ogarnąć bogatego dorobku naukowego Jacka Ladoruckiego. To uczestnictwo w dziesiątkach konferencji naukowych i zapewne ponad setka publikacji dotyczących interdyscyplinarnego pogranicza bibliologii, czytelnictwa i konsumpcji książki, historii i metody nauki o książce, rynku książki, typologii książki, literatury i kultury popularnej. Za pracę naukowo-badawczą kilkakrotnie otrzymał Nagrodę Rektora Uniwersytetu Łódzkiego Indywidualną II stopnia. Jedną z ważniejszych publikacji była z pewnością książka *„Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu”... Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson* (Ladorucki, 2016), w której „jako absolwent katedry założonej przez J. Muszkowskiego podjął wyzwanie skomponowania opowieści o życiu trudnym i ciekawym jednej z najbliższych osób profesora” (Bańkowska, 2018).

Promocja książki-wywiadu z prof. J. Muszkowską-Penson

Fot. Alina Brzuska-Kępa

W czerwcu 2023 uczestniczył w dwóch konferencjach. 2 czerwca na konferencji z serii „Romantycy w nieromantycznym ogrodzie” zatytułowanej „Urodzony Zygmunt Krasiński” wystąpił z przygotowanym wspólnie z Pawłem

Podnieślińskim referatem *Komercyjne katalogi aukcyjne jako dokumenty odbioru i zbiorowej recepcji dorobku Zygmunta Krasińskiego*. 14 czerwca wystąpił na konferencji „Literatura i kultura popularna: analizy, interpretacje, konteksty”, cyklicznej konferencji badaczy literatury i kultury popularnej, do grona których także się zaliczał. Jego referat *Historia, autorefleksja, historiografia... O potrzebie stworzenia „mapy drogowej” badań nad historiografią literatury i kultury popularnej* był jednym z trzech otwierających konferencję w sesji porannej. Jak się okazało, było to ostatnie wystąpienie, na dwa tygodnie przed nagłą i przedwczesną śmiercią.

W życiu prywatnym osierocił sześciolatniego synka – a tak bardzo cieszył się na towarzyszenie mu w dorastaniu, przekazywanie pasji i miłości do książek.

Odszedł człowiek życzliwy, kontaktowy, towarzyski, zawsze pomocny, ale także niepokorny i nieustępliwy w dążeniu do prawdy.

Żegnaj, Jacku. Bardzo będzie Cię brakować...

Bibliografia

- Bańkowska, Małgorzata (2018). *Jacek Ladorucki, Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu... Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2016, ss. 180 [Recenzja]. *Acta Universitatis Lodzianensis. Folia Librorum*, 2(27), 117–120.
- Dunin, Janusz (2018). *Rozwój cech wydawniczych polskiej książki literackiej XIX–XX wieku*, oprac. i wstęp Jacek Ladorucki. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, ss. 364.
- Dunin, Janusz, Ladorucki, Jacek (2007). *Pozostawałem w kregu książki... Rozmowy z profesorem Januszem Dunin-Horkawiczem o bibliologii, medioznawstwie i znyczajnym życiu*. Łódź: Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, ss. 132.
- Ladorucki, Jacek, Rzadkowolska, Magdalena (red.) (2009). *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*. Praca zbiorowa. Łódź: Wydawnictwo Literatura, ss. 528 [+ 16 nlb.]
- Ladorucki, Jacek (2016). *Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu...Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, ss. 182.
- Ladorucki, Jacek (red.) (2017). *Biblioteka publiczna w przestrzeni społecznej. Księga jubileuszowa z okazji 100-lecia działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi*. Łódź: Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi, ss. 648+132 [+38 ss. nlb.]

Zbigniew Gruszka

Katedra Informatologii i Bibliologii

Uniwersytet Łódzki

e-mail: zbigniew.gruszka@uni.lodz.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-7834-3893>

Profesor Joanna Muszkowska-Penson

Fot. Zbigniew Gruszka

Prof. dr hab. Joanna Muszkowska-Penson (1921–2023) **Przyjaciół Katedry Informatologii i Bibliologii** **Uniwersytetu Łódzkiego**

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.07>

30 czerwca 2023 roku w wieku 101 lat zmarła w Sopocie prof. dr hab. Joanna Muszkowska-Penson, córka prof. dr. Jana Muszkowskiego, Przyjaciół Katedry Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego. Profesor medycyny, lekarz nefrolog, nauczyciel akademicki, żołnierz ZWZ, więzień Ravensbrück i Pawiaka, działacz opozycji, współpracownik Lecha Wałęsy (Muller, 2011).

Trudno pisać o Osobie, która mogłaby życiorysem obdzielić wielu. I jednocześnie nietrwie zmieścić w krótkim wspomnieniu wszystkie fakty z Jej życia tym bardziej, że wspomnienia, którymi się dzieliła, wypełniły już kilka książek¹.

Prof. dr hab. Joanna Muszkowska-Penson urodziła się 25 października 1921 r. w Warszawie jako drugie dziecko Jana (1882–1953) i Janiny (zm. 1973) Muszkowskich (Ladorucki, 2016, s. 32). Miała starszego o dwa lata brata, Krzysztofa (1919–2012), pisarza i felietonistę (Blauth, 2012). Dorastała w Warszawie w gmachu Biblioteki Ordynacji Krasieńskich, której ojciec był dyrektorem (do 1935 roku) (Tchórzewska-Kabata, 2010, s. 122–123). Była przedstawicielem „Kolumbów”, pierwszego pokolenia, które mogło się wychowywać w niepodległej Polsce, ale i pokolenia, które tak mocno zostało naznaczone wojną (Joanna Muszkowska-Penson. W: *Biuletyn...*). Okres ten Pani Profesor wspominała następująco:

Wojna zaskoczyła mnie jako świeżo upieczoną maturzystkę Państwowego Liceum Ogólnokształcącego im. Królowej Jadwigi w Warszawie. Odebrałam patriotyczne wychowanie przepelnione entuzjazmem i uwielbieniem dla bohaterów narodowych. Poczucie koleżeństwa, przyjaźni i chęć robienia dobrych uczynków wyniosłam z drużyny harcerskiej. Dom wyrobił we mnie właściwą postawę moralną i zainteresowania intelektualne. Wspominam to wszystko aby wykazać, że wybuch wojny zastał mnie jako człowieka niewyrobionego, niesamodzielnego, właściwie jako projekt na człowieka (Wińska, 1985, s. 27).

W czasie II wojny światowej zaangażowała się w działalność podziemną. Należała do komórki „Album” Związku Walki Zbrojnej, w której pełniła funkcję łączniczki. 26 marca 1941 roku wraz z innymi współpracownikami została aresztowana w punkcie konspiracyjnym przy ulicy Mokotowskiej w Warszawie, a następnie uwięziona w Pawiaku. We wrześniu 1941 roku trafiła do obozu koncentracyjnego Ravensbrück (numer obozowy 7804). Tam podjęła decyzję, że jeśli przeżyje, zostanie lekarzem (Oleksy, 2018):

W Ravensbrück przekonałam się, że jedyny przydatny zawód to lekarz. Każdy inny fach w obozie stawał się kompletnie niepotrzebny. Lekarz był pomocny, nawet jeśli nie miał żadnych leków, środków sanitarnych. Samo przebadanie, rozmowa, podnosiły na duchu. Może dlatego wiele kobiet, które siedziały, po wojnie kończyło medycynę (Daszczyński, 2022).

Po opuszczeniu obozu w kwietniu 1945 roku przybyła do Łodzi, gdzie jej ojciec, profesor Wolnej Wszechnicy Polskiej, organizował Uniwersytet Łódzki oraz Zakład Bibliotekoznawstwa (obecnie: Katedra Informatologii i Bibliologii). Zamieszkała z rodzicami w kamienicy przy ul. Uniwersyteckiej 3 (obecnie

---

¹ Grzela, 2013; Ladorucki, 2016.

jeden z budynków Rektoratu) (Szczerba, 2019, s. 77). W Łodzi ukończyła studia medyczne. W wyniku nakazu pracy została skierowana do Gdańska. Od 1950 do 1980 roku pracowała w Klinice Chorób Nerek Akademii Medycznej w Gdańsku. Od 1980 roku przez jedenaście lat była ordynatorem oddziału wewnętrznego gdańskiego Szpitala Wojewódzkiego (Sokolnik, 2023). W tym okresie zdobywała też kolejne stopnie naukowe: w 1961 doktora, w 1971 doktora habilitowanego. W 1976 roku została profesorem tytularnym (Joanna Muszkowska-Penson. W: *Biuletyn...*).

Była żoną Jakuba Penson (1899–1971), lekarza, profesora medycyny, dwukrotnego Rektora Akademii Medycznej w Gdańsku (1953–1956 i 1962–1965). W 1954 roku urodziła się córka Państwa Pensonów – Anna, obecnie profesor medycyny, dyrektor Kolegium Nauk Medycznych, Weterynaryjnych i Przyrodniczych na Uniwersytecie w Glasgow, mianowana Dame Commander Orderu Imperium Brytyjskiego (Makarewicz & Rutkowski (red.), 2005, s. 8; Professor Dame Anna F. Dominiczak...).

W PRL Profesor Joanna Muszkowska-Penson była zaangażowana w działalność opozycyjną. Do 1990 roku była osobistą lekarką Lecha Wałęsy:

Wałęsa był bardzo niezadowolony, że ma być badany przez kobietę. Powiedziała wtedy: „Jestem bardzo zaszczyczona, ale i zdenerwowana, że badam taką ważną osobę jak pan”. A on na to: „O, proszę pani, jeśli pani jest zdenerwowana, to pani mnie źle zbada” (Daszczyński, 2022).

W swoim domu ukrywała działaczy opozycji. Kolportowała też podziemne wydawnictwa. Za tę działalność trafiła w 1984 roku na krótko do aresztu śledczego (Sokolnik, 2023).

W wolnej Polsce, po powrocie ze Szkocji, do której przeniosła się, by opiekować się wnukiem, pracowała w Biurze Lecha Wałęsy, gdzie zajmowała się m.in. kontaktami i korespondencją zagraniczną, jak również przyjmowała gości: zachowały się zdjęcia, na których Pani Profesor jest uwieczniona z m.in. Dalajlamą XIV, Janem Pawłem II, Margaret Thatcher i wieloma innymi. Z biegiem czasu stała się obrończą dobrego imienia Lecha Wałęsy.

Związki Pani Profesor z Katedrą Informatologii i Bibliologii, jeszcze nazywającej się Katedrą Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej – sięgają pierwszej dekady XXI w., kiedy na adres Katedry trafiła paczka z dokumentami prof. Jana Muszkowskiego dotyczącymi powstania Zakładu Bibliotekoznawstwa w latach 1945–1953. Szkice tekstów, wykładów, nadbitki artykułów, kopie archiwalne książek, inne dokumenty archiwalne i fotograficzne trafiły wówczas do pracownika Biblioteki Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej – Zbigniewa Gruszki. Dołączony do nich został adres zwrotny, którym było Biuro Lecha Wałęsy. Z nadawczynią paczki, prof. dr hab. Joanną Muszkowską-

Zbigniew Gruszka

-Penson, skontaktował się Zbigniew Gruszka, który podziękował za przekazane dokumenty, stanowiące bezcenny materiał badawczy do dziejów łódzkiej bibliologii. Okazało się też, że nadawczyni paczki dysponuje cennymi informacjami odnoszącymi się do osoby Jej ojca oraz na temat pierwszych lat funkcjonowania Zakładu Bibliotekoznawstwa.

Przekazany przez Panią Profesor materiał okazał się niezwykle przydatny do przygotowania nowego, krytycznego wydania *Życia książki* Jana Muszkowskiego. Zadania tego podjęli się dr Grzegorz Czapnik i dr Zbigniew Gruszka. Książka ukazała się nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego i Wydawnictwa Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w 2015 roku.

Ilustracja 1. Wręczenie Profesor Joannie Muszkowskiej-Penson nowego, krytycznego wydania *Życia książki* Jana Muszkowskiego (10.04.2016)

Fot. K. Buczek

Ilustracja 2. Profesor Joanna Muszkowska-Penson przegląda nowe, krytyczne wydanie *Życia książki* (2015)

Fot. Z. Gruszka

W 2011 roku mgr Zbigniew Gruszka i dr Jacek Ladorucki postanowili odwiedzić prof. Joannę Muszkowską-Penson. Pierwsze spotkanie odbyło się w Biurze Lecha Wałęsy. Rozmowy były następnie kontynuowane w domu Pani Profesor. Z biegiem czasu powstał pomysł, by wysłuchane opowieści o przeszłości i domu rodzinnym zebrać w książkę. Publikacja (wywiad-rzeka) autorstwa Jacka Ladoruckiego pt. *Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu* została wydana nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego w 2016 roku.

W 2013 roku przypadła sześćdziesiąta rocznica śmierci Profesora Jana Muszkowskiego. Kierownik Katedry, prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz, postanowiła wówczas zaprosić jego córkę na konferencję naukową poświęconą pamięci profesora. W trakcie wydarzenia zorganizowanego w dniach 13–14 maja 2013 roku Pani Profesor Joanna Muszkowska-Penson nie tylko wygłosiła mowę, ale również odsłoniła w holu głównym Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi pamiątkową tablicę poświęconą Jej ojcu oraz otworzyła okolicznościową wystawę (Walczak-Niewiadomska, 2014, s. 162). Nie kryjąc wzruszenia przyznała wówczas:

Kształcenie bibliotekarzy na poziomie akademickim było głównym celem mojego ojca, o które zabiegał i o które walczył przez dłuższy czas (Odsłonięcie pamiątkowej tablicy...).

Wielokrotnie gościliśmy w domu Pani Profesor. Wraz z prof. Hanną Tadeusiewicz uczestniczyliśmy także w 2014 roku w uroczystości wręczenia Profesor Penson medalu Mściwoja II, przyznanego:

Za wieloletnią pracę i osiągnięcia w dziedzinie medycyny, w wyniku których stała się niekwestionowanym autorytetem, nauczycielem i wychowawcą całych pokoleń studentów i lekarzy, a także za odwagę i siłę moralną wykazaną w obozie Ravensbrück i w czasach stanu wojennego, kiedy zapewniała opiekę medyczną uczestnikom strajków w Stoczni Gdańskiej i działaczom opozycji demokratycznej (Laureaci medalu Mściwoja II...).

Profesor Joanna Muszkowska-Penson była osobą powszechnie szanowaną. Liczono się z Jej zdaniem. Lubiała pomagać, a czyniła to w myśl zasady, którą wyznawała: W życiu trzeba być użytecznym (Daszczyński, 2022). Bliscy i współpracownicy nazywali Ją Damą obdarzoną wielką energią życiową i widzieli w Niej Osobę ponadprzeciętną, wybitną i bardzo odważną (Rębas, 2023).

Na setne urodziny Miasto Gdańsk odsłoniło pamiątkową tablicę na ścianie domu, który mieszkała z mężem (Karaś, 2021). Z kolei uczniowie XV Liceum Ogólnokształcącego w Gdańsku zebrali się pod oknami mieszkania Pani Profesor przy ul. Karlikowskiej w Sopocie, by uczcić Jej jubileusz (Daszczyński, 2022).

W 2006 roku została odznaczona Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2014 roku Rada Miasta Gdańska uhonorowała ją Medalem Księcia Mściwoja II, a w 2018 roku otrzymała tytuł Honorowego Obywatela Gdańska (Muller, 2011; Joanna Muszkowska-Penson. W: *Biuletyn...*). W momencie nadania tytułu decyzję tę uzasadniono następująco:

Profesor Joanna Muszkowska-Penson jest wielkim autorytetem i osobą, bez której wkładu Gdańsk byłby o wiele uboższy. Przyznanie tytułu Honorowego Obywatela Miasta Gdańska to próba choćby częściowej spłaty długu, jaki my – gdańszczanie zaciągnęliśmy u Pani Profesor (Joanna Muszkowska-Penson. W: *Biuletyn...*).

Na spotkaniu z Panią Profesor zorganizowanym w 2013 roku przez jej Alma Mater – Gdański Uniwersytet Medyczny tak została nakreślona Jej Osoba:

[...] biografia Profesor [jest] ściśle spleciona z historią Polski XX wieku i z historią naszej Uczelni. Jednak największe wrażenie wywarła Jej postawa życiowa – pełna skromności, ale emanująca siłą, pogodą ducha i energią,

jakby na przekór metryce i ciężkim doświadczeniom, których w Jej życiu nie brakowało (O historii..., 2013).

Profesor żartowała ze swojej długowieczności:

Urodziłam się w 1921 roku i pan się mną interesuje ze względu na moją długowieczność. A to nie wystarczy. To nie moja zasługa. Jestem długowieczna przez Hitlera. Dowiedziono naukowo, że szczury głodzone żyją dwa razy dłużej od szczurów najedzonych (Grzela, 2013, s. 8).

i jednocześnie w skromności nie była zadowolona, że kolejne osoby chcą z nią prowadzić wywiady:

Naprawdę liczę na to, że znajdzie pan inny obiekt zainteresowania. Jestem bardzo nieszczęśliwa, że pan chce ze mną rozmawiać, bo moje życie nie jest warte opisanania. A tych, których powinno się opisać, już nie ma (Tamże).

Zapamiętamy Panią Profesor Joannę Muszkowską-Penson jako osobę życzliwą, uśmiechniętą, otwartą, serdeczną, wyrozumiałą, z wielkim poczuciem humoru oraz pozytywnym nastawieniem do świata i ludzi. I, przede wszystkim, jako Przyjaciela Katedry Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego, tak bliskiej Jej i Jej ojcu.

Cześć Jej Pamięci!

Bibliografia

- Blauth, Tadeusz (2012). Krzysztof Muszkowski. W: *Stowarzyszenie Pisarzy Polskich. Oddział Warszawa* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <http://sppwarszawa.pl/czlonkowie/krzysztof-muszkowski/>
- Daszczyński, Roman (2022). Przez Ravensbrück do wolnej Polski. Opowieść o prof. Joannie Muszkowskiej-Penson [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://www.gdansk.pl/wiadomosci/Przez-oboz-Ravensbruck-do-wolnej-Polski-Dzis-prof-Joanna-Muszkowska-Penson-konczy-100-lat,a,206864>
- Grzela, Remigiusz (2013). *Było, więc minęło. Joanna Penson: dziewczyna z Ravensbrück, kobieta „Solidarności”, lekarka Wałęsy*. Warszawa: PWN.
- Joanna Muszkowska-Penson. W: *Biuletyn Informacji Publicznej. Gmina Miasta Gdańska. Urząd Miejski w Gdańsku* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://bip.gdansk.pl/rada-miasta/Joanna-Muszkowska-Penson,a,106979>
- Karaś, Dorota (2021). Tablica na kamienicy, w której mieszkała profesor Penson. „Uczyła nas odwagi bez patosu”. *Gazeta Wyborcza* 26.10.2021 [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://trojmiasto.wyborcza.pl/trojmiasto/7,35612,27732087,tablica-na-kamienicy-w-ktorej-mieszka-100-letnia-prof-penson.html>
- Ladorucki, Jacek (2016). *Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu... Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson*. Łódź: Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego.
- Laureaci medalu Mściwoja II. (2023). W: *Gdańsk.pl* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://www.gdansk.pl/rada-miasta-gdanska/laureaci-medalu-ksiecica-msciwoja-ii,a,7754>

- Makarewicz, Wiesław & Rutkowski, Bolesław (red.) (2005). *Jakub Penson (1899–1971): od szpitala na Czystem do Akademii Medycznej w Gdańsku*. Gdańsk: Via Medica.
- Muller, Anna (2011). Joanna Muszkowska-Penson. W: *Muzeum II Wojny Światowej* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://historiamowiona.muzeum1939.pl/swiadkowie-historii/swiadek/joanna-muszkowska-penson>
- O historii nie tylko naszej Uczelni... (2013). W: *Gdański Uniwersytet Medyczny* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://gumed.edu.pl/21417.html>
- Odsłonięcie pamiątkowej tablicy poświęconej prof. Janowi Muszkowskiemu (Łódź, 13 maja 2013 r.). W: *YouTube* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://www.youtube.com/watch?v=BCwCBH-Ynmo>
- Oleksy, Ewelina (2018). Prof. Joanna Muszkowska-Penson Honorową Obywatelką Miasta Gdańska. Uchwałę w tej sprawie gdańscy radni przyjęli jednogłośnie 29.03.2018. *Dziennik Bałtycki* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://dziennikbaltycki.pl/prof-joanna-muszkowskapenson-honorowa-obywatelka-miasta-gdanska-uchwale-w-tej-sprawie-gdancscy-radni-przyjeli-jednoglosnie/ar/13050694>
- Professor Dame Anna F. Dominiczak, M.D., Ph.D. (2023). W: *Medical University of Gdansk* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://alumni.mug.edu.pl/54669.html>
- Rębas, Anna (2023). „Dama obdarzona wielką energią życiową”. Wspominamy prof. Joannę Muszkowską-Penson. W: *Radio Gdańsk* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://radiogdansk.pl/wiadomosci/region/trojmiasto/2023/07/03/dama-obdarzona-wielka-energia-zyciowa-wspominamy-prof-joanne-muszkowska-penson-posluchaj/>
- Sokolnik, Dariusz (2023). Osobista lekarka Lecha Wałęsy nie żyje. Profesor Joanna Muszkowska-Penson zmarła w wieku 101 lat. W: *Polska Agencja Prasowa* [online]. Pobrano 5 lipca 2023 r., z: <https://www.pap.pl/aktualnosc/news%2C1591860%2Ccosobista-lekarka-lecha-walesy-nie-zyje-prof-joanna-muszkowska-penson>
- Szczerba, Adrianna (2019). *Dom uczonych. Kamienica przy ul. Uniwersyteckiej 3 w Łodzi w latach 1945–2017*. Łódź: Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego.
- Tchórzewska-Kabata, Halina (2010). *Pod znakiem światła: Biblioteka Ordynacji Krasińskich 1844–1944*. Warszawa: Biblioteka Narodowa.
- Walczak-Niewiadomska, Agata (2014). „Jan Muszkowski: ludzie, epoka, książki. Polska bibliologia uniwersytecka w 60 lat od śmierci Profesora” – sprawozdanie z konferencji. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Librorum* 1(18), 2014, s. 161–164.
- Wińska, Urszula (1985). *Zwyciężyły wartości: wspomnienia z Ravensbrück*. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie.

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

Sprawozdania

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

FoliaLibrorum

Justyna Jerzyk-Wojtecka

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

e-mail: justyna.jerzyk@lib.uni.lodz.pl

Ogólnopolska konferencja *Kultura książki i informacji*

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.08>

17 lutego 2023 r. odbyła się Ogólnopolska konferencja *Kultura książki i informacji*, zorganizowana przez Katedrę Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego (UŁ) oraz Sekcję Kultura Książki i Informacji działającą w ramach Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. W skład komitetu naukowego konferencji, pod kierownictwem dr hab. prof. UŁ Marioli Antczak, weszli: dr hab. prof. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (UMK) w Toruniu Małgorzata Kowalska-Chrzanowska, dr hab. prof. Uniwersytetu Wrocławskiego (UWroc) Aneta Firlej-Buzon, dr hab. Agnieszka Wandel z tej samej uczelni oraz dr hab. prof. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS) w Lublinie Anita Has-Tokarz.

Wydarzenie było pierwszym spotkaniem nowej sekcji Polskiego Towarzystwa Komunikacji Społecznej. Jego celem była integracja środowiska naukowego związanego z bibliologią i informatologią. Przewodniczącą sekcji jest Mariola Antczak. Jednodniowe sympozjum składało się z dwóch sesji oraz obrad stolikowych, połączonych z promocją publikacji Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego, przede wszystkim książki *Organizacja konferencji naukowych* pod red. Marioli Antczak i Grzegorza Czapnika. Obrady rozpoczęło uroczyste otwarcie konferencji przez Mariolę Antczak, która była także moderatorem pierwszej sesji.

W pierwszym wystąpieniu Małgorzata Kowalska-Chrzanowska przedstawiła działania bibliotek akademickich jako społecznościowych centrów nauki obywatelskiej, szczególnie zwróciła ona uwagę na możliwości włączania i angażowania obywateli do prac naukowych, zbierania przez nich danych, formułowania problemów badawczych, crowdsourcingu oraz gier poważnych. Omówiła obszary zaangażowania bibliotek akademickich w Polsce i za granicą.

Prof. Uniwersytetu Warszawskiego (UW) dr hab. Małgorzata Kisilowska-Szurmińska w swojej prezentacji skupiła się na problematyce działalności bibliotek w sytuacji kryzysu. Posiłkując się głównie działalnością bibliotek w dobie pandemii Covid-19 zobrazowała, jak wspierały, pomagały i opiekowały się społeczeństwem w tym okresie. Oceniała także przygotowanie bibliotek do funkcjonowania w takich okolicznościach oraz zarządzanie kryzysowe. Wykazała konieczność dalszych badań nad tymi zagadnieniami.

Z kolei dr hab. Agnieszka Chamera-Nowak z UW omówiła *Problemy polskich czasopism bibliologicznych na przykładzie „Z badań nad Książką i Księgozbiorami Historycznymi”*. Zwróciła uwagę na trudności związane z publikacjami naukowymi z dziedzin bibliologicznych zarówno od strony czasopism (wyrzucenie ze swojej dyscypliny naukowej, problemy z osiągnięciem odpowiedniej pozycji w świecie nauki i punktacji), jak i pracowników naukowych, zajmujących się tą tematyką, w tym liczne przeszkody w publikacji wyników swoich badań i w uzyskaniu odpowiedniej punktacji.

Dr hab. Ewa Repucho z Uniwersytetu Wrocławskiego przedstawiła problematykę badawczą *Typografii współczesnej książki w perspektywie nauk o komunikacji społecznej i mediach (XX/XXI w.)*. Omówione badania naukowe ujęte w szerszym kontekście edytorstwa i estetyki, w tym sztuk projektowych oraz projektowania graficznego, obejmują formę materialną książki oraz jej funkcje. Następnie dr hab. Agnieszka Wandel reprezentowała Uniwersytet Wrocławski. Przedstawiła wyniki swojego projektu badawczego, nad którym pracowała wraz z dr hab. Natalią Paprocką (Instytut Romanistyki UWroc) w wystąpieniu *Ideologia – tabu – przekład. Książki dla dzieci i młodzieży popularyzujące wiedzę o seksualności*. Projekt badawczy skupiony został wokół wzorców promowania postaw i zachowań w książkach o takiej tematyce. Zawierał także identyfikację czynników zewnętrznych kształtujących przekaz do młodzieży o seksie i seksualności, zarówno na poziomie językowym, jak i bibliologicznym.

Anita Has-Tokarz w swoim wystąpieniu *Książkomorfoza. Przekształcenia formy książki w kontekście zmiany pokoleniowej w czytelnictwie* zajęła się zagadnieniem transformacji postaci książki tak, aby mogła ona odpowiadać nowym potrzebom użytkowników, szczególnie z pokolenia ‘alfa’ i ‘beta’, czyli osób urodzonych po 2010 r. Ich nawyki związane z nieustannym dostępem do Internetu coraz mocniej wpływają na rynek książki.

Kolejna prelegentka, Aneta Firlej-Buzon, podjęła próbę oceny baz danych pod kątem obiektywnego podejścia do publikacji i instytucji badawczych w prezentacji *Bazy danych jako źródło do badań nt. dorobku naukowego uczelni na przykładzie Index Nature w latach 2014–2022*. Jako przykład wykorzystala bazę Index Nature, w której ocena jest determinowana przez wielkość instytucji oraz specjalizację. Natomiast dr inż. Mariusz Jarocki z UMK w Toruniu przedstawił wstępne wyniki badań *Architektura informacji stron WWW bibliotek akademickich w Polsce*. Swoją pracą badawczą objął strony internetowe mobilne i stacjonarne bibliotek głównych uczelni rolniczych i przyrodniczych.

Przedstawiciele Uniwersytetu Łódzkiego Mariola Antczak i dr Grzegorz Czapnik w swoim wystąpieniu *Schemat procedury badawczej oraz metody i narzędzia ewaluacji rozwiązań wayfindingowych w dużych budynkach użyteczności publicznej* omówili tematykę oceny systemów oznaczania w budynkach i przestrzeni miejskiej, skupiając się na oznakowaniu oraz możliwościach jego odczytania.

Po przerwie obiadowej w trakcie obrad stolikowych, obok promocji podręcznika *Organizacja konferencji naukowych* dyskutowano problemy poruszone podczas sesji pierwszej.

Moderatorem drugiej sesji konferencji była Małgorzata Kowalska-Chrzastowska. Jako pierwsza swoją prezentację przedstawiła prof. UŁ dr hab. Magdalena Przybysz-Stawska. W wystąpieniu *Współczesna prasa polska jako narzędzie informacji o książce – zarys problematyki (2000–2020)* skoncentrowała się na roli marketingowo-propagandowej mediów, szczególnie pism opiniotwórczych, kobiecych, młodzieżowych, hobbystycznych i katolickich; przeanalizowała również pojawiające się w prasie formy informacji o książce.

Dr Renata Malesa z UMCS w Lublinie omówiła tematykę działalności bibliotek w sferze szeroko pojętej edukacji bibliotecznej (*Biblioteka jako przestrzeń edukacji medialnej informacyjnej i cyfrowej. Zarys problematyki*). Następnie dr Przemysław Krysiński z UMK w Toruniu w wystąpieniu *Biblioteka jako przestrzeń wzmacniająca potencjał inteligentnego miasta* zaprezentował problematykę wykorzystania nowych technologii w społecznościach miejskich. Skupił się on na zagadnieniu smart city i jego wpływu na kapitał ludzki i rozwój technologiczny.

Dr Dorota Pietrzekiewicz z UW w prezentacji *Księgozbiory rozproszone – problematyka badawcza* omówiła zjawisko historycznego rozproszenia zbiorów polskich w ostatnich 200 latach oraz proces rejestracji i dokumentacji takich księgozbiorów historycznych pod egidą prof. Barbary Bieńkowskiej. Po niej dr Magdalena Paul (UW) przedstawiła wyniki *Badań porównawczych czytelnictwa w krajach Europy Środkowo-Wschodniej*. W badaniach wzięło udział ponad 17 tys. uczestników z Czech, Słowacji, Węgier, Polski, Niemiec i Austrii.

Dr Natalia Pamula-Cieślak z UMK w Toruniu zaprezentowała studium przypadku *Biblioteki szkolne na Instagramie*. W swoim badaniu wykorzystała format rolek jako nowego narzędzia promocji bibliotek. Kolejna prelegentka, dr Małgorzata Bańkowska z Akademii im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu w swojej prezentacji *Miejsce książki w sanacyjnym programie upaństwowienia kultury* omówiła ideologię zawartą w publikacjach czasopisma pilsudczyków „Pion” i jego rolę w informacji o książce.

Ostatnie dwa wystąpienia należały do studentów – podopiecznych dr Moniki Wachowicz z UŁ i dotyczyły tworzenia aplikacji mobilnych. W pierwszym z nich *Platformy no-code. Tworzymy nowy wymiar mediów* Kacper Kubicki omówił istniejące strony internetowe, umożliwiające tworzenie stron www i aplikacji bez umiejętności programowania. Prezentowane strony podzielił na platformy uniwersalne, z których może korzystać dowolny użytkownik oraz platformy dziedzinowe (takie jak: prawnicze Bryter, medyczne Pathverse, biznesowe Logotec Group). W drugiej prezentacji dwie studentki UŁ, Gabriela Dąbrowska i Karolina Graczyk, przedstawiły *Przykłady dobrych praktyk w zakresie tworzenia aplikacji mobilnych*, również korzystając z przykładowych aplikacji no-code.

Na zakończenie Mariola Antczak krótko podsumowała konferencję.

Gabriela Dąbrowska

Studentka kierunku *Informacja w środowisku cyfrowym*
Uniwersytet Łódzki
e-mail: gabriela.dabrowska2@edu.uni.lodz.pl

Karolina Graczyk

Studentka kierunku *Informacja w środowisku cyfrowym*
Uniwersytet Łódzki
e-mail: karolina.graczyk3@edu.uni.lodz.pl

Kacper Kubicki

Student kierunku *Informacja w środowisku cyfrowym*
Uniwersytet Łódzki
e-mail: kacper.kubicki@edu.uni.lodz.pl

Ogólnopolska konferencja ***Zarządzanie informacją w teorii i praktyce***

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.09>

Dnia 26 kwietnia 2023 roku, na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego, odbyła się Ogólnopolska konferencja naukowo-dydaktyczna pt. *Zarządzanie informacją w teorii i praktyce*. Została ona zorganizowana przez Katedrę Informatologii i Bibliologii UŁ we współpracy z Wikimedia Polska.

Skład komitetu naukowego stanowili: kierownik/przewodnicząca dr hab. prof. UŁ Mariola Antczak, członkowie: dr hab. prof. UMCS Anita Has-Tokarz, dr hab. Agnieszka Wandel, UWŕ; dr hab. prof. UŁ Magdalena Przybysz-Stawska. W Komitecie organizacyjnym znaleźli się: przewodnicząca dr hab. prof. UŁ Mariola Antczak; sekretarze: dr Grzegorz Czapnik i dr Monika Wachowicz.

Obsługą konferencji zajęli się studenci II roku Informatyki w środowisku cyfrowym: Justyna Biesiacka, Antoni Figlewicz, Karolina Graczyk, Kacper Kubicki, Julia Sobczak, Marcin Szymański. Wsparcia fotograficznego udzielił mgr Paweł Kowalczyk.

Konferencja została zorganizowana w celu przeglądu i przeanalizowania istotnych zagadnień związanych z zarządzaniem informacją, na których temat mieli wypowiedzieć się zarówno teoretycy, jak i praktycy, ściśle związani z obszarem nauk o komunikacji społecznej i mediach. Wydarzenie miało charakter hybrydowy; część wystąpień odbyła się w sposób stacjonarny, część w sposób zdalny, za pomocą platformy Microsoft Teams. Wydarzenie zostało podzielone na dwie sesje, a moderatorem pierwszej z nich była dr hab. prof. UŁ Mariola Antczak.

Konferencję otworzyła kierownik Katedry Informatologii i Bibliologii UŁ, dr hab. prof. Mariola Antczak, dziękując wszystkim gościom i prelegentom za przybycie. Przybliżony został plan wydarzenia, sylwetki prelegentów i tematyka ich wystąpień oraz cel spotkania. Podczas trwania wydarzenia, uczestnicy mieli m.in. zapoznać się z nowoczesnymi metodami zarządzania informacją zarówno w teorii i praktyce, dzielić się własnymi spostrzeżeniami odnośnie świadomego jej użytkowania oraz poruszyć kwestię zagrożeń informacyjnych, z którymi zmagamy się w XXI wieku.

Pierwszą wystąpiła mgr Marta Malina Moraczewska (Wikimedia Polska), która wygłosiła referat na temat pracy nad treścią *Wikipedii* oraz przedstawiła możliwości dla współpracy badawczej. Omówione zostały zasady weryfikacji i kryteria, decydujące o akceptowaniu danych i informacji na stronie. Prelegentka podkreślała również rolę serwisu *Wikipedia* w szerzeniu wiedzy oraz zwróciła uwagę na znaczenie umieszczania przypisów i rzetelnych źródeł bibliograficznych w tekstach.

Następnie głos zabrała dr hab. prof. UMK Małgorzata Kowalska-Chrzastowska wygłaszając referat pt. *Polskie projekty fact-checkingowe – ocena metod i narzędzi weryfikacji informacji*. Wystąpienie odbyło się w sposób zdalny, za pomocą platformy Microsoft Teams. Profesor przedstawiła i opisała polskie istniejące inicjatywy, które mają na celu walczyć z dezinformacją. Omówione zostały m.in. wykorzystywane przez nie metody i narzędzia, służące do weryfikacji treści oraz przywołana została ich skuteczność i rezultaty.

W dalszej części konferencji wystąpił dr Przemysław Krysiński (UMK) przedstawiając referat na temat *Walka z dezinformacją w świetle projektu „Zgłoś Trolla”*. Wystąpienie miało charakter zdalny i było przeprowadzone przez platformę Microsoft Teams. Doktor przedstawił analizę podejrzanych informacji z serwisu zglostrom.pl na temat wojny na Ukrainie. Wymienił i scharakteryzował najczęściej pojawiające się zgłoszenia, opisał ich tematykę oraz źródła.

Kolejnymi prelegentami byli dr hab. prof. UŁ Mariola Antczak oraz dr Grzegorz Czapnik (UŁ) z wystąpieniem na temat *Zarządzanie informacją a wayfinding*. W wystąpieniu została zaprezentowana autorska metoda badania, za pomocą którego został sprawdzony system wayfindigowy w budynku Uniwersytetu Łódzkiego Wydziału Filologicznego oraz omówione zostały wyniki badań.

Następnie głos zabrała dr. Edyta Kołodziejczyk (PŁ), wygłaszając referat na temat *Project Based Learning – jak to wygląda?* Wystąpienie miało na celu przedstawienie metody nauczania jaką jest Project Based Learning. Prezentacja zawierała część teoretyczną z omówieniem definicji oraz część z przykładami pracy studentów na zajęciach „Digitalizacja zasobów kultury”.

Ostatnimi prelegentami I sesji konferencji były Gabriela Dąbrowska, Aleksandra Brynkiewicz oraz Nina Baryła, studentki II roku kierunku Informacja w środowisku cyfrowym Uniwersytetu Łódzkiego. Przedstawiły referat na temat *Świadomość i obecność procesu digitalizacji w bibliotekach publicznych w Zgierzu – wyniki projektu prowadzonego metodą Project Based Learning*. Studentki poruszyły temat świadomości digitalizacji w bibliotece publicznej w Zgierzu oraz omówiły wyniki badań uzyskane metodą ankiety tradycyjnej.

Moderatorem drugiej sesji konferencji była dr Monika Wachowicz (UŁ). Podczas drugiej sesji konferencji wystąpili prelegenci reprezentujący Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie oraz Uniwersytet Warszawski. Wystąpienia były przeprowadzone w sposób zdalny za pomocą platformy Microsoft Teams.

Jako pierwsze głos zabrały dr hab. prof. UW r Natalia Paprocka oraz dr hab. prof. UW r Agnieszka Wandel z wystąpieniem na pt. *Informacja kontra ideologia. Książki dla dzieci i młodzieży popularyzujące wiedzę o seksualności*. W referacie autorki przedstawiły wyniki badań, z wyszczególnieniem rozwoju polskiej oferty wydawniczej oraz z uwzględnieniem postaw i zachowań wśród dzieci i młodzieży w obszarze wiedzy o seksualności, również ze względu na ideologie, kulturę czy język tabu.

Następnie wystąpiła dr hab. prof. Anita Has-Tokarz (UMCS). Profesor przedstawiła referat na temat *Gen(eracja) Alpha jako nowe pokolenie użytkowników mediów, technologii i informacji*, w którym poruszyła zagadnienie Generacji Alpha, jako użytkowników ze szczególnymi potrzebami i zachowaniami komunikacyjnymi oraz specjalnymi wymaganiami technologicznymi.

Kolejny prelegent, dr hab. prof. Wiesław Babik (UJ), wygłosił referat na temat *Ekologii informacji, jako remedium na współczesne problemy z informacją w sferze publicznej i indywidualnej*. Profesor omówił genezę, charakter, zadania oraz związki ekologii informacji z innymi dyscyplinami. Przedstawił najnowsze kierunki rozwoju i badań w tej dziedzinie, zarówno za granicą, jak i w Polsce.

Wystąpienie miało charakter popularyzatorski, ukazując potrzebę zajęcia się tą dziedziną w ramach zarządzania informacją oraz korzyści wynikające z zainteresowań infoekologicznych i ekologicznego zarządzania informacją.

Ostatnim z prelegentów był dr hab. Grzegorz Gmiterek (UW). Profesor omówił istotny wpływ mobilności urzędzeń i aplikacji na dostęp do treści elektronicznych, m.in. rosnące zainteresowanie użytkowników do korzystania z aplikacji mobilnych w celu aktywności czytelniczej. Zostały przedstawione dalsze perspektywy wykorzystania aplikacji i urzędzeń mobilnych w kontekście czytania książek cyfrowych oraz potencjalne problemy, które mogą tym działaniom towarzyszyć. Prelegent omówił cechy książek przygotowywanych specjalnie dla urzędzeń mobilnych oraz scharakteryzował oprogramowania umożliwiające interakcję z tymi dokumentami.

Wydarzenie zakończyło się podsumowaniem konferencji przez kierownika Katedry IiB dr. hab. prof. Mariolę Antczak (UŁ). Łącznie zostało wygłoszonych 10 referatów, w tym 3 współautorskie. Odnotowano 171 uczestników, byli to: badacze (9), przedstawiciele Wikimedia Polska (2), przedstawiciele Centrum Rozwoju Edukacji Województwa Łódzkiego w Łodzi (3), wykładowcy UŁ (7), studenci (73), oraz nauczyciele i uczniowie z dwóch łódzkich szkół (77).

Róża Pomiecińska

PBP Książnica Pedagogiczna
im. A. Parczewskiego w Kaliszu
e-mail: rozyczka1891@wp.pl

Biblioteka pedagogiczna przyszłości Niekonwencjonalne zasoby i użytkownicy jutra VII Nowe Ogólnopolskie Forum Bibliotek Pedagogicznych – relacja

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.36.10>

W dniach 15–16 czerwca 2023 roku odbyło się VII Nowe Ogólnopolskie Forum Bibliotek Pedagogicznych. Tematem wiodącym tegorocznej konferencji było spojrzenie na bibliotekę pedagogiczną przyszłości w kontekście niekonwencjonalnych zasobów oraz użytkowników jutra. Organizatorem wydarzenia była Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Hugona Kollątaja w Krakowie. Tegoroczne Forum było wyjątkowe z uwagi na fakt, iż zostało ono zorganizowane już po raz dziesiąty.

Konferencja rozpoczęła się od powitania gości przez Annę Piotrowską, dyrektora Biblioteki Pedagogicznej w Krakowie, która rozpoczynając obrady przywołała postać Stańczyka witającego gości przybyłych do krakowskiej biblioteki. Stańczyk, jako symbol ironii, prawdy oraz wnikliwy obserwator rzeczywistości, dostrzegający wszystkie niebezpieczeństwa miał wspierać uczestników wydarzenia, którzy przybyli do Krakowa, aby wyznaczyć nowe kierunki rozwoju bibliotek pedagogicznych i bibliotekarzy w przyszłości. W obradach Forum brali udział m.in. dyrektorzy i wicedyrektorzy bibliotek pedagogicznych, pracownicy naukowcy oraz nauczyciele – bibliotekarze.

Dwudniowa konferencja podzielona została na pięć paneli dyskusyjnych podczas których zaprezentowano, aż 18 referatów.

Pierwszą sesję prowadziła dr Dagmara Kawoń-Noga z Regionalnego Zespołu Placówek Wsparcia Edukacji – Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu, Członek Rady Naukowej PBW w Krakowie. Wykład inauguracyjny pt. *Sztuczna Inteligencja, a technologie pamięci i wiedzy* wygłosił dr Jan Argasiński z Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Rady Naukowej PBW w Krakowie. Doktor Argasiński w trakcie swojego wystąpienia zwrócił uwagę na ewolucję różnego rodzaju „technologii” wykorzystywanych w codziennym życiu. Zaznaczył, że w dzisiejszych czasach narzędziem wiodącym wykorzystywanym do przetwarzania informacji jest komputer, a także zyskująca coraz większą popularność Sztuczna Inteligencja (SI), w szczególności ChatGPT.

Drugi referat wygłosiła dr hab. prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego Magdalena Wójcik – Dyrektor Instytutu Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego, Członek Rady Naukowej PBW w Krakowie. Prelegentka zwróciła szczególną uwagę na zmiany, jakie zachodzą w kontekście postrzegania zawodu bibliotekarza, a także omówiła nowe kierunki i specjalizacje tej profesji tj. m.in. *data librarian, relation librarian* czy *smart librarian*. Profesor Magdalena Wójcik w swoim wystąpieniu przedstawiła wyniki przeprowadzonych badań zwracając uwagę na przyczyny zmian zachodzących we współczesnym bibliotekarstwie, a także nakreśliła szanse, jakie mogą otworzyć się przed bibliotekarzami w przyszłości.

Trzeci referat zaprezentowały dr hab. prof. UŁ Mariola Antczak oraz dr Monika Wachowicz reprezentujące Uniwersytet Łódzki. Prelegentki w swoim wystąpieniu zatytułowanym *Media społecznościowe w działalności promocyjnej wojewódzkich bibliotek pedagogicznych* przedstawiły wyniki swoich badań w zakresie korzystania z social mediów przez wybrane biblioteki. Autorki prowadząc badania czerpały informacje ze stron internetowych oraz oficjalnych kont bibliotek w serwisach społecznościowych. Przeprowadzane prace badawcze wskazują, że największą popularnością wśród dostępnych nam dzisiaj mediów społecznościowych cieszy się Facebook, gdzie swoją działalność prowadzą wszystkie biblioteki objęte badaniami. Prelegentki podkreśliły również, że współczesne biblioteki korzystają także m.in. z YouTube, Instagrama czy Twittera. Badaczki podsumowując swoje wystąpienie wskazały, że należy czerpać z możliwości różnego rodzaju serwisów społecznościowych na polu szerzenia idei czytelnictwa oraz pozyskiwania nowych użytkowników.

Sesja pierwsza zakończyła się ożywioną dyskusją na temat wykorzystania możliwości Chatu GPT w codziennej pracy bibliotekarza.

Drugą sesję prowadziła dr hab. prof. UJ Magdalena Wójcik zapraszając do pierwszego wystąpienia dr Iwonę Grabską-Gradzińską, z Uniwersytetu Jagiellońskiego, która podczas swojego wystąpienia podkreślała, że książka przechodzi ciągle proces transformacji, a rewolucja cyfrowa znacząco wpływa na

działalność naukową wielu instytucji. Autorka jako przykład wpływu narzędzi cyfrowych na wybrane procesy badawcze przywołała projekt TEI (*Text Encoding Initiative*), którego zadaniem jest dostarczenie w formie cyfrowej wskazówek do tworzenia i przetwarzania baz danych stworzonych przez naukowców.

Kolejny referat pt. *Projektowanie propozycji wartości w bibliotece* przedstawił dr Stanisław Skórka, Dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Autor w swoim wystąpieniu zwrócił szczególną uwagę na etapy myślenia projektowego tj. m.in.: zrozumienie, definiowanie, ideacja, prototypowanie oraz testowanie, a także zachęcił do korzystania z metody projektu podczas organizacji pracy biblioteki przy wsparciu i wykorzystaniu nowych technologii.

Trzeci referat w drugiej sesji wygłosiła dr Dagmara Kawoń-Noga z Regionalnego Zespołu Placówek Wsparcia Edukacji – Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu, Członek Rady Naukowej PBW w Krakowie. Prelegentka przedstawiła genezę projektu żywej biblioteki wskazując iż powstał on, aby służyć jako narzędzie edukacyjne dla użytkowników bibliotek w kontekście poznania praw człowieka. Autorka podczas swojego wystąpienia zaprezentowała różnice, jakie możemy zaobserwować pomiędzy żywą, a tradycyjną biblioteką. Podkreśliła, że w przypadku tradycyjnych księżnic szukamy zrozumienia i wiedzy w słownie pisanym, natomiast korzystając z możliwości „żywej biblioteki” szukamy tych samych wartości w słowie mówionym.

Na zakończenie drugiej sesji dr hab. Katarzyna Sanak-Kosmowska z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie pochyliła się nad kwestią współczesnej edukacji w kontekście m.in. kryzysu ekologicznego oraz potrzeby kształcenia u młodego człowieka kompetencji przyszłości tj. kreatywność czy wytrwałość. Mówczyni zasygnalizowała konieczność zmiany systemu edukacji z uwzględnieniem potrzeb pokolenia alfa, które to jest bardzo zróżnicowane kulturowo oraz ma dostęp do różnego rodzaju informacji. Na zakończenie dr hab. Katarzyna Sanak-Kosmowska przedstawiła przykłady projektów edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży realizowanych przez Uniwersytet Ekonomiczny.

Trzecią sesję moderowaną przez dr. Stanisława Skórkę Dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie otworzyli Karol Baranowski oraz Katarzyna Mojska pracownicy Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie prezentując książkę pt. *Od znaku do litery – czyli krótką historią pisma* wydaną z okazji 100-lecia istnienia krakowskiej biblioteki. Prelegenci omówili ideę powstania publikacji dodatkowo wzbogaconej o elementy rozszerzonej rzeczywistości i możliwości jej wykorzystania podczas zajęć czytelniczych z dziećmi.

W dalszej części konferencji Patrycja Gluch z firmy ARFIDO będącej sponsorem wydarzenia przedstawiła film reklamowy prezentujący zastosowanie nowoczesnych rozwiązań w bibliotekach tj. technologia RFDI oraz urządzenia do wypożyczeń i zwrotów materiałów bibliotecznych.

W kolejnym wystąpieniu prelegentki Marta Jasińska z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Warszawie oraz Agnieszka Sokołowska z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Warszawie Filia w Nowym Dworze Mazowieckim zaprezentowały praktyczny aspekt wykorzystania wcześniej wspomnianej technologii RFDI w codziennej pracy nauczyciela – bibliotekarza oraz korzyści wynikające z możliwości samodzielnego przeszukiwania księgozbioru na tzw. „wolnym dostępie do półek” przez użytkowników.

Następnie głos zabrała Marzena Blach reprezentująca Sygnity Business Solutions, sponsora konferencji, która zaprezentowała nowoczesne sposoby pracy z użytkownikiem biblioteki tj. m.in. zapis za pomocą profilu zaufanego czytelnika, płatności online oraz aplikację mobilnej mPROLIB.

Na zakończenie pierwszego dnia obrad Dyrektor PBW w Krakowie Anna Piotrowska zaprosiła wszystkich uczestników konferencji na kolację integracyjną oraz pokaz popularno-naukowy pt „Ogień i woda” w wykonaniu animatorów Małopolskiego Centrum Nauki Cogiton.

W drugim dniu konferencji po ponownym powitaniu gości przez dyrektora krakowskiej biblioteki Annę Piotrowską, głos zabrała prowadząca pierwszy panel dr Dagmara Kawoń-Noga z Regionalnego Zespołu Placówek Wsparcia Edukacji – Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu, Członek Rady Naukowej PBW w Krakowie. Jako pierwszy w tej sesji swój referat zaprezentował Paweł Marchel z Biblioteki Publicznej w Solcu Kujawskim. Prelegent w swoim wystąpieniu omówił znaczenie autentycznej marki osobistej bibliotekarza oraz jej wpływ na kreowanie wizerunku współczesnej biblioteki. Zwrócił również uwagę na fakt, iż budując swoją markę osobistą bibliotekarze powinni podejmować świadomie i przemyślane działania mające na celu promocje inicjatyw bibliotecznych.

Kolejną mówczynią była Magdalena Platonow z Biblioteki Pedagogicznej Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Gorzowie Wielkopolskim, która zaprezentowała uczestnikom konferencji wybrane inicjatywy gorzowskiej ksiąźnicy promujące czytelnictwo, wśród różnych grup społecznych. Autorka w swoim wystąpieniu omówiła m.in. autorski projekt czytelniczy Anny Giniewskiej pt. „Przerwa na czytanie” realizowany od kilku już lat w gorzowskiej bibliotece, w którym udział biorą uczniowie z całego świata.

W dalszej części konferencji dr Klaudyna Bociek z Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej w Olsztynie zwróciła uwagę na rolę bibliotek pedagogicznych w kontekście rozwoju użytkowników biblioteki ze szczególnym uwzględnieniem uczniów szkół średnich. Prelegentka przybliżyła potrzeby tej grupy czytelników i omówiła działania Młodzieżowego Klubu Literackiego działającego w olsztyńskiej ksiąźnicy.

Następnie głos zabrał przedstawiciel sponsora Jakub Salamon z firmy Trzecia Strona, który zaprezentował zintegrowany system katalogowy Alfios

oraz omówił możliwości systemu Eforos służącego do gromadzenia materiałów bibliotecznych w chmurze.

Ostatnią sesję konferencji moderowała dr hab. Katarzyna Sanak-Kosmowska zapraszając do pierwszego wystąpienia Agatę Pazdur-Bąk reprezentującą Bibliotekę Jagiellońską. Autorka na przykładzie konkretnej książki omówiła trudności, z jakimi mierzą się bibliotekarze podczas tworzenia opisów bibliograficznych książek wzbogaconych o kody QR.

Drugi referat w tej sesji zaprezentował Karol Baranowski z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Krakowie, który pochylił się nad kwestią wykorzystania Sztucznej Inteligencji (SI) w codziennej pracy bibliotekarza. Prelegent zwrócił uwagę na obecne i przyszłe możliwości SI w aspekcie gromadzenia, przetwarzania i udostępniania informacji.

Ostatnią prelegentką konferencji była dr Dominika Kaczkowska-Spychal-ska z Uniwersytetu Łódzkiego, która przedstawiła sposoby wykorzystania nowych technologii nie tylko na płaszczyźnie działań bibliotecznych, ale także w codziennym życiu. Autorka w trakcie swojego wystąpienia jednoznacznie wskazała, iż różnego rodzaju technologie, Sztuczna Inteligencja czy też narzędzia cyfrowe z całą pewnością ułatwią prace bibliotekarzom, jednak ich nie zastąpią. Korzystając z nowinek technologicznych w przyszłości będą oni mieli więcej czasu na budowanie relacji z użytkownikiem biblioteki.

Podsumowania VII Nowego Ogólnopolskiego Forum Bibliotek Pedagogicznych pt. „Biblioteka pedagogiczna przyszłości. Niekonwencjonalne zasoby i użytkownicy jutra” dokonała Anna Piotrowska Dyrektor PBW w Krakowie, która podziękowała wszystkim za udział w konferencji i wygłoszenie referatów.

Na zakończenie obrad dr Dagmara Kawoń-Noga podziękowała dyrekcji i pracownikom krakowskiej księżnicy za 10-letnią pracę na rzecz środowiska bibliotekarskiego w Polsce i organizację Forum. Podkreśliła także, iż ważnym elementem corocznej konferencji jest również publikacja materiałów pokonferencyjnych zawierających treści wygłoszonych referatów.

Bibliografia

Sprawozdanie z VII Nowego Ogólnopolskiego Forum Bibliotek Pedagogicznych (2023) [online]. Pobrane 30 czerwca 2023 r., z: <https://www.pbw.edu.pl/7-nofbp-sprawozdanie>

Wstęp

ARTYKUŁY

Angelika Rogut – Absolwenci kierunku *Informatologia z biznesowym językiem angielskim* na rynku pracy

Bogdan Kobiałka – Per aspera ad astra, czyli „National Geographic Polska” w kontekście informacji na temat Kosmosu (2017–2022)

Oliwia Kołtuniak – W kręgu muzyki rockowej i alternatywnej. Analiza zawartości czasopisma muzycznego „Rock Sound” w latach 2020–2021

Zofia Wosio – Rynek webtoonów w Korei Południowej – wprowadzenie do problematyki

Wiktoria Sadowska – Dostępność strony internetowej Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego w świetle badań własnych

WSPOMNIENIA

Alina Brzuska-Kępa – Dr Jacek Ladorucki (1970–2023)

Zbigniew Gruszka – Prof. dr hab. Joanna Muszkowska-Penson (1921–2023). Przyjaciel Katedry Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego

SPRAWOZDANIA

Justyna Jerzyk-Wojtecka – Ogólnopolska konferencja *Kultura książki i informacji*
Gabriela Dąbrowska, Karolina Graczyk, Kacper Kubicki – Ogólnopolska konferencja *Zarządzanie informacją w teorii i praktyce*

Róża Pomiecińska – Biblioteka pedagogiczna przyszłości. Niekonwencjonalne zasoby i użytkownicy jutra. VII Nowe Ogólnopolskie Forum Bibliotek Pedagogicznych – relacja

 **WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO**

 wydawnictwo.uni.lodz.pl
 ksiegarnia@uni.lodz.pl
 (42) 635 55 77

ISSN 0860-7435

